

รายงานการวิจัย
เรื่อง
รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

เสนอ
แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รสส.)

โดย

ดร.บุญเรือง เนียมหอม
ดร.กำพล ดำรงค์วงศ์

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

พ.ศ.2549

รายงานการวิจัย
เรื่อง
รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

เสนอ
แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รสส.)

โดย
ดร.บุญเรือง เนียมหอม
ดร.กำพล ดำรงค์วงศ์

ที่ปรึกษา
ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์
รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมยิต

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

พ.ศ. 2549

บทคัดย่อ

ชื่องานวิจัย รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

ผู้วิจัย ดร.บุญเรือง เนียมหอม และ ดร.กำพล คำรงค์วงศ์

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการและขั้นตอนผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารสุขภาพ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ 4) นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ และ 5) ประเมินและติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักสื่อสารสุขภาพ 20 คน นักเขียนทดลองฝึกปฏิบัติการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ จำนวน 9 คน และเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขที่เข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บ จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพ แบบประเมินผลงานเขียน เว็บไซต์การฝึกอบรม และ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บ

สรุปผลการวิจัย

1 รูปแบบการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียน การวางแผนการเขียน ดำเนินการเขียน การประเมินผล และการเผยแพร่ สำหรับกระบวนการและขั้นตอนการเขียนบทความ สารคดี เริ่มจากการวางโครงเรื่อง นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่อง ต่อมาจึงเรียบเรียงต้นฉบับ ใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย น่าอ่าน มีพลัง ขั้นสุดท้ายจะนำเสนอความคิดเห็น ส่วนการเขียนเรื่องสั้นเริ่มจากการวางโครงเรื่อง โดยกำหนดตัวละคร ฉาก สถานการณ์ สร้างความขัดแย้งในเรื่อง สอดแทรกเนื้อหาสาระ เลือกมุมมองในการเดินเรื่อง หาแก่นหรือสาระสำคัญของเรื่อง จากนั้นจึงดำเนินเรื่องโดยเรียบเรียงข้อมูล บทสนทนา เริ่มจากการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และ ปิดเรื่อง เป็นการคลี่คลายของเรื่อง ขั้นสุดท้ายเป็นการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมโดยเลือกใช้สำนวนโวหาร ใช้ภาษาเพื่อเร้าใจ ดึงดูดผู้อ่าน หรือ แทรกอารมณ์ขัน สำหรับการรู้หลักการเดียวกับเรื่องสั้น บทสนทนาหรือคำพูดต้องสั้น แต่ได้ใจความ ข้อความบรรยายใช้เท่าที่จำเป็น ภาพต้องสื่ออารมณ์ ความรู้สึก

2. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เป็นกระบวนการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเขียน ได้แก่ 1) ผู้จัดพิมพ์จะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีศักยภาพในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพที่มีคุณภาพ เนื้อหาถูกต้อง น่าเชื่อถือ 2) ระบบการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

จะต้องมีกลไกนำสื่อสิ่งพิมพ์ไปถึงประชาชน ไปสู่แหล่งเรียนรู้ และศูนย์ข้อมูลต่างๆ อย่างทั่วถึง

3) ประชาชนผู้อ่านควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการอ่าน นิษักรักการอ่าน และการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์คุณภาพ 4) แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชน จัดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรง องค์กรที่รับผิดชอบจะต้องร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนปัจจัยการพัฒนาโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ห้องสมุดประชาชนอย่างทั่วถึงและเพียงพอ 5) พัฒนาเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่สถาบันวิจัยด้านสุขภาพ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ ให้เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ในขณะเดียวกันควรจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพ เพื่อให้ความรู้ ให้คำปรึกษาการเขียน

3. รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีองค์ประกอบสำคัญคือ

1) การพัฒนาปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ 2) การพัฒนาด้วยรูปแบบการศึกษาในระบบ โดยจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนสาขาวิชาการสื่อสารสุขภาพ ในสถาบันอุดมศึกษา ในสาขาวิชานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์ 3) การพัฒนาด้วยรูปแบบการศึกษานอกระบบ ได้แก่การฝึกอบรม การประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานเขียน 4) การพัฒนาด้วยรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทให้อำนวยความสะดวกแก่นักสื่อสารสุขภาพ เช่น การจัดแหล่งเรียนรู้ การจัดตั้งเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ ชมรมหรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ให้คำปรึกษาในการเขียน 5) การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยปัจจัยทางการเงิน โดยจัดสรรงบประมาณหรือจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน การจัดพิมพ์ และเผยแพร่ 6) การติดตาม และประเมินผลการพัฒนา

4. รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บเรื่องทักษะการเขียน ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียน และฝึกอบรมบนเว็บให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกปฏิบัติการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นสุขภาพ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นฐาน

5. การติดตามผลการฝึกอบรมบนเว็บ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมบนเว็บไปใช้ในการเขียนบทความหรือสารคดีเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้ แต่การนำความรู้และประสบการณ์ไปเขียนเรื่องสั้นสุขภาพยังอยู่ระดับต่ำ

6. หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ในอนาคต ได้แก่สถาบันการศึกษาทางสาขาวิชาสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ รองลงมาเป็นสาขาวิชาสื่อสารมวลชน หรือนิเทศศาสตร์

Abstract

Title : Models of Health Publication Communication Development and Health Publication Communicators Development

Researchers : Boonruang Niamhom, Ph.D. , Kampol Dumrongwong, Ph.D.

The purposes of this research were: 1) to study the publishing processes of health communicators, 2) to study health communicators' opinions toward guidelines of the development of health communication in publication for the public, 3) to propose a model of health publication communication development and a model of health publication communicator development, 4) to propose a model of Internet-Based training on writing and information retrieving skills for health communicators, and 5) to assess and follow-up the Internet-Based training model from trainees. Samples were 20 health communicators, 9 writers, and 32 trainees from Public Health Centers. Research tools were interviews, model evaluation forms, Website and questionnaires.

The findings were as follow:

1. The model of writing composed of factors involved in support writing: planning, writing, evaluation, and dissemination. The processes of writing article or writing feature were: making a plot, classifying information as plotted, writing a draft with accurate, obvious, precise, understandable, readable, and powerful language, and proposing main idea. The processes of short story writing were: making a plot, identifying characters, settings and context, plotting conflicts, information, points of view and theme. The next step is writing a draft using information and conversations from the introduction to detailed story then ending with conflict solving. The final step is revising and editing with literary style and stimulating language in order to attract and entertain readers. Cartoon writing was similar to short story writing, but the conversations should be short and meaningful. The story description should be used when it is necessary. The pictures should express emotion and feelings.

2. The model of health publication communication development composed of the development of factors supporting writing as follows: 1) publishers should be promoted with production capacity of high quality, correct and reliable health publications: 2) the health publication dissemination system should be made widely and directly to the public and learning centers by using appropriate tools, 3) people should be encouraged read and have reading habits, as well as having easy access to health publications, 4) learning centers, community

libraries and public libraries are centers for health publications for the public. They should be developed and supported by responsible organizations with budget to purchase enough health publications for the public, 5) the health communication network, linking health research organizations and health information centers, should be set up and developed as research and learning resources for health publication communicators. In addition, health communicator clubs or associations should be established to be resource for giving advice and act as consultants for health publication writing.

3. The model of the development of health publication communicators composed of: 1) the development of factors supporting health communicators, 2) the development of health communicators through formal education by constructing curriculum and instruction of health communication program in the Faculty of Communication Arts, Mass Communication or Public Health Education in higher education institutes, 3) the development of health communicators through non-formal education with training, conferences and seminars to study and exchange writing knowledge and opinions and to criticize writing works, 4) the development of health communicators through informal education by providing settings and environment in order to educate health communicators. These could be learning resources, networks of health communicators, health communicators club or association to exchange experiences and provide advice on health publication writing, 5) the development of health communicators by financial support on writing, publishing and distributing, and 6) follow up and evaluation.

4. The model of Web-Based training on writing skills was a hybrid one which composed of training in class and training on the Web for self-study and writing practices for health articles and short stories. The learning activities on web were designed with self-directed learning concepts.

5. According to the follow up of the trainee, it was found that most samples expressed their opinions in a high level. They learned more knowledge and skills of writing and had ability to apply knowledge from Web-Based training in writing health articles or features for the public. However, their ability to apply knowledge in writing health short stories was still low.

6. The organizations that are responsible for continuing Web-Based training on writing skills should be the educational institutes that offer Public Health Education and Mass Communication or Communication Arts.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ เป็นงานวิจัยในชุดโครงการ “สังเคราะห์ระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อประชาชน” ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.โคทม อารียา ประธานแผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน คุณกุลธิดา จันท์เจริญ ผู้จัดการงานวิจัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และคุณปาริย์ ธนะสมบุญกิจ ที่ได้ช่วยตรวจสอบวิธีการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และรองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมหิต ที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และรายงานการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือการวิจัย ประเมินรูปแบบที่ได้จากการวิจัย ขอขอบคุณนางสาวรัศมี ทองสิงห์ ผู้ประสานงานการวิจัย ตลอดจนผู้ช่วยวิจัย ที่ได้สละเวลา แรงงานในการติดต่อประสานงาน ค้นหาข้อมูล จัดส่ง ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง บันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และจัดทำรายงานการวิจัย

งานวิจัยนี้จะสำเร็จไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากนักเขียน นักสื่อสารสุขภาพ ผู้อ่านที่ประชุมวิพากษ์ผลงาน และผู้เข้าอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ที่ทำให้ได้ข้อมูลซึ่งนำมาใช้ในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัย ข้อมูลที่ได้รับจากทุกท่านทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

ดร.บุญเรือง เนียมหอม

ดร.กำพล ดำรงค์วงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญ.....	๙
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	10
คำถามในการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
คำจำกัดความ.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดทฤษฎีของการสื่อสาร	14
การเขียนเพื่อการสื่อสาร.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บ.....	21
แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
รูปแบบการวิจัย.....	35
กลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ตอนที่ 1 รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ.....	47
ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	58
รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	61
ตอนที่ 3 รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ	69
ตอนที่ 4 การทดลองฝึกอบรมและการติดตามผลการฝึกอบรมบนเว็บ	77
ความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมบนเว็บ ...	89
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปผลการวิจัย	91
การอภิปรายผลการวิจัย	101
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	105
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	106

บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก	112
ก. รายชื่อนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	112
ข. รายชื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	113
ค. รายชื่อผู้วิพากษ์ผลงานเขียนในการประชุมระดมสมอง	114
ง. รายชื่อผู้เข้าอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และทักษะการสืบค้นข้อมูล	116
จ. แบบประเมินสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	118
ฉ. แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	130
ช. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	141
ซ. สรุปผลการวิพากษ์ผลงานของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	148
ญ. เนื้อหาและกิจกรรมการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และการสืบค้นข้อมูล	319
ฎ. ผลงานการเขียนสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	349
ฏ. ผลงานการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	395
ฐ. ตัวอย่างเว็บเพจของเว็บไซต์การฝึกอบรม www.hcstraining.net	444

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ ระยะที่ 1 พบปัญหาการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ คือปัญหาการแสวงหานักเขียนที่มีความรู้ ประสบการณ์ การขาดนักเขียนที่เชี่ยวชาญ รู้จริงในเรื่องที่ต้องการ ผู้เขียนไม่สามารถนำเสนอถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและเข้าใจ ปัญหาความถูกต้องของเนื้อหา หรือบางครั้งเรื่องที่เขียนอาจจะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน เช่น การวินิจฉัยโรคแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปตามความรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน

นักสื่อสารสุขภาพส่วนใหญ่เป็นแพทย์ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพโดยตรง ผู้จัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจึงให้ความสำคัญกับแพทย์มาก ขณะที่แพทย์มีงานประจำ ไม่มีเวลาเขียนมากนัก และไม่ยินดีงานเขียนเป็นอาชีพหลัก อย่างไรก็ตามผู้ที่จบการศึกษาด้านอื่นๆ ก็มีบทบาทในการสื่อสารข้อมูลสุขภาพไปสู่ประชาชน เช่นผู้ที่ทำงานในหน่วยงานสาธารณสุข สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน อาสาสมัครสาธารณสุข รวมทั้งครู อาจารย์ในโรงเรียน

จากปัญหานักสื่อสารสุขภาพขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ปัญหาการแสวงหานักสื่อสารสุขภาพที่มีความรู้และประสบการณ์ในการเขียน และนักสื่อสารสุขภาพที่ไม่ใช่แพทย์มีจำนวนน้อย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดโครงการ กิจกรรมพัฒนาเผยแพร่ความรู้ด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยเฉพาะด้านการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ ให้กับบุคคลที่ทำงานด้านสาธารณสุขและบุคคลที่ทำงานด้านการเผยแพร่ความรู้ สื่อสารมวลชน นักเขียน ผู้ที่ทำงานในชุมชน ผู้นำชุมชน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อสิ่งพิมพ์สู่ประชาชน ซึ่งจะช่วยให้สังคมพึ่งพาอาศัยกันช่วยเหลือกันเรื่องสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพึ่งตนเองการพัฒนาสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยการประมวลองค์ความรู้พื้นฐานในการดูแลรักษาสุขภาพ เพื่อส่งเสริมการดูแลรักษาสุขภาพตนเอง จำเป็นต้องให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการดูแลรักษาสุขภาพ (คมพล สุวรรณภู, 2544)

สำหรับโรงเรียน การให้ความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้องแก่นักเรียน เป็นสิ่งจำเป็น การพัฒนาครู อาจารย์ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสุขภาพ จะช่วยให้นักเรียนและครอบครัวมีสุขภาพที่ดี เป็นสังคมที่มีคุณภาพ ดังนั้นนักสื่อสารสุขภาพจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำเสนอข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพให้กับประชาชนและนักเรียนเพื่อการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการทำงานของนักสื่อสารสุขภาพ คือ การไม่มีเวลาทำงาน มีเวลาจำกัด ไม่มีเวลาค้นหาข้อมูล ไม่มีเวลาเขียนและแปลงข้อมูล ปัญหานี้ส่งผลกระทบถึงสำนักพิมพ์ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าปัญหาสำคัญของสำนักพิมพ์ คือ ไม่สามารถแสวงหานักเขียนที่มีความรู้และประสบการณ์

ปัญหารองลงมาคือ ข้อจำกัดของแหล่งข้อมูลข่าวสารสำหรับอ้างอิง การหาข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงและทันสมัย สถิติข้อมูลไม่ทันสมัย ไม่น่าเชื่อถือ ข้อมูลหาไม่ได้ ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้มีน้อย ปัญหานี้ก็ส่งผลกระทบถึงสำนักพิมพ์เช่นกัน

ในกลุ่มนักสื่อสารสุขภาพก็อาจมีความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้ในบางเรื่องไม่ตรงกัน ผลการวิจัยก็พบว่าการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพมีปัญหาความถูกต้องของข้อมูล การนำเสนอเนื้อหาในสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ตรงกัน ก็ยังทำให้ผู้อ่านมีเข้าใจไม่ถูกต้องในเรื่องการดูแลสุขภาพ

ผลการวิจัยได้เสนอแนวทางสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมนักสื่อสารสุขภาพ ควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงานสนับสนุนให้คำปรึกษาเรื่องการเขียน จัดตั้งสมาคมนักสื่อสารสุขภาพหรือนักเผยแพร่ด้านสุขภาพ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลทางการแพทย์ที่เชื่อถือและอ้างอิงได้ ภาครัฐและเอกชนช่วยฝึกอบรมทักษะการเขียน จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน จัดเวทีให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้และประสบการณ์

จะเห็นว่านักสื่อสารสุขภาพถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งในวงจรพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ด้านสุขภาพของประชาชน นักสื่อสารสุขภาพจะต้องพัฒนาตนเองให้มีจรรยาบรรณในการเขียน ใช้สถิติปัญหาแสวงหาข้อเท็จจริง และเหตุผลในการนำเสนอข้อมูล ไม่ใช่สามัญสำนึกหรืออคติส่วนตัว ข้อมูลที่นำเสนอต้องเป็นข้อเท็จจริง แท้จริง ตรง แท้จริง เป็นสากล ทันสมัย พิสูจน์ได้ตรวจสอบได้ นอกจากงานเขียนแล้วนักสื่อสารสุขภาพจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมประชาชนในการดูแลสุขภาพในกิจกรรมต่างๆของสังคม เช่น ในโรงเรียน นักสื่อสารสุขภาพจะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมเพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพที่มีคุณภาพ โดยภาครัฐและเอกชนควรจัดโครงการฝึกอบรมทักษะการเขียน จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน จัดตั้งสมาคมนักสื่อสารสุขภาพ จัดทำมาตรฐานงานสื่อสารข้อมูลข่าวสาร

จากปัญหาการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ ปัญหาในการสื่อสารข้อมูลของนักสื่อสารสุขภาพ แนวทางในการพัฒนางานสื่อสารสิ่งพิมพ์สุขภาพและแนวทางในการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยหลายขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน 2) ศึกษารูปแบบในการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ 3) ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ 4) ศึกษารูปแบบการฝึกอบรม

ทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานด้านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้แพร่หลาย เป็นประโยชน์ สามารถเผยแพร่ให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์อย่างทั่วถึง

ในการศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน เป็นการศึกษาขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสำหรับประชาชนผู้อ่านทั่วไป โดยเขียนจากงานวิจัยหรือเอกสารทางวิชาการ วิจัยด้านสุขภาพที่ยาก ประชาชนทั่วไปไม่อ่านหรืออ่านไม่เข้าใจ การนำงานดังกล่าวเป็นข้อมูลในการเขียนอาจจะต้องการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ย่อ สรุป สกัด ถ่ายทอดเป็นงานเขียนที่เข้าใจง่าย สำหรับประชาชน นักเขียนจะใช้กลวิธีการทำงาน การเขียน การถ่ายทอดที่แตกต่างกันไปจากงานเขียนประเภทอื่น ดังนั้นการศึกษาวิจัยกระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพโดยให้นักเขียนลงมือปฏิบัติการเขียนจริงจึงมีความจำเป็นเพื่อให้ได้แนวทางสำหรับการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ได้ความรู้และตัวอย่างที่นำไปใช้ประกอบการฝึกอบรมทักษะการเขียนต่อไป

สำหรับการศึกษารูปแบบการพัฒนาการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และการศึกษารูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพเป็นการนำแนวทางที่เสนอไว้ในการวิจัยสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพระยะที่ 1 มาศึกษาเชิงลึกให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการวิจัยต่อยอดให้ได้ความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพโดยรวม

ส่วนการศึกษารูปแบบการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ เป็นการศึกษาองค์ประกอบ ขั้นตอนและวิธีการฝึกอบรม เพื่อนำไปใช้ในการทดลองฝึกปฏิบัติการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ และเป็นจุดเน้นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยหารูปแบบในการพัฒนาและฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพให้มีความรู้ และทักษะการเขียน การสื่อสารข้อมูลให้มีความถูกต้อง สื่อความหมายได้ง่าย และตรงกับความต้องการของประชาชน

ในการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพสำหรับการวิจัยนี้ จะมุ่งศึกษาและนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต หรือการฝึกอบรมบนเว็บ (Web-based training) ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมบนเว็บช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ได้ตลอดเวลา สามารถหาเวลาศึกษาในเวลาใดก็ได้ และในสถานที่ใดก็ได้ที่ติดต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Any time any where) จากผลการวิจัยในระยะแรกพบว่าปัญหาที่สำคัญมากสำหรับการแปลงข้อมูลข่าวสารของนักสื่อสารสุขภาพ คือไม่มีเวลาดค้นหาข้อมูล ไม่มีเวลาเขียน หากจัดทำโครงการฝึกอบรมแบบปกติคือ จัดฝึกอบรมในห้องปฏิบัติการในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ก็จะไม่มีความสะดวกในการฝึกอบรม เพราะส่วนใหญ่ นักสื่อสารสุขภาพมีงานประจำ แต่การฝึกอบรมบนเว็บจะทำให้ นักสื่อสารสุขภาพสามารถเข้าฝึกอบรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้จากสถานที่ทำงานของตนเอง หรือที่บ้าน โดยไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องเวลาและสถานที่อบรม

ในปัจจุบันการฝึกอบรมเพื่อพัฒนานักศึกษามีหลายรูปแบบ และรูปแบบของการฝึกอบรมที่ผู้อบรมสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ซึ่งคอมพิวเตอร์ได้ถูกนำมาใช้ทางการศึกษาเป็นเวลาเกือบ 40 ปีมาแล้ว นับตั้งแต่ ค.ศ. 1966 จนถึงปัจจุบัน (Hmelo, 1998-1990) การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถตอบสนองการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ทำให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกสบายในการเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถใช้สอนเสริม อบรมเพิ่มจากการเรียนการสอน การฝึกอบรมในชั้นเรียนปกติ และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้ดี

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับการฝึกอบรม ก็ยังมีข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น การแยกตัวออกจากสังคมของผู้เข้าฝึกอบรม การมีส่วนร่วมของวิทยากรในการฝึกอบรมน้อยลง รวมทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางจะมีผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำลง เนื่องจากเป็นการฝึกอบรมในห้องคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถรับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีกิจกรรมการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 2 ลักษณะ คือ แบบ Synchronous เป็นลักษณะของการสื่อสารที่ติดต่อกันได้ในเวลาเดียวกันหรือพร้อมกัน (Real time) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีการปฏิสัมพันธ์ หรือโต้ตอบกัน เช่น บริการพูดคุยสนทนา (Chat) การสื่อสารอีกลักษณะหนึ่งคือแบบ Asynchronous เป็นการรับส่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้รับและผู้ส่งไม่จำเป็นต้องทำงานพร้อมกัน เช่น บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเมล (e-mail) กระดานข่าว เป็นต้น (วิชุดา รัตนเพียร, 2542 ; ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2545)

การฝึกอบรมผ่านเว็บมีวิธีการฝึกอบรม 4 วิธีด้วยกัน (Driscoll, 1998 อ้างถึงใน สรวงสุตา ปานสกุล, 2547) ดังนี้

1. วิธีการฝึกอบรมแบบคอมพิวเตอร์ช่วยฝึกอบรมผ่านเว็บ (Web/Computer – Based Training : W/CBT) หมายถึง การฝึกอบรมผ่านเว็บที่นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยฝึกอบรมมาใช้บนเว็บ โดยการนำเสนอเนื้อหาที่มีการออกแบบโครงสร้างอย่างดี แบ่งเป็นบทเรียน มีการประเมินผล และติดตามความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอนโดยใช้เครื่องมือสื่อสารที่อยู่บนเว็บทั้งแบบปฏิสัมพันธ์ในเวลา (synchronous) และแบบปฏิสัมพันธ์ต่างเวลา (asynchronous)

2. วิธีการฝึกอบรมแบบระบบสนับสนุนงานอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บ (Web / Electronic Performance Support System : W/EPSS) หมายถึง การฝึกอบรมผ่านเว็บเพื่อใช้แก้ปัญหาในขณะที่เกิดการปฏิบัติงานแบบทันเวลา (Just-in-time) ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งใดในองค์กร โดยองค์กรจะจัดทำระบบจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็น 2 แบบ คือ 1) ความรู้ซึ่งสามารถรวบรวมและจัดเก็บไว้ได้ในรูปแบบของ

สารสนเทศ และไฮเปอร์มีเดีย ที่สามารถเรียกมาใช้ได้ทันทีผ่านฐานข้อมูลจากระบบเครือข่ายขององค์กร 2) ความรู้ที่สามารถรวบรวมและจัดเก็บไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ ทักษะ ความชำนาญ ประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด การให้คำแนะนำ คำปรึกษา การสอนงาน จากตัวผู้ชำนาญงานด้านนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งความรู้แบบที่สองนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียกใช้ได้ทันทีโดยการติดต่อสื่อสารกับผู้ชำนาญงานด้านต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่อยู่บนเว็บทั้งแบบปฏิสัมพันธ์ในเวลา (synchronous) และแบบปฏิสัมพันธ์ต่างเวลา (asynchronous)

3. วิธีการฝึกอบรมแบบมีปฏิสัมพันธ์ต่างเวลาผ่านเว็บ (Web/Virtual Asynchronous Classroom : W/VAC) หมายถึง การฝึกอบรมผ่านเว็บแบบกลุ่มโดยที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนในกลุ่มไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมพร้อมกันหรือในเวลาเดียวกัน และติดต่อสื่อสารกับกลุ่มโดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ กระดานข่าว กระดานประกาศ การฝึกอบรมวิธีนี้จะประกอบด้วยกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอภิปราย ระดมความคิดเห็น วิเคราะห์กรณีศึกษา

4. วิธีการฝึกอบรมมีปฏิสัมพันธ์ในเวลาเดียวกันผ่านเว็บ (Web/Virtual Synchronous Classroom : W/VSC) หมายถึง การฝึกอบรมผ่านเว็บแบบกลุ่ม ซึ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเข้ารับการฝึกอบรมพร้อมกันกับกลุ่มจริงในเวลาเดียวกัน (real time) จากสถานที่ใดก็ได้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะติดต่อสื่อสารกับกลุ่มโดยใช้ห้องสนทนา กระดานไวท์บอร์ดออนไลน์ การประชุมโดยใช้เสียง การฝึกอบรมวิธีนี้จะประกอบด้วยกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปราย การแก้ปัญหาร่วมกัน โดยมีผู้สอนคอยให้คำปรึกษาแนะนำ รวมทั้งควบคุมดูแลความเรียบร้อยในระหว่างการฝึกอบรม

ฮอร์ตตัน (Horton, 2000) กล่าวว่า หลายองค์กรหันมาสนใจการฝึกอบรมบนเว็บ เพราะการฝึกอบรมบนเว็บได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การประหยัดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ใช้งานง่ายและให้ประสบการณ์ที่ดี ซึ่งคล้ายกับความคิดของ ฟิชเชอร์ (Fisher, 1999) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมบนเว็บมีประโยชน์ คือสามารถฝึกอบรมได้ทุกที่ ทุกเวลา ลดค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม สามารถจัดฝึกอบรมส่งตรงให้แก่ผู้เรียนได้กว้างขวางโดยไม่มีข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์ ตอบสนองความต้องการเรียนแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม และสามารถปรับปรุงเครื่องมือฝึกอบรมได้ง่ายและรวดเร็ว

การฝึกอบรมบนเว็บผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ในเวลาและสถานที่ที่สะดวก มีการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนทางอิเล็กทรอนิกส์ผู้เรียนเรียนตามความก้าวหน้าของตนเอง ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้เรียนมีการใช้ E-mail การพูดคุย (Chat) และกระดานข่าวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมกลุ่มโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ (Relan, Aju and Gillani, Bijan B., 1999.)

จากการเปรียบเทียบระหว่างความเหมือนและความแตกต่างของการฝึกอบรมในห้องเรียนปกติและการฝึกอบรมผ่านเว็บนั้นทำให้เห็นข้อดีของการฝึกอบรมผ่านเว็บว่า เป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่ช่วยให้องค์กรลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดฝึกอบรมแบบเดิม ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดสถานที่และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และเสียเวลาในการทำงานปกติของพนักงานอีกด้วย มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมทางอินเทอร์เน็ต หรือการฝึกอบรมบนเว็บ ซึ่งพบว่าประสบความสำเร็จ ผู้รับการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่านเว็บด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับพยาบาลวิชาชีพ” (วรณัฐ เนตรพิศาลวนิช, 2544) พบว่า หลังการฝึกอบรมพยาบาลวิชาชีพมี การคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่อง 1) การจัดกิจกรรมการร่วมมือ 2) การปฏิสัมพันธ์กลุ่มผ่านเว็บ 3) การออกแบบรูปแบบการฝึกอบรม และ 4) ความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในหน่วยงาน

งานวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบ การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือ ในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต” (สรวงสุดา ปานสกุล, 2544) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือบนเว็บในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 5 ในระดับมากและมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเว็บการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการจัดรูปแบบการเรียนรู้

งานวิจัยเรื่อง “ผลของการฝึกอบรมผ่านเว็บเรื่อง กระบวนการตัดสินใจต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหิดล” (จินตนา พุ่มเพชร , 2545) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพหลังการฝึกอบรมผ่านเว็บสูงกว่าก่อนอบรมผ่านเว็บ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมผ่านเว็บ สูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเองโดยใช้คู่มือ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการเรียนรู้ผ่านเว็บสามารถพัฒนาประสิทธิภาพหรือเสริมสร้างทักษะพึงประสงค์ต่าง ๆ ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สูงขึ้น อีกทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บมีความพึงพอใจในระดับมาก

ชมพูนุท จิระธำณนท์ (2545) ได้ศึกษาถึงการนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการฝึกอบรมกรณีศึกษา สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พบว่าในอนาคตทางสถาบัน ฯ จะมีการปรับรูปแบบการฝึกอบรมจากรูปแบบห้องเรียน มาสู่การฝึกอบรมบนระบบอินเทอร์เน็ตให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กร ได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ตลอดจนการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการฝึกอบรมและพัฒนามากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบเครือข่ายการสื่อสารภายในองค์กร (Intranet) เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงาน

ส่วนภูมิภาคและใช้ในการฝึกอบรมขององค์กรหรือการพัฒนารูปแบบการประชุมทางไกล (TV Conference) เป็นต้น

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า การฝึกอบรมบนเว็บ หรือการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน สามารถปรับตัวให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อพัฒนานักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตในเรื่องทักษะ การเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับเป็นช่องทางในการพัฒนาศักยภาพของนักสื่อสารสุขภาพ ในขณะเดียวกันการฝึกอบรมก็จัดในห้องเรียนด้วยเป็นการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended learning) โดยการจัดการฝึกอบรมในห้องเรียนในระยะเริ่มต้น จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจวัตถุประสงค์ กิจกรรม และการใช้สื่อการฝึกอบรมบนเว็บ ได้พบกับวิทยากร ทำความคุ้นเคยกับวิทยากร ผู้ประสานงานหรือดูแลเว็บการฝึกอบรม ได้เข้าร่วมทำงานในกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่ม ได้รับความรู้ที่เป็นหลักการที่ถ่ายทอดโดยวิทยากร ได้ฝึกทักษะโดยใช้ศึกษาวิเคราะห์ตัวอย่างวรรณกรรมจริงๆ ซึ่งไม่สามารถเผยแพร่บนเว็บได้เพราะมีข้อห้ามเรื่องลิขสิทธิ์

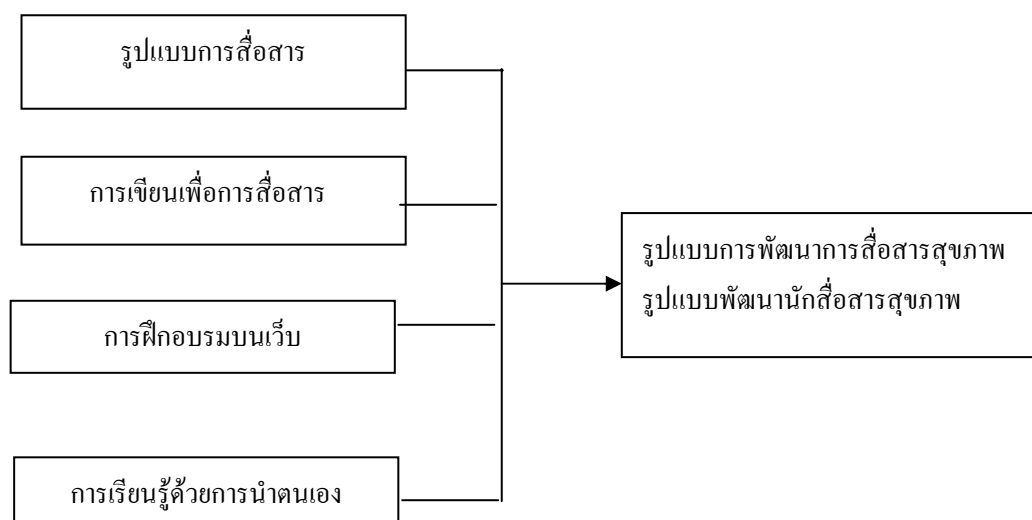
การฝึกอบรมในห้องเรียนในระยะเริ่มต้นจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการจัดกิจกรรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้และทำความเข้าใจได้เร็วขึ้น และเป็นการสร้างความคุ้นเคยที่จะนำไปสู่การติดต่อสื่อสารกันเมื่อฝึกอบรมบนเว็บต่อไป ส่วนการฝึกอบรมบนเว็บในระยะที่สอง จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาส มีเวลาที่จะศึกษา แสวงหาความรู้บนเว็บ และฝึกทักษะการเขียน เมื่อมีปัญหาก็สามารถติดต่อสื่อสารกับวิทยากร ผู้ประสานงาน และผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยกัน รวมทั้งส่งผลงานเขียนในเว็บบล็อก และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเขียน โดยกิจกรรมต่างๆเหล่านี้สามารถดำเนินการในเวลาใดก็ได้ และดำเนินการในสถานที่ใดก็ได้ที่มีอินเทอร์เน็ต โดยไม่ทำให้เสียเวลาการทำงานประจำ

การฝึกอบรมบนเว็บผู้เข้าฝึกอบรมจะต้องช่วยเหลือตนเอง ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การเลือกเรื่องที่จะเขียน การดำเนินการเขียนและการประเมินผลงานด้วยตนเองเป็นหลัก ดังนั้นการออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ จึงต้องใช้แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นความรับผิดชอบของตนเอง โดยมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเนื้อหา การฝึกปฏิบัติ กำหนดเป้าหมายและควบคุมตนเองให้ผลงานสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินผลการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีหลักการสำคัญคือการให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การสร้างความร่วมมือในกิจกรรมของกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น การใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ของตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ

ผู้อื่น การตั้งประเด็นปัญหาเพื่อการอภิปรายและเสนอทางเลือกแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น การเน้นปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ การนำตนเองในการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Knowles, 1994) การฝึกทักษะการเขียนเน้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องนำตนเองไปสู่เป้าหมาย แนวคิดนี้จึงได้นำมาใช้ในการออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บในการวิจัยนี้

กล่าวโดยสรุปกระบวนการวิจัยนี้ ก่อนที่จะดำเนินการฝึกอบรมบนเว็บ ก็กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางของการพัฒนางานด้านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ซึ่งจะนำเสนอเป็นนโยบายต่อไป ส่วนการศึกษาระบบการเขียนของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจะทำให้ได้กระบวนการเขียน และตัวอย่างงานเขียน ซึ่งนำไปใช้ประกอบการฝึกอบรมบนเว็บต่อไป หลังจากการจัดฝึกอบรมบนเว็บ มีการติดตามผล และศึกษาถึงความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมบนเว็บในโอกาสต่อไป เพื่อให้กิจกรรมที่เกิดจากการวิจัยนี้เกิดประโยชน์ ได้นำไปใช้สร้างเครือข่ายระหว่างนักสื่อสารสุขภาพ หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ นำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการสื่อสาร

รูปแบบการสื่อสารหรือแบบจำลองการสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสาร และผลที่เกิดขึ้น รูปแบบการสื่อสารมีหลายรูปแบบ เช่นรูปแบบของลาสเวลล์ เบอร์โล แชนนันและวีเวอร์ ออสกูดและชเรมม์ (กิดานันท์ มลิทอง, 2546) การวิจัยนี้จะศึกษา รูปแบบการสื่อสารต่างๆ และสังเคราะห์ นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนา นักสื่อสารสุขภาพ

การเขียนเพื่อการสื่อสาร

การเขียนเพื่อการสื่อสารเป็นวิธีการส่งสารโดยผู้ส่งสารเรียบเรียงความคิด ผ่านรหัสที่ตกลง ร่วมกันในรูปแบบตัวอักษร เสนอเป็นสาระเรื่องราว ให้ผู้รับสารคือผู้อ่านได้ใช้ทักษะการอ่าน ตีความ และทำความเข้าใจเนื้อหา (อวยพร พานิช และคณะ ,2548) การเขียนเพื่อการสื่อสารเป็นหลักการ เทคนิควิธีการ ที่ช่วยให้นักเขียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และนำไปใช้ในการฝึกทักษะการเขียนให้ มีคุณภาพ เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน จึงจำเป็นต้องใช้หลักการเขียนเพื่อการสื่อสารในการพัฒนา รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพในการวิจัยนี้

การฝึกอบรมบนเว็บ

การฝึกอบรมบนเว็บ (Web-based training) เป็นการฝึกอบรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ อาศัยโปรแกรมสื่อหลายมิติ หรือไฮเปอร์มีเดีย (Hypermedia) ช่วยในการสอน การฝึกอบรม โดยมี การใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะและทรัพยากรของอินเทอร์เน็ตและเวิลด์ไวด์เว็บ มาสร้างให้เกิด การเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ในทุกทาง ใช้เทคนิคการสื่อสาร เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เข้าฝึกอบรมและวิทยากร (Driscoll, 1997; Khan, 1997) การฝึกอบรมบนเว็บจึงเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนา นักสื่อสารสุขภาพในการวิจัยนี้ โดยจัดฝึกอบรมทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นความรับผิดชอบของตนเอง โดยมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเนื้อหา การฝึกปฏิบัติ กำหนด เป้าหมายและควบคุมตนเองให้ผลงานสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินผลการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบคือ (1) การให้ เกียรติซึ่งกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (2) การสร้างความร่วมมือใน กิจกรรมของกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น (3) การใช้ประสบการณ์ ของผู้เรียนเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ของตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (4) การตั้ง

ประเด็นปัญหาเพื่อการอภิปรายและเสนอทางเลือกแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขึ้น (5) การเน้นปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบันและอนาคต (6) การนำตนเองในการเรียนรู้อย่างอิสระโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Knowles, 1994)

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน
2. ศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน
3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์
4. นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ
5. ประเมินและติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

คำถามในการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพมีแนวทาง รูปแบบ ขั้นตอนและแนวปฏิบัติอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชนตามความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์มีองค์ประกอบ กระบวนการ ขั้นตอนและแนวปฏิบัติอย่างไร
4. รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพมีองค์ประกอบและขั้นตอนอะไรบ้าง
5. ผลของการใช้รูปแบบการฝึกอบรมทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตของนักสื่อสารสุขภาพเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ประกอบด้วย
 - 1.1 นักเขียนสำหรับการปฏิบัติการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสำหรับประชาชน ประเภทกรรมผู้ใหญ่ วรณกรรมเยาวชน และสารคดี

1.2 นักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการสื่อสารข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์

1.3 บุคลากรสาธารณสุข หรือผู้ที่มีความสนใจงานการสื่อสารข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อใช้ในการทดลองการฝึกอบรมทักษะการเขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต

1.4 ผู้อ่านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ประกอบด้วยผู้อ่านวรรณกรรมผู้ใหญ่ และผู้อ่านวรรณกรรมเยาวชน

2. ประเด็นที่ศึกษาประกอบด้วย

2.1 กระบวนการและขั้นตอนการเขียน การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อประชาชน

2.2 แนวทางการพัฒนางานสื่อสารข้อมูลสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักสื่อสารสุขภาพ

2.3 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารข้อมูลสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

2.4 รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ

2.5 ผลของการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

2.6 ความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์สู่ประชาชน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา และวิธีการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายการพัฒนาประกอบด้วยองค์กร เครือข่ายกลไกสนับสนุนการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ครบวงจร ตั้งแต่การเขียน การจัดพิมพ์ การผลิต การเผยแพร่สู่ประชาชนผู้อ่าน และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ทั้งการเขียนและการอ่าน

4. การศึกษารูปแบบการพัฒนานักสื่อสารข้อมูลด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อ ครอบคลุมองค์ประกอบ 4 ด้าน คือด้านปัจจัย กระบวนการ ผลการพัฒนา การประเมินผลและการปรับปรุง

ด้านปัจจัยประกอบด้วยหลักการ แนวทางการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ

ด้านกระบวนการประกอบด้วยวิธีการ แนวทางขั้นตอน แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ รวมทั้งกลไกหรือองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา

ด้านผลการพัฒนาประกอบ ความรู้ ทักษะ เจตคติที่นักสื่อสารสุขภาพได้รับ หลังจากผ่านกระบวนการพัฒนา

ด้านการประเมินและการปรับปรุงประกอบด้วยรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนา และการปรับปรุงองค์ประกอบด้านต่างๆให้ถูกต้อง

5. รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยองค์ประกอบ กระบวนการและวิธีการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต และการประเมินผล สำหรับกระบวนการและวิธีการฝึกอบรม เป็นรูปแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียน และฝึกอบรมบนเว็บ สำหรับรูปแบบการสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรมประกอบด้วยเว็บเพจต่างๆ เพื่อแสดงเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ทักษะการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ เว็บเพจกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรมการผลิตผลงานเขียน นำเสนอผลงานในเว็บไซต์ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของผู้อื่นที่นำเสนอในเว็บไซต์

5. งานเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ศึกษาเฉพาะงานเขียนประเภทบทความ สารคดี และเรื่องสั้น ที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพสำหรับประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้ไม่รวมสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นตำราทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

คำจำกัดความ

1. สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ หมายถึง สื่อที่อาศัยเทคนิคด้านการพิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ด้านเกี่ยวกับสุขภาพด้วยการใช้ภาษาเขียน และตีพิมพ์ด้วยกระดาษ นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของบทความ สารคดี และเรื่องสั้น

2. สุขภาพหมายถึงสภาวะหรือภาวะที่เป็นสุขที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคมและจิตวิญญาณ ตามความหมายที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้ และศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายของสุขภาพคือสภาวะทางกาย ทางจิตวิญญาณ ทางสังคม และทางปัญญา พฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพได้แก่การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหารที่ถูกต้อง หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง สร้างทักษะในชีวิตเพื่ออยู่ร่วมกันด้วยสันติ จัดสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณ และมีการเรียนรู้ที่ดีที่ทำให้เกิดความสุขและเกิดปัญญา (ประเวศ วะสี, 2541 : 3 อ้างถึงใน น.อ. หญิง อนงค์นุช ภูยานนท์, 2544: 67-68)

3. การสื่อสารสุขภาพ หมายถึงกระบวนการและขั้นตอนการเขียน การจัดพิมพ์ การผลิต และการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสู่ประชาชน

4. นักสื่อสารสุขภาพ หมายถึงผู้แต่ง นักเขียน ผู้แปล ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม บรรณาธิการ ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ด้านสุขภาพเพื่อประชาชน ลงในสื่อสิ่งพิมพ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเขียน การเรียบเรียง การวาดภาพประกอบ เป็นต้น

5. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึงการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เน้นความรับผิดชอบของตนเอง โดยมีบทบาทสำคัญในการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาเนื้อหาหลักการเขียน การฝึกปฏิบัติการเขียนสารคดี เรื่องสั้นสุขภาพด้วยตนเอง กำหนดเป้าหมายและควบคุมตนเองให้ผลงานสำเร็จตามเป้าหมาย มีส่วนร่วมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมใน

การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงาน มีแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมค้นคว้าฝึกประสบการณ์

6. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์หมายถึง องค์ประกอบ ขั้นตอน และแนวปฏิบัติของการพัฒนางานการสื่อสาร หรืองานการเขียน การจัดพิมพ์ การเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสู่ประชาชนผู้อ่าน รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายที่สนับสนุนงานการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

7. รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึงองค์ประกอบ ขั้นตอน และแนวปฏิบัติของการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ หรือนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

8. การฝึกอบรมบนเว็บ หมายถึงการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะการเขียน การถ่ายทอด การสื่อสาร ทักษะการสืบค้นข้อมูล โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางสำหรับให้นักสื่อสารสุขภาพใช้ในการเรียนรู้ การฝึกทักษะ และเป็นสื่อกลางให้ผู้ฝึกอบรมหรือวิทยากรใช้ในการจัดกิจกรรมการสอน การฝึกอบรม

9. ทักษะการเขียน หมายถึงความสามารถในการเขียน การเรียบเรียง การถ่ายทอดความรู้ลงในสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสำหรับประชาชน

10. ทักษะการสืบค้นข้อมูล หมายถึงความสามารถในการใช้เครื่องมือการสืบค้นข้อมูล (Search engine) และความสามารถในการใช้เทคนิควิธีการเพื่อค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการทางอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กระบวนการและขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บทักษะการเขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูล ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเป็นประโยชน์และสนองความต้องการของประชาชนผู้อ่าน

2. รูปแบบการพัฒนางานสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ จะเป็นข้อมูลเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์และนักสื่อสารสุขภาพ ซึ่งจะนำไปสู่เครือข่ายการเรียนรู้และเครือข่ายการทำงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพต่อไป

3. กิจกรรมการฝึกอบรมบนเว็บจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่ต้องการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการเขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูล และจะทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาการเขียนและนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสารแหล่งวิทยาการต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีของการสื่อสาร
2. การเขียนเพื่อการสื่อสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บ
4. แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แนวคิดทฤษฎีของการสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

คำว่า การสื่อสาร (Communication) นั้นได้ให้ความหมายไว้มากมาย (ปรมะ สตะเวนิช 2533 : 28-29 อ้างถึงใน นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ , 2549)

อริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาวิชาวาทศิลป์ (Rhctoric) หรือหลักการสื่อสารว่า คือ การแสวงหา “วิธีการจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ”

เอ็ดเวิร์ด สะเพียร์ (Edward Sair) ได้กล่าวถึง การสื่อสาร คือ การตีความหมายโดยสัญลักษณ์ ญาณต่อท่าทางที่แสดงเป็นสัญลักษณ์โดยไม่รู้ตัว ต่อความคิดและต่อพฤติกรรมของวัฒนธรรมของบุคคล

วอเรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W Weaver) กล่าวว่า การสื่อสารครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าแค่เพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากยังรวมไปถึงดนตรี ภาพ การแสดง บัลเลต์ และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วยตามความคิดของฮาโรลด์ ดี แลสเวลล์ (Harold D. Lasswell) เรื่อง การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีผลตามมาเสนอ ผลนั้นครอบคลุมถึงความหมายใน 3 ลักษณะ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงหรือข้อแตกต่างที่เกิดขึ้น 2) มุ่งให้เกิดอิทธิพลต่อการรับสาร และ 3) สัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยม พฤติกรรม และอื่นๆ ที่เกิดขึ้นตามมา

ขั้นตอนของการสื่อสาร

ฮอลล์ (Hall อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ 2541: 44-49) แยกแยะขั้นตอนของการสื่อสารออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการผลิต (Production) ขั้นตอนเผยแพร่ (Circulation) ขั้นตอนการใช้/ การบริโภคสาร (Use/ consumption) และขั้นตอนผลิตซ้ำ (Reproduction)

1. ขั้นตอนการผลิต (Production) เป็นช่วงตอนของการสร้างข่าวสารที่ผู้ส่งสารต้องดำเนินการปฏิบัติด้านภาษา ต้องอาศัยองค์ประกอบ เช่น การรู้จักจัดกรอบของความหมายและความคิด ต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องใช้งาน มีทักษะเทคนิค มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับสถาบันต่างๆ มีความเข้าใจในค่านิยมและความเชื่อต่างๆ ของสังคม มีภาพของผู้รับสารอยู่ในใจเป็นต้น

2. ขั้นตอนเผยแพร่ (Circulation) หมายถึง ช่องทางของการเผยแพร่ข่าวสารประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร 2 ตัว คือ ปริมาณความถี่ของการเผยแพร่ ข่าวสารที่ได้รับการเผยแพร่แบบ “มาบ่อย มาได้เร็ว มาได้อย่างรุนแรง” ย่อมมีโอกาสเข้าถึงผู้รับสารได้มากกว่า และอีกตัวแปรหนึ่ง คือ ธรรมชาติของสื่อที่ถูกใช้เป็นช่องทาง เช่น เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ ฯลฯ ที่มีข้อเด่นข้อด้อยต่างกัน

3. ขั้นตอนการใช้/ การบริโภคสาร (Use/ consumption) ในขั้นตอนนี้เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่มีความหมายจะถูกผลิตขึ้นมาอีกครั้ง กล่าวคือ สิ่งที่ผู้รับสารกระทำไม่เพียงแต่จะ “อ่านความหมาย” ที่อยู่ในสารของผู้ส่งสารเท่านั้น หากแต่ผู้รับสารจะนำเอาตัวเอง (ผู้รับสาร) เข้าไปสร้างความหมายด้วย กล่าวอย่างง่าย ๆ คือ ความหมายในข่าวสารเมื่ออยู่ในช่วงเวลาผลิต ก็เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับสารเช่นกัน ซึ่งหมายความว่าช่วงเวลาแห่งการถอดรหัส (Decoding) ก็เป็นช่วงเวลาที่มิอิสระในตัวเอง และไม่จำเป็นต้องไปขึ้นต่อช่วงเวลาแห่งการเข้ารหัส (Encoding) เสมอไป

4. ขั้นตอนผลิตซ้ำ (Reproduction) ขั้นตอนของการผลิตซ้ำนั้นหากพิจารณาในแง่ของ “ระบบความหมาย” อาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือการผลิตซ้ำขึ้นใหม่ แต่ยังคงมีความหมายเดิม เช่น การนำเอาละครโทรทัศน์เรื่องเก่า มาผลิตใหม่ แต่ยังคงเค้าโครงเรื่องเดิมเอาไว้ การผลิตซ้ำขึ้นใหม่ประเภทแรกนี้ไม่ผู้จะมีปัญหามากนัก

อีกประเภทหนึ่งคือ การผลิตซ้ำขึ้นใหม่ แต่เพื่อต้องการจะเสนอความหมายใหม่ที่ขัดแย้งกับความหมายเก่าที่มีอยู่ หรือขัดแย้งกับสามัญสำนึกที่ผู้รับสารมีอยู่ หรือขัดแย้งกับความรู้ที่ยอมรับกันโดยปริยาย เช่น หากสังคมมีความเข้าใจว่าเป็นบุคคลที่มีจิตใจปกติ ธรรมดา เพียงแต่มีรสนิยมทางเพศที่แปลกออกไป

บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมวลชน

สมควร กวียะ (ม.ป.พ. : 35-36) ได้กล่าวถึงบทสรุปความคิดพื้นฐาน 5 ประการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนต่อสังคมของ เดนิช แม็คเควล (Denis McQuail) ศาสตราจารย์ชาวยุโรปผู้ประสบความสำเร็จในการเขียนหนังสือทฤษฎีการสื่อสารมวลชนหลายเล่ม ในหนังสือ Mass Communication Theory : an Introduction ไว้ดังนี้

1. การให้ข่าวสาร (Information)
 - การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ในสังคมและในโลก
 - บอกให้ทราบถึงสัมพันธ์ภาพแห่งอำนาจ
 - ช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การปรับตัวและความก้าวหน้า
2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation)
 - อธิบายแปลความและวิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข่าวสาร
 - ประสานกิจกรรมต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน
 - ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจกัน (Consensus)
 - จัดระเบียบอะไรก่อนหลังและบอกให้รู้สถานภาพทางสังคมอะไรสำคัญกว่าอะไร
3. ความต่อเนื่อง (Continuity)
 - แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมหลักและยอมรับวัฒนธรรมรอง รวมทั้งพัฒนาการของวัฒนธรรมใหม่
 - ก่อให้เกิดและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป (Commonality of Values)
4. ความบันเทิงเริงรมย์ (Entertainment)
 - ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
 - ลดความตึงเครียดทางสังคม
5. การระดมสรรพกำลัง (Mobilization)
 - ผนึกกำลังด้านการเมือง สงคราม (การทหาร) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงาน และบางครั้งรวมถึงการศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ส่วนร่วม

จากบทบาทและหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนต่อสังคมดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าจะเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่เพียงแต่เฉพาะในสังคมเท่านั้น ปัจจุบันเหตุการณ์ต่างๆ ทุกเหตุการณ์ทั่วโลกจะถูกรายงานไปสู่ผู้รับข่าวสารอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสารสมัยใหม่ จนทำให้ความหมายของคำว่า “โลกาภิวัตน์ (Globalization)” มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้วยการที่ผู้คนในทุกระดับได้รู้จัก สัมผัส และใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง และจากคุณสมบัติของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่นี้ประกอบกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน อาจชี้นำไปในแนวทางใดตามที่ต้องการ หากสื่อมวลชนขาดจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคม

สื่อมวลชนมีมากมายหลายแขนง และในแต่ละแขนงก็มีคนทำงานเป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับอาชีพต่างๆ โดยทั่วไป จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องมีบุคคลหลายประเภทปะปนกัน สื่อมวลชนจำนวนมากปฏิบัติงานด้วยความรู้ ความสามารถและมีความรับผิดชอบต่องาน เสียสละความสุขส่วนตัว หรือแม้กระทั่งยอมเสี่ยงอันตราย เพื่อทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดี ในทางตรงกันข้ามก็มีสื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความสามารถและขาดจิตสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่องาน ประพฤติตนไม่เหมาะสมและแสวงหาผลประโยชน์ ดังนั้นแนวทางการทำงานของสื่อมวลชนจึงขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ความคิดและความเข้าใจที่สื่อมวลชนมีต่อวิชาชีพและสังคมเป็นประการสำคัญ

การสื่อสาร มีหลักที่สำคัญในการติดต่อสื่อสาร 7 ประการ (The 7 C' s of Communication) ดังนี้ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2526 : 66-68)

1. Credibility ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวและเนื้อหาข่าว
2. Context คำพูดและท่าทางอันประกอบกับข่าวสารนั้นต้องเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม
3. Content เนื้อหาและท่าทางอันประกอบกันกับข่าวสารนั้น ต้องเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม
4. Clarity ข่าวสารจะต้องชัดเจนเข้าใจง่าย ใช้ภาษาง่ายๆ อาจมีการจัดเป็นหัวข้อ ใช้สัญลักษณ์หรือคำขวัญสั้นๆ ง่ายๆ มีความหมาย
5. Continuity and Consistency จะต้องดำเนินการอย่างมีความต่อเนื่อง และต้องมีการเน้นย้ำอยู่บ่อยๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้จำได้
6. Channel ต้องเลือกใช้ช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารที่ผู้รับสารเปิดรับเป็นประจำและให้ความเชื่อถือ
7. Capability of Audience การติดต่อสื่อสารจะต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้รับสาร จะต้องไม่มีความลำบากในการรับสาร และจะต้องพิจารณาถึง ลักษณะการรับสาร รวมทั้งพิจารณาพื้นความรู้ของผู้รับสารด้วย

ผลกระทบของการสื่อสารอาจเกิดได้ทั้งเชิงบวกหรือลบ หรือมองในแง่ผลที่เกิดขึ้นระยะสั้นหรือระยะยาว เช่น ระยะสั้นก็ได้แก่การที่สื่อมวลชนชักชวนให้ประชาชนไปเลือกตั้ง หรือผลระยะยาวก็เช่นการใช้สื่อสารมวลชนในการพัฒนาประเทศ (เสถียร เขยประทับ, 2531 : 33-34) คำว่าผลของการสื่อสารมวลชน อาจพิจารณาในแง่ที่เกิดขึ้นในระดับบุคคลหรือระดับจุลภาค(Micro-Individual level) และในระดับสังคมหรือระดับมหภาค (Macro-Societal level)

การเขียนเพื่อการสื่อสาร

ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการเขียน การพูด และการแสดงออกอื่นๆ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (อวยพร พานิช และคณะ , 2548) คือ

1. วัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร คือถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ให้ผู้รับสารทราบ ในรูปแบบต่างๆ เช่นข่าว บันทึก การชี้แจง เล่า โดยมุ่งเพื่อให้ผู้รับสารมีความรู้เพิ่มขึ้น มีความเข้าใจ กระจำชัดขึ้น
2. วัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวใจ มุ่งชักจูงให้ผู้สารคล้อยตาม เปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อ และปฏิบัติตามที่ผู้ส่งสารเสนอ ได้แก่การเขียนบทความชักจูงใจ การเขียนโฆษณาในรูปแบบต่างๆ การโต้วาที การหาเสียงทางการเมือง เป็นต้น
3. วัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ให้ความผ่อนคลาย มุ่งสร้างจินตภาพให้กับผู้รับสาร ได้แก่การเขียนเรื่องสั้น บทกวี นวนิยาย ละคร ภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคำตอบเพิ่มขึ้น คือเสนอปัญหาด้วยการตั้งปัญหา หรือ สมมุติฐาน แล้วพยายามค้นหาคำตอบ โดยอาศัยการค้นคว้าวิจัยประกอบ

การเขียนเพื่อการสื่อสาร เป็นวิธีการเรียบเรียงความคิด ผ่านรหัสในรูปตัวอักษร เสนอเป็นสารเรื่องราว ให้ผู้รับสารได้ใช้ทักษะการอ่าน การตีความ และทำความเข้าใจเนื้อหา

การเขียนเพื่อการสื่อสารมีขั้นตอน 3 ขั้น คือ ก่อนการเขียนเพื่อการสื่อสาร ระหว่างการเขียนเพื่อการสื่อสาร และหลังการเขียนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีสาระสรุปได้ดังนี้ (อวยพร พานิช และคณะ , 2548)

ก่อนการเขียนเพื่อการสื่อสาร

ผู้ส่งสารที่ดีจะต้องฝึกฝน เตรียมพร้อมที่จะส่งข้อมูล ข่าวสาร ได้แก่การฝึกความสามารถในการเขียน และศึกษาวัตถุประสงค์ในการเขียน

การฝึกความสามารถในการเขียน เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ฝึกฝนเป็นเวลานาน คล่องแคล่วในเรื่องหลักภาษา การใช้คำ สำนวน วลี ประโยคในภาษา ภาพพจน์ ซึ่งได้มาจากการอ่าน ดู สังเกต สะสมเป็นเวลานาน ได้ฝึกฝนการเขียนบ่อยครั้งให้เกิดความคล่องตัว นอกจากนี้จะต้องเรียนรู้รูปแบบการเขียน สำนวนภาษา สะสมข้อมูลการเขียนไว้ในสมอง ได้รับความคิดมาก โดยการอ่านหนังสือมาก เพื่อพัฒนาทักษะ ประสบการณ์ความรู้ ฝึกกระบวนการคิดและการวิจารณ์ รวมทั้งเรียนรู้ข้อมูลเฉพาะของงานเขียนแต่ละชนิด ได้แก่รูปแบบและเทคนิคการเขียนงานแต่ละชนิด เช่น การเขียนข่าว การเขียนรายงาน การเขียนสารคดี การเขียนเรื่องสั้น เป็นต้น

การศึกษาวัตถุประสงค์ในการเขียน จะต้องพิจารณางานเขียนมีวัตถุประสงค์เช่นไร ผู้เขียนตั้งวัตถุประสงค์เพื่อให้อะไรแก่ผู้อ่าน วิเคราะห์ผู้รับสารว่าเป็นบุคคลประเภทใด อายุ วัยใด เพราะแต่ละกลุ่มมีความต้องการอ่าน หรือได้รับผลการอ่านไม่เหมือนกัน

ระหว่างการเขียนเพื่อการสื่อสาร

ผู้เขียนต้องศึกษาเนื้อหาที่จะเขียน และวิธีการเขียน ดังนี้

เนื้อหาที่จะเขียน เป็นเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายให้เขียน หรือเขียนขึ้นเอง ผู้เขียนจะต้องศึกษาเนื้อหาจากแหล่งข้อมูล นโยบายของหน่วยงานแหล่งข่าว อาจค้นคว้าประกอบโดยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องเป็นต้น

วิธีการเขียน ประกอบด้วยหลักการเขียน และรูปแบบการเขียนเฉพาะอย่าง ผู้เขียนจะต้องสั่งสม เรียนรู้เรื่องหลักภาษา ตั้งแต่การใช้คำ วลี ประโยคในการสื่อสาร ซึ่งสรุปได้ว่าหลักการเขียนจะต้องใช้ภาษาที่สั้นง่าย กระชับ ตรงเป้าหมาย

นอกจากหลักการเขียนเบื้องต้น ควรศึกษาการวางโครงเรื่องของงานเขียน เพราะงานเขียนที่ดีจะต้องมีลำดับและความต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ลำดับและความต่อเนื่องเกิดจากการวางโครงเรื่องที่ดี ซึ่งได้มาจากการคิดอย่างเป็นระบบ การลำดับเหตุการณ์มีขั้นตอนชัดเจน โดยทั่วไปการวางโครงเรื่องเริ่มจากคำนำ เป็นการเกริ่นนำเรื่องที่จะเขียน ให้ผู้อ่านเข้าใจได้คร่าวๆว่า ต่อไปว่าด้วยเรื่องอะไร ส่วนเนื้อหาที่ดีต้องสานต่อคำนำและมีการลำดับความที่ดี ได้แก่ การลำดับตามเหตุการณ์ ตามเวลา ตามขั้นตอน ตามทิศทาง หรือระยะทางเป็นต้น การจัดลำดับช่วยให้ผู้อ่านติดตามได้ ไม่สับสน การวางโครงเรื่องตอนท้ายเป็นสรุป เป็นส่วนขมวดท้ายเรื่องให้น่าสนใจ ให้แง่คิด วิธีการสรุปมีหลายวิธี ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงานที่สื่อสาร เช่นงานโฆษณา มักสรุปด้วยคำขวัญที่ประทับใจ

สำหรับการเขียนย่อหน้า ผู้เขียนต้องรู้จักการขยายความจากโครงเรื่องเป็นย่อหน้าต่างๆ แต่ละย่อหน้าประกอบด้วยใจความสำคัญและส่วนขยาย ผู้เขียนต้องรู้จักวิธีการขยายความให้น่าสนใจ และมีเอกภาพในย่อหน้านั้นๆ

นอกจากนั้นยังมีการเลือกแนวเขียน และเลือกใช้ศัพท์ให้เข้ากับสถานการณ์ ความนิยมร่วมสมัย ความนิยมของผู้อ่านแต่ละกลุ่ม

รูปแบบการเขียนเฉพาะอย่างเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนจะต้องศึกษา เพื่อนำมาใช้เขียนได้เหมาะสมกับงาน เช่นการเขียนข่าว การเขียนสารคดี การเขียนเรื่องสั้น เป็นต้น

หลังการเขียนเพื่อการสื่อสาร

หลังจากเขียนงานเสร็จแล้ว จะเป็นระยะที่ดีที่สุดในการพิจารณาทบทวน มองดูจุดเด่น จุดด้อยของงาน หาแนวทางที่จะแก้ไขให้งานสมบูรณ์ที่สุด นักเขียนเพื่อการสื่อสารส่วนใหญ่กล่าวว่า

เขามักจะทำงานนั้นหลังเขียนเสร็จสักกระยะหนึ่ง แล้วกลับมาอ่านใหม่ เพื่อหาข้อผิดพลาด หรือเพิ่มเติมข้อมูลที่ขาดหายไป

นอกจากนั้น การเขียนเพื่อการสื่อสารยังต้องการปฏิริยาย้อนกลับ คือเปิดใจกว้างรับฟังคำวิจารณ์ภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน หลังจากการส่งสาร การวิจารณ์งานถือเป็นการร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่ดี เพื่อนำไปปรับปรุง สร้างสรรค์งานที่ดีต่อไป

การเขียนเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

การสื่อสารสุขภาพเป็นกิจกรรมต่างๆที่เชื่อมประสานกันและกัน เพื่อตอบสนองต่อการมีสุขภาพที่ดี กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพมักประกอบด้วย 1) สุขศึกษา มุ่งการส่งเสริมการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี 2) การสื่อสารเพื่อสังคม การชี้นำ สร้างเสริมสุขภาพ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ 3) การชี้นำที่มุ่งส่งเสริมการใช้นโยบาย กฎระเบียบ และโครงการต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพในระดับต่างๆ 4) การสื่อสารเกี่ยวกับภาวะเสี่ยง เป็นกิจกรรมเฉพาะกลุ่มบุคคลในสภาวะแวดล้อมแตกต่างกัน ตลอดจนการจัดการภาวะเสี่ยงเป็นรายบุคคล เช่น การให้คำปรึกษารายกรณี 5) การสื่อสารกับผู้ป่วยให้มีความรู้ความเข้าใจการบำบัดรักษา 6) การให้ข้อมูลด้านสุขภาพ ช่วยให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง สามารถป้องกันดูแลสุขภาพของตนเองได้ 7) การใช้สื่อใหม่ๆประเภทต่างๆ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับการสื่อสารเพื่อขยายบริการด้านสุขภาพให้กว้างขวาง

การสื่อสารสุขภาพใช้สื่อ ช่องทางประเภทต่างๆ การเขียนก็เป็นวิธีการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง ที่สนับสนุนการสื่อสารสุขภาพ การเขียนเพื่อการสื่อสารสุขภาพที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีลักษณะดังต่อไปนี้ (www.healthypeople.gov/document/HTML/Volume1/HealthCom.htm,18/07/2548,p.3 อ้างถึงใน นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2549)

1. ความถูกต้องของสารหรือเนื้อหา ไม่มีข้อผิดพลาดเกี่ยวกับข้อเท็จจริง การตีความหรือวินิจฉัย
2. ความสามารถในการเข้าถึงสารหรือเนื้อหาสาระ ประชาชนผู้รับสารกลุ่มต่างๆ สามารถรับสารได้ เข้าถึงสารได้
3. ความสมดุลระหว่างผลประโยชน์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้
4. การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
5. ความเชื่อถือได้ของสาร หรือเนื้อหา ทันสมัย ทันเหตุการณ์
6. ความต่อเนื่องและบ่อยครั้งในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดผลของการสื่อสาร
7. ความต่อเนื่องของสารหรือเนื้อหา ซึ่งจะต้องมีความอยู่กับร่องกับรอย ต่อเนื่อง สอดคล้องกับข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

8. ง่ายต่อความเข้าใจ ระดับภาษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
9. สอดคล้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย
10. หลักฐานที่เชื่อถือได้ หลักฐานที่เกี่ยวข้องต้องผ่านการทบทวนและวิเคราะห์ว่าถูกต้องเชื่อถือได้
11. ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา เนื้อหาสาระตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้ตลอดเวลา

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บ(Web-Based Training)

“การฝึกอบรมบนเว็บ” (Web-Based Training หรือ WBT) เป็นคำที่นิยมใช้มากที่สุดใน การอธิบายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเว็บเพื่อการเรียนรู้ในภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ “การศึกษาบนเว็บ” (Web-Based Education) และ “การเรียนการสอนบนเว็บ” (Web-Based Instruction) มักจะนิยมใช้ในวงการศึกษามากกว่า ในการศึกษาวิจัยนี้จะถือว่าคำเหล่านี้สามารถใช้แทนกันได้ และมีความหมายเดียวกันที่บ่งบอกถึงปรากฏการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษา และการฝึกอบรมด้วยการใช้ประโยชน์จากช่องทางการสื่อสารและทรัพยากรบนเว็บ

Horton (2000) ได้ให้ความหมายของ การฝึกอบรมบนเว็บ ว่าหมายถึง “การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีเว็บด้วยการไต่ตรง และด้วยจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อภารกิจด้านการให้ การศึกษาแก่เพื่อนมนุษย์” Khan (1997: 6) ได้ให้ความหมาย การฝึกอบรมบนเว็บ ว่าเป็น “โปรแกรมการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อหลายมิติ ที่นำเอาคุณลักษณะและทรัพยากรต่างๆ ของ เว็บมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้” Clark (1996 อ้างถึงใน ปรชญนันท์ นิลสุข, 2542) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมบนเว็บว่าเป็น “การ สอนรายบุคคลที่ส่งข้อมูลแบบสาธารณะหรือแบบส่วนตัวด้วยคอมพิวเตอร์และแสดงผลด้วย หน้าจอของเว็บ โดยที่ไม่ได้ถ่ายทอดข้อมูลในแบบการฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ (Computer-Based Training: CBT) แต่เป็นความต้องการในการฝึกอบรมโดยการเก็บข้อมูลในแหล่งจัดเก็บและ เข้าถึงข้อมูลได้โดยระบบเครือข่าย การฝึกอบรมบนเว็บสามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลให้ทันสมัยได้ รวดเร็ว และการเข้าถึงข้อมูลการฝึกอบรมควบคุมได้โดยผู้ออกแบบการฝึกอบรม”

นอกจากนี้มีการให้นิยามแก่ “การฝึกอบรมบนเว็บ” ที่หลากหลาย (Hall, 1997b; Porter, 1997 ; Kilby, 1997; Ansley Group Inc., 2000; Hall, 2000; ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานันท์, 2544ก) ซึ่ง นิยามเหล่านี้ให้ความสำคัญด้านเทคโนโลยีที่โดดเด่นของการฝึกอบรมบนเว็บ โดยมีความเห็น ตรงกันว่าการฝึกอบรมบนเว็บมีการดำเนินการด้วยระบบเครือข่าย สามารถเข้าถึงด้วยเบราว์เซอร์ และสร้างเหตุการณ์แบบสื่อประสม โดยที่การฝึกอบรมบนเว็บมีขีดความสามารถที่สูงกว่าการ

ฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ (CBT) แบบเดิม เพราะเป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่ใช้วิธีการสอนด้วยสื่อประสมเชิงโต้ตอบ (Interactive Multimedia Instruction) โดยการทำงานผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

Kruse (1997b) ได้จัดการฝึกอบรมบนเว็บ เป็น 5 ระดับ คือ 1) การสื่อสารทั่วไป 2) การอ้างอิงแบบออนไลน์ 3) การทดสอบ การประเมินและการสำรวจ 4) การเผยแพร่โมดูล การฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ และ 5) การส่งสื่อประสม สำหรับข้อได้เปรียบต่างๆ ของเว็บ ได้แก่ ความสามารถในการลดทอนค่าใช้จ่ายและเวลา การอ้างอิงข้ามกันด้วยการเชื่อมโยงหลายมิติแบบแอ็กทีฟ (Active hyperlinks) การต่อประสาน (Interface) ที่สะดวกใช้และมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบเนื้อหาแบบสื่อประสม การสื่อสารเชิงโต้ตอบและเชิงร่วมมือกัน การมีทางเลือกในการนำทาง (Navigation) ที่มีประสิทธิภาพ การปรับเนื้อหาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและทันทีทันใด และความสามารถในการติดตามการใช้งานอย่างต่อเนื่องของผู้ใช้ (Kruse, 1997b; Relan and Gillani, 1997; Hunt, 1999b)

ประโยชน์สำคัญของการฝึกอบรมบนเว็บ ได้แก่ ความมีอิสระด้านเวลาและด้านสถานที่ การเผยแพร่ทั่วโลกอย่างประหยัดและมีความทันสมัย การฝึกอบรมเชิงโต้ตอบและชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม (Kalin, 1994; Hill, 1997; Kruse, 1997a) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความมีอิสระด้านเวลาและสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่ง เนื่องด้วยคุณลักษณะของธุรกิจระดับโลกในปัจจุบัน บริษัทต่างๆ ได้ขยายครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์กว้างขวางมาก ความต้องการที่จะลดงบประมาณด้านการฝึกอบรมและความจำเป็นที่จะจัดการฝึกอบรมสำหรับบุคคลให้เจาจะมากขึ้น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและใช้เบราว์เซอร์ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนการฝึกอบรมได้ในเวลาใดและสถานที่ใดก็ได้

2. การเผยแพร่ทั่วโลกอย่างประหยัดและมีความทันสมัย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงเว็บในปัจจุบันนี้แพร่หลายมาก การฝึกอบรมบนเว็บจัดได้ง่าย โดยเพียงแต่บรรจุบทเรียนการฝึกอบรมไว้ในเครื่องบริการเว็บ (Web server) และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงตำแหน่งของเว็บไซต์ (URL) และถ้ามีการปรับปรุงเนื้อหาบทเรียนก็สามารถปรับให้ทันสมัยโดยง่ายเพียงปรับเปลี่ยนบนเว็บไซต์ และผู้เรียนทั้งหมดก็สามารถเห็นและใช้สิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องส่งวัสดุเอกสารทางไปรษณีย์แล้วจึงค่อยปรับให้ทันสมัยซึ่งมีความล่าช้าและสิ้นเปลืองงบประมาณ

3. การฝึกอบรมเชิงโต้ตอบและชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงการฝึกอบรมในเวลาพร้อมกัน และมีการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนจะใช้เรียนด้วยตนเอง

4. ประสบการณ์การเรียนรู้แบบกลุ่มเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ด้วยการสนับสนุนของเครื่องมือของอินเทอร์เน็ตและเว็บ เช่น e-mail, Listservs และ Chat rooms เป็นต้น

การออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

การฝึกอบรมบนเว็บที่ดีจะต้องมีการออกแบบที่เหมาะสม โดยมีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ(Khan, 1997:5-7) ดังนี้

1. คุณสมบัติหลัก (Key Features) เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของโปรแกรมการเรียนการสอนบนเว็บทุกโปรแกรม เช่น การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ กับบทเรียน ผู้สอน หรือบุคคลอื่น การนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติ (Multimedia) การนำเสนอบทเรียนระบบเปิด (Open System) หรืออนุญาตให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่เว็บอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้เรียนสามารถเข้าสู่โปรแกรมการเรียนการสอนบนเว็บได้จากที่ใดก็ได้ทั่วโลก รวมทั้งผู้เรียนควรที่จะควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. คุณลักษณะเพิ่มเติม (Additional Features) เป็นคุณลักษณะประกอบเพิ่มเติมขึ้นอยู่กับคุณภาพและความยากง่ายของการออกแบบเพื่อนำมาใช้งาน และการนำมาประกอบกับคุณลักษณะหลักของโปรแกรมการเรียนการสอนบนเว็บ เช่น ความง่ายในการใช้งานของโปรแกรม มีระบบป้องกันการลักลอบข้อมูลรวมทั้งระบบ ให้ความช่วยเหลือบนเครือข่ายให้มีความสะดวกในการปรับปรุงโปรแกรม เป็นต้น

ดริสคอล(Driscoll, 1997:5-9) ได้ศึกษา การนำเว็บมาใช้ในการฝึกอบรมมี 2 ประการ คือ แบบที่เป็นตัวหนังสืออย่างเดียว และมีมัลติมีเดีย ผลการศึกษาการออกแบบการฝึกอบรมบนเวปไซต์ ไซด์ เว็บ พบว่า แบบตัวหนังสืออย่างเดียว มีเครื่องมือ ได้แก่ ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์(e-mail) กระดานข่าว (Bulletin Boards) การถ่ายโอนโปรแกรม (Software Downing) และ แบบมัลติมีเดีย มี 4 ชนิด คือ การฝึกอบรมบนเว็บ (Web-Computer Based Training: WBT) การฝึกอบรมในหน่วยงาน (Web-Based Employee Performance Support: EPSS) การฝึกอบรมในห้องอบรมที่เหมือนจริง อบรมต่างเวลากัน (Asynchronous Virtual Classroom) และการอบรมในห้องที่เหมือนจริง อบรมในเวลาเดียวกัน (Synchronous Virtual Classroom) โดยมีตารางความแตกต่างของการออกแบบในรูปแบบของมัลติมีเดีย 4 ชนิด ดังนี้

การฝึกอบรมในหน่วยงาน(Web-Based Employee Performance Support: EPSS) การฝึกอบรมในห้องอบรมที่เหมือนจริง อบรมต่างเวลากัน (Asynchronous Virtual Classroom) การอบรมในห้องที่เหมือนจริง อบรมในเวลาเดียวกัน (Synchronous Virtual Classroom) จัดหาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน จัดหาการฝึกปฏิบัติและทักษะ การแก้ปัญหาในเวลาที่กำหนด จัดหากิจกรรมการเรียนรู้ต่างเวลาต่างสถานที่ จัดหาความร่วมมือในเวลา

เรียนเดียวกัน ต่างสถานที่ ชนิดของการเรียนรู้แบบมีโครงสร้างการแก้ปัญหาการถ่ายโอน การเรียนรู้สร้างความเข้าใจการประยุกต์ใช้ มีโครงสร้างการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ สังเคราะห์สัมพันธ์ภาพ การจัดการเครื่องมือต่างๆ มีโครงสร้างการแก้ปัญหา นำมาประยุกต์การแก้ปัญหาคำถามวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินผลผลิตจากความคิดใหม่ๆที่รวบรวมได้ มีการวางแผน และผลผลิตมีโครงสร้างปัญหาการวิเคราะห์ความต้องการ การประเมินผลข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวความคิดใหม่ การวางแผน และผลผลิต

บทบาทของผู้ออกแบบการอบรม ผู้จัดการอบรม ผู้ควบคุมทำนาย บอกทิศทาง ติดต่อผู้เข้ารับการอบรม แนะนำผู้จัดการด้านเนื้อหา วิเคราะห์ ข้อความจัดรายการ จำแนกข้อมูลลงสู่การเรียนรู้แบบบทเรียน อำนาจความสะดวกในกลุ่มการเรียนรู้ แนะนำการเรียน จัดหาทรัพยากร การประเมินผล ติดต่อกับผู้เรียน ร่วมมือกันเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน เสนอแนะทิศทางการเรียน แต่ไม่กำหนดทิศทางและประเมินผลลัพธ์ บทบาทผู้เข้ารับการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความกระตือรือร้นในการอบรม มีพฤติกรรมการฝึกอบรมใหม่ๆ การติดต่อผู้สอน ผู้เข้ารับการอบรมเรียนรู้ด้วยตนเองโดยตรง กำหนดระดับของรายละเอียดเนื้อหา มุ่งสู่เป้าหมายการเรียนรู้และผลลัพธ์ ผู้สอนให้คำแนะนำเป็นส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้รับการป้อนกลับข้อมูล ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการร่วมมือในการเรียนตามขั้นตอนกับผู้สอน และเพื่อนๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิธีการ/การปฏิสัมพันธ์ การฝึกปฏิบัติการอ่านการถาม การตอบด้วยมัลติมีเดีย ไฮเปอร์เท็กซ์ สถานการณ์จำลอง การฝึกหัด การสัมมนา การติดต่อกับผู้สอน การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การใช้ประสบการณ์ด้วยการทำโครงการ โดยใช้มัลติมีเดีย ไฮเปอร์มีเดีย การสัมมนา การประชุม ปรีกษา การเรียนบทเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อีเมลกับผู้สอน และเพื่อนๆ การเรียนแบบประสบการณ์ การประชุมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ไฮเปอร์เท็กซ์ การสัมมนา การประชุมปรีกษาการรับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อีเมล การอภิปรายกลุ่ม การแก้ไขปัญหา และการปฏิสัมพันธ์ สมาชิกโดยการใช้ การฟังเสียงและควิดีโอ จากการประชุมของจริงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

รูปแบบของเว็บเพื่อการฝึกอบรม

การใช้เว็บเพื่อการฝึกอบรมก็ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของเว็บเป็นสำคัญ เมื่อการอบรมนั้นไม่จำเป็นต้องเดินทางไปอบรมในห้องฝึกอบรม แต่เป็นการฝึกอบรมโดยการสื่อสารทางไกล จะทำอย่างไรให้การฝึกอบรมโดยเว็บมีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าเทียมหรือดีกว่าการฝึกอบรมในห้องฝึกอบรมอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารมีการกำหนดกรอบคิดหลักของเว็บเพื่อการฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เว็บการฝึกอบรมในด้านการให้การศึกษา นั่นคือ เว็บฝึกอบรมจะอยู่ในกรอบ 3 ประการ คือ

1.1 เวิลด์ไวด์เว็บ(WWW: World Wide Web) เว็บฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของระบบอินเทอร์เน็ตจึงต้องอยู่ในกรอบของเวิลด์ไวด์เว็บ

1.2 การศึกษาทางไกล(Distance Education) การฝึกอบรมบนเว็บเป็นการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการจัดการศึกษาทางไกล ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นส่วนหนึ่งในกรอบของการศึกษาทางไกล

1.3 การพัฒนาระบบการสอน (Instructional System Development: ISD) การฝึกอบรมบนเว็บอยู่ในกรอบของ WWW เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทางไกล การฝึกอบรมก็ต้องมีการออกแบบและพัฒนาระบบเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จึงต้องอยู่ในกรอบของการพัฒนาระบบการสอน

2. เว็บฝึกอบรมในด้านการพัฒนาคน นั้นหมายความว่า เว็บการฝึกอบรมอยู่ในกรอบ 3 ประการเช่นกัน คือ

2.1 เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาคนโดยเว็บเป็นพัฒนาการในยุคสังคมสารสนเทศ ซึ่งภายในเว็บซึ่งเป็นเทคโนโลยีเป็นฐานข้อมูลใหญ่ที่สุดในโลก เว็บฝึกอบรมจึงเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมสารสนเทศ โดยมี WWW เป็นเครื่องมือจึงอยู่ในขอบเขตเดียวกัน

2.2 การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งให้ผู้อบรมได้เรียนรู้ตามความสนใจ ในสภาพเครือข่ายการเรียนรู้ในทุกสถานที่ทุกเวลา ซึ่งอยู่ใช้ในการศึกษาทางไกล จึงอยู่ในขอบเขตเดียวกัน

2.3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้น 3 ด้าน คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา จึงจัดกรอบนี้ในกลุ่มเดียวกับการพัฒนาระบบการสอนซึ่งไม่อาจแยกจากกันเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้แสดงให้เห็นว่าเป็นสื่อที่ทรงพลัง ที่จะเข้ามาใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระทำได้ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ ทุกแห่งหนทุกสถานที่ จะเป็นแหล่งที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการฝึกอบรมได้ เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ของหน่วยงานที่มีระบบนี้ติดตั้งอยู่ อินเทอร์เน็ตเป็นมิตรกับผู้ใช้ เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายตลอด 24 ชั่วโมง เรียนรู้เวลาใดก็ได้ มีประสิทธิภาพสูงเมื่อเทียบกับราคา ไม่ต้องกล่าวถึงความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน สามารถอบรมได้

ด้วยตนเองทั้งที่บ้านและที่ทำงาน เป็นมิติใหม่ของเครื่องมือและกระบวนการในการฝึกอบรม (Pollack and Masters, 1997) ซึ่งเราสามารถแสดงให้เห็นประโยชน์ของการใช้อินเทอร์เน็ตในการฝึกอบรม ได้แก่ การฝึกอบรมเข้าถึงทุกหน่วยงานที่มีอินเทอร์เน็ตติดตั้งอยู่

การฝึกอบรมกระทำได้โดยผู้เข้ารับการอบรมไม่ต้องทิ้งงานประจำเพื่อมาอบรมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ของว่าง ฯลฯ การฝึกอบรมกระทำได้อย่างต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง การจัดฝึกอบรมมีลักษณะที่ผู้เข้าฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้เกิดขึ้นกับตัวผู้เข้าฝึกอบรมเองโดยตรง (Self-directed) การเรียนรู้เป็นไปตามความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเอง (Self-pacing) สามารถทบทวนบทเรียนและเนื้อหาได้ตลอดเวลา สามารถซักถามหรือเสนอแนะหรือถามคำถามได้ด้วยเครื่องมือบนเว็บ สามารถแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้โดยเครื่องมือสื่อสารในระบบอินเทอร์เน็ตทั้งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์(e-mail) หรือห้องสนทนา (Chat Room) ฯลฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมบนเว็บ

วรนุช เนตรพิศาลนิช (2544) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบกรณีศึกษาเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับวิชาชีพพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบการฝึกอบรม 10 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย ชนิดการเรียนรู้ หลักสูตร บทบาทผู้เข้ารับการอบรม บทบาทผู้ดำเนินการอบรม บทบาทผู้เชี่ยวชาญและผู้สนับสนุนการฝึกอบรม คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การปฏิสัมพันธ์บนเว็บ ปัจจัยสนับสนุน และการประเมินผล 2) วิธีการฝึกอบรม ประกอบด้วย การปฐมนิเทศ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การประเมินผลการฝึกอบรม และระบบปฏิบัติการที่เป็นแนวทางปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรม 3) กิจกรรมการอบรม ประกอบด้วย กิจกรรมบนเว็บด้วยเครื่องมือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ กระดานข่าว การพูดคุยสนทนา การค้นหาบนเครือข่าย การถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล และ กิจกรรมในชั้นเรียน ประกอบด้วย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติทักษะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ผลการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น พบว่าหลังการฝึกอบรมพยาบาลวิชาชีพ มีการคิดอย่างมีวิญญานสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างร่วมมือทำงานกลุ่มบนเว็บในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 10 ของการฝึกอบรมในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรม ที่พัฒนาขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่อง การจัดกิจกรรม การปฏิสัมพันธ์กลุ่มบนเว็บ การออกแบบรูปแบบการฝึกอบรม ความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในหน่วยงาน

สรวงสุดา ปานสกุล (2544) วิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบ การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือ ในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต” ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือบนเว็บในสัปดาห์แรกและสัปดาห์ที่ 5 ในระดับมากและมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเว็บการเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการจัดรูปแบบการเรียนรู้

อัจฉรา พัฒนาศิริรักษ์ (2544) ได้ศึกษาถึงการฝึกอบรมบนเว็บเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเอกชน จากหลายองค์กรมีแนวโน้มในการนำการฝึกอบรมบนเว็บมาใช้ในองค์กรมากขึ้น และบทเรียนจะมีความเป็นอิสระทางด้านเวลา และสถานที่ในการฝึกอบรม รูปแบบของบทเรียนจะมีความเป็นสื่อประสมมากขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น รวมถึงจะมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและเชื่อมโยงผลการฝึกอบรมบนเว็บเข้ากับระบบสารสนเทศขององค์กร

จินตนา พุ่มเพชร (2545) วิจัยเรื่อง “ผลของการฝึกอบรมผ่านเว็บเรื่อง กระบวนการตัดสินใจต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหิดล” พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพหลังการฝึกอบรมผ่านเว็บเรื่อง กระบวนการตัดสินใจสูงกว่าก่อนอบรมผ่านเว็บ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมผ่านเว็บเรื่อง กระบวนการตัดสินใจ สูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาด้วยตนเองโดยใช้คู่มือ เรื่อง กระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการเรียนรู้ผ่านเว็บสามารถพัฒนาประสิทธิภาพหรือเสริมสร้างทักษะพึงประสงค์ต่าง ๆ ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สูงขึ้น อีกทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บมีความพึงพอใจในระดับมาก

ชมพูนุท จิระชานนท์ (2545) ได้ศึกษาถึงการนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการฝึกอบรมกรณีศึกษา สถาบันพัฒนาข้าราชการราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย พบว่าในอนาคตทางสถาบัน ฯ จะมีการปรับรูปแบบการฝึกอบรมจากรูปแบบห้องเรียน มาสู่การฝึกอบรมบนระบบอินเทอร์เน็ตให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ตลอดจนการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการฝึกอบรมและพัฒนามากยิ่งขึ้น เช่น การ

พัฒนาระบบเครือข่ายการสื่อสารภายในองค์กร (Intranet) เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงาน ส่วนภูมิภาคและใช้ในการฝึกอบรมขององค์กรหรือการพัฒนารูปแบบการประชุมทางไกล (TV Conference) เป็นต้น

ชาปีนำ โสมาภา (2545) ศึกษา สภาพปัญหา และความต้องการ เกี่ยวกับการพัฒนา และการใช้โปรแกรมการอบรมบนเว็บของธนาคารพาณิชย์ของไทย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาและการใช้โปรแกรมการอบรมบนเว็บส่วนใหญ่ ธนาคารมีหน่วยงานที่ประสานการทำงานระหว่างด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการลงทุนของธนาคาร ซึ่งรับผิดชอบในการผลิตและการพัฒนาโปรแกรมการอบรมบนเว็บของธนาคาร โดยมีทางเลือกจากบริษัทผู้ผลิต Learning Management System ที่ธนาคารได้จัดซื้อโปรแกรมการอบรมบนเว็บสำเร็จรูป แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการฝึกอบรมให้กับพนักงานของธนาคาร ซึ่งทางธนาคารเป็นผู้กำหนดเนื้อหาในโปรแกรมการอบรมบนเว็บเอง จะเน้นหลักสูตรพื้นฐานของการอบรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติงาน ในหลักสูตรด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ การคำนวณด้านการบริหารทั่วไป พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์ ความรู้ในการผลิตภัณฑ์หลักและการให้บริการด้านต่างๆ ของธนาคาร ซึ่งอยู่ระหว่างการทดสอบและเลือกเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารในการอบรมพนักงาน 2) ปัญหาการพัฒนาและการใช้โปรแกรมการอบรมบนเว็บส่วนใหญ่ คือ งบประมาณสนับสนุนด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการอบรมบนเว็บ ขาดบุคลากรด้านการผลิต และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้โปรแกรมการอบรมบนเว็บของผู้เข้าอบรม พนักงานของธนาคารส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการอบรมเนื่องจากมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบ หลายด้าน 3) ความต้องการการพัฒนาและการใช้โปรแกรมการอบรมบนเว็บส่วนใหญ่ งบประมาณสนับสนุนด้านเครื่องคอมพิวเตอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการอบรมบนเว็บ บุคลากรที่มีความสามารถด้านการผลิตในสาขาต่างๆ เช่น โปรแกรมเมอร์ กราฟิกระบบ ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา มีหลักสูตรการอบรมที่เป็นภาษาไทยบ้าง และมีวิทยากรประจำหลักสูตร คอยให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาการอบรม

กฤตา สายทองคำ (2546) ศึกษาการนำเสนอแนวทางการเลือกวิธีการฝึกอบรมบนเว็บ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของแนวทางการเลือกวิธีการฝึกอบรมบนเว็บ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 2) ด้านหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม 3) ด้านสภาพแวดล้อมและโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร 4) ด้านผู้เข้ารับการอบรม 5) ด้านผู้สอนหรือวิทยากร 6) ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการเลือกวิธีการฝึกอบรมบนเว็บ 4 ประเภท ตามการนำเสนอด้วยตารางการตรวจสอบ

นุชจรี บุญเกต (2546) การนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมในงานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีที่ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาใช้แนะนำการทำงานให้กับนักเทคโนโลยีการศึกษา คือ ให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้ฝึกปฏิบัติจริงขณะทำงาน ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในขณะทำงาน คือ ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างาน งบประมาณจำกัดและไม่มีที่ปรึกษา นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องการสนับสนุนแหล่งวิทยากรในหน่วยงาน และมีหัวหน้างานที่เต็มใจถ่ายทอดความรู้ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ 2) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกับข้อความของรูปแบบจำนวนการฝึกอบรมในงาน 240 ชั่วโมง จากจำนวน 248 ชั่วโมง 3) รูปแบบการฝึกอบรมในงานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษา

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ผู้จัดการฝ่ายฝึกอบรมของบริษัทโมโตโรลา ได้กล่าวถึง ความสำเร็จในการนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไปใช้ในบริษัทว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งเพราะส่งผลให้พนักงานแต่ละคน “กลายเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีศักยภาพ” (Heimstra and Burns, 1997) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกำลังได้รับความสนใจอย่างมากจากนักการศึกษาทั่วโลกในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจและให้ความสำคัญมากขึ้นในอนาคต (Heimstra, 1994; Hutchins, 2000)

ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Knowles (1975) ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองไว้ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะได้มากกว่า ดีกว่า มีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงกว่า สามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าคนที่เรียนโดยเป็นเพียงผู้รับ หรือรอการถ่ายทอดจากผู้สอน
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยา และกระบวนการทางธรรมชาติ ทำให้บุคคลมีทิศทางของการบรรลุภาวะจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง เช่น

ความต้องการพึ่งพาผู้อื่นไม่เป็นตัวของตัวเอง	สู่ ความเป็นตัวของตัวเอง
ความสามารถต่ำ	สู่ ความรับผิดชอบสูงขึ้น
ความเห็นแก่ตัว	สู่ การช่วยเหลือผู้อื่น
การไม่ยอมรับตนเอง	สู่ การยอมรับตนเอง

การเลียนแบบ

สู่ การริเริ่ม

ความหุนหัน

สู่ ความมีเหตุผล

3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับพัฒนาการใหม่ๆ ทางการศึกษา เช่น หลักสูตรห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ มหาวิทยาลัยเปิด ล้วนเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทำให้มนุษย์อยู่รอด การมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

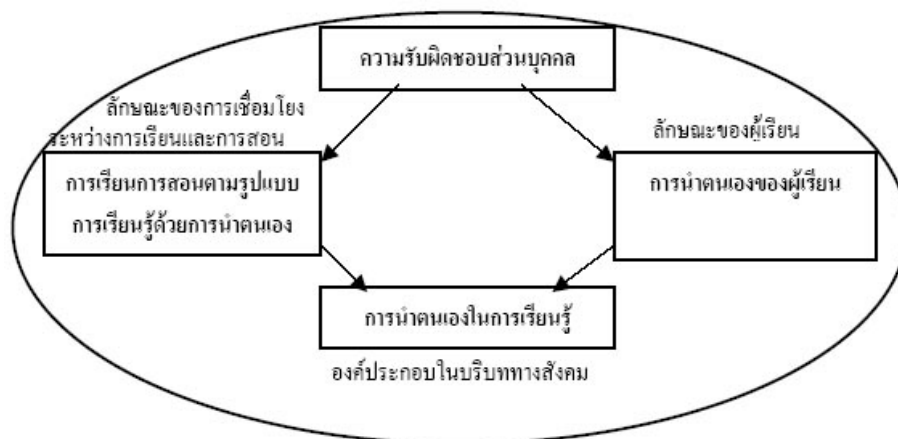
ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Guglielmino (1997) กล่าวถึง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า จะต้องอาศัยเงื่อนไขของการจัดสภาพการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นได้ในสถานการณ์หลายอย่าง โดยพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นเรียนที่มีผู้สอนเป็นผู้นำในการเรียน และผู้เรียนวางแผนโครงการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะของผู้เรียนซึ่งประกอบขึ้นด้วยเจตคติ ค่านิยม และความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้สูงสุดเมื่อมีการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมกัน ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นบุคลิกลักษณะที่ซับซ้อนที่บุคคลมีไม่เท่ากัน

Hiemstra และ Brockett (1994 : 71-73) ได้สังเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและเสนอเป็นรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล หรือ The Personal Responsibility Orientation (PRO) Model แสดงความแตกต่างและความเหมือนระหว่างการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะที่เป็นวิธีการสอน และที่เป็นคุณลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพ ดังแผนภาพที่ 1 ซึ่ง Hiemstra (1994) ได้อธิบายถึงส่วนประกอบในการทำความเข้าใจการนำตนเอง 4 ส่วน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลมีความเป็นเจ้าของความคิดและการกระทำของตนเอง สามารถควบคุมและตอบโต้สถานการณ์ สามารถควบคุมศักยภาพในการนำตนเองในทิศทางที่ได้เลือกจากทางเลือกหลายๆ ทาง โดยยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่มาจากความคิดตัดสินใจของตนเอง

แผนภาพที่ 1 PRO (Personal Responsibility Orientation) Model

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในลักษณะที่เป็นกระบวนการสอนประกอบด้วยลักษณะดังนี้

- 2.1 มีศูนย์กลางอยู่ที่กิจกรรมที่เป็นความต้องการจำเป็น
- 2.2 มีแหล่งความรู้ที่พร้อมสำหรับการเรียนรู้
- 2.3 มีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.4 มีการประเมินผลการเรียนรู้
- 2.5 เป็นการสอนรายบุคคลซึ่งมีลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการ

เรียนการสอน

3. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เป็นลักษณะและบุคลิภาพของผู้เรียน ได้แก่ ผู้ที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นทั้งตัวประกอบภายนอกที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และตัวประกอบภายในจิตใจให้รับผิดชอบต่อความคิดและการกระทำที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการนำตนเองของผู้เรียนจึงเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างมาก

4. การนำตนเองในการเรียนรู้ เป็นลักษณะที่สามารถมองได้ในสภาพของการเรียนรู้ที่มีต่อเนื่องและจะได้ผลสูงสุด เมื่อระดับการชี้นำตนเองสมดุลกับโอกาสการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

องค์ประกอบของรูปแบบการเน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล (PRO Model) ในแผนภาพแสดงถึงส่วนประกอบทั้งหมด ได้แก่ ความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่มีอยู่ในผู้เรียน และการแสดงออกในกระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบกันเป็นจุดเริ่มของการนำตนเองในการเรียนรู้บริบททางสังคม ซึ่งได้แก่ ขอบเขตของกิจกรรมการเรียนรู้ หรือผลของกิจกรรมที่ถูกสร้างขึ้น

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Griffin (1983) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการเรียนรู้เป็นกลุ่มของ Knowles
2. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงการการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดโครงการเรียนแบบผู้ใหญ่ของ Tough
3. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป (Individualized Program Instruction) ตามแนวคิดของ Skinner ซึ่ง Griffin มีความเห็นว่าการเรียนแบบนี้เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำของผู้สอน
4. รูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนทั่วไป (Non-Traditional Institution) ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนที่เรียนโดยสมัครใจ หวังที่จะได้ความรู้ เช่น การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลภายนอกให้ได้รับประกาศนียบัตร การศึกษาที่เป็นหน่วยประสบการณ์ เป็นต้น
5. รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)

บทบาทของผู้สอนกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Mezirow (1981 อ้างถึงใน อาชญญา รัตนอุบล, 2540) ได้เสนอแนวทางให้ผู้สอนช่วยพัฒนาผู้เรียนการศึกษานอกระบบเพื่อนำไปสู่การเป็นผู้เรียนด้วยตนเอง ดังต่อไปนี้

1. ลดการที่ผู้เรียนต้องพึ่งพาผู้สอน
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้แหล่งวิทยาการความรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะจากประสบการณ์ของผู้เรียนคนอื่นๆ และจากผู้สอน และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
3. ช่วยผู้เรียนกำหนดความต้องการการเรียนรู้ ทั้งความต้องการอย่างเร่งด่วน และการเข้าใจวัฒนธรรมและจิตวิทยาที่มีผลต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ช่วยผู้เรียนในการพัฒนาความรับผิดชอบในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การวางแผนโครงการการเรียนรู้ของตนเอง และประเมินผลความก้าวหน้าของตนได้อย่างเหมาะสม
5. จัดการเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนต้องการเรียนให้สัมพันธ์กับปัญหาของผู้เรียน และระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. ยอมรับผู้เรียน จัดกลุ่มผู้เรียนตามประสบการณ์ของผู้เรียน และเพิ่มความสนใจของผู้เรียน
7. สนับสนุนการให้เกณฑ์สำหรับตัดสินความแตกต่างของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างของการตระหนักถึงการแสดงออก และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

8. ยอมรับแนวทางการแสดงออกที่ถูกต้องของผู้เรียนแต่ละคนในการเรียนรู้
9. สนับสนุนผู้เรียนให้ผู้เรียนจัดกระบวนการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล
10. ให้เสริมแรงแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างบรรยากาศที่มีลักษณะของการสนับสนุน และให้ผลย้อนกลับรวมทั้งสนับสนุนความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและหลีกเลี่ยงการแข่งขันในการเรียนรู้
11. เน้นการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ และการมีส่วนร่วม รวมทั้งการใช้สัญญาแห่งการเรียนรู้ (Learning Contract)
12. ช่วยเหลือผู้เรียนให้รู้จักเลือกการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม

หลักการและวิธีการของ Andragogy

นักการศึกษาผู้ใหญ่ชาวยูโกสลาเวีย ชื่อ Dusan Savicevic เสนอแนวคิดและคำว่า “Andragogy” (อ่านว่า Andragogik) ให้แก่วงการศึกษามือใน ปี ค.ศ.1967 และต่อมา Knowles ได้ใช้คำนี้ในการเขียนบทความ โดยให้ความหมายถึง “ศิลป์และศาสตร์ของการเรียนการสอนผู้ใหญ่” Knowles ได้สืบสาวความเป็นมาของการใช้คำนี้ที่เริ่มต้นในประเทศเยอรมันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1833 (Knowles, 1984) “Andragogy” ถูกใช้บ่อยครั้งและแพร่หลายอย่างต่อเนื่องมากกว่าสามทศวรรษแล้ว โดยนักวิจัย นักเขียน นักการศึกษาและนักปฏิบัติการจำนวนมาก และมักจะใช้แทนกันได้กับคำว่า “การศึกษาผู้ใหญ่” (Adult Education)

หลักการและวิธีการของ Andragogy มีสาระสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การให้เกียรติซึ่งกัน 2) ความร่วมมือ 3) ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากร 4) การตั้งประเด็นปัญหา 5) การเน้นปฏิบัติ และ 6) การนำตนเอง

1. การให้เกียรติซึ่งกัน (Mutual Respect)

การให้เกียรติซึ่งกัน หมายถึง การยอมรับคุณค่าแห่งตนของปัจเจกบุคคล ซึ่งสะท้อนปรากฏในสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีการจัดการเรียนรู้

2. ความร่วมมือ (Collaboration)

ความร่วมมือ หมายถึง การที่สมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ รวมถึงผู้อำนวยการความสะดวกมองตนเองเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการออกแบบ การนำไปใช้ และการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งรวมไปถึงความกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนความคิด เนื้อหาและประสบการณ์

3. ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากร (Experience as a Resource)

ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากร หมายถึง การเรียนรู้ที่สร้างบนพื้นฐานของประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

4. การตั้งประเด็นปัญหา (Problem Posing)

การตั้งประเด็นปัญหา หมายถึง การท้าทายต่อข้อสันนิษฐานต่างๆ ผ่านการนำเสนอทางเลือกอันหลากหลาย ต่อวิถีคิดและวิถีชีวิตในปัจจุบัน

5. การเน้นปฏิบัติ (Action Oriented)

การเน้นการปฏิบัติ หมายถึง การประยุกต์ใช้ได้โดยตรงในปัจจุบัน ด้วยการจัดสภาพการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติการเป็นศูนย์กลางมากกว่าการที่มีเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง

6. การนำตนเอง (Self-directed)

การนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนตั้งเป้าหมายการกระทำด้วยตนเอง เพื่อใช้ทักษะและกลวิธีการดำเนินการ ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของตนตามกลวิธีที่กำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักการและวิธีการของ Andragogy ดังกล่าวนั้น การเน้นปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำตนเองในการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมบนเว็บเรื่องทักษะการเขียน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องกำหนดเป้าหมาย ดำเนินงานการเขียนสิ่งสิ่งพิมพ์สุขภาพ ประเมินผลงาน และนำเสนอผลงานบนเว็บ จะต้องกำกับตนเอง นำตนเองในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการเขียนจนประสบความสำเร็จ งานวิจัยนี้จึงใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการออกแบบเว็บเพื่อการฝึกอบรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์” เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษาข้อมูลกระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจากนักเขียน สัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพ นำเสนอผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พัฒนารูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บในเรื่องทักษะ การเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ และการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ โดยมี วิธีดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการและขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน

1.1. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานการสื่อสารข้อมูลสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพเพื่อประชาชน

1.2 การปฏิบัติการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ของนักเขียนจำนวน 9 คน โดยให้ลงมือปฏิบัติการเขียนเอกสารสิ่งพิมพ์ จำนวน 13 เรื่อง (ดูรายชื่อผู้เขียน และรายชื่อผลงานเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ ใน ภาคผนวก ก และ ข หน้า 112- 113)

ทั้งนี้ นักเขียนทั้ง 9 คนจะได้รับข้อมูลและงานวิจัยด้านสุขภาพเหมือนกัน จากนั้นนักเขียนแต่ละคนจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ ย่อย และเขียนในรูปแบบบทความ สารคดี และเรื่องสั้น โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับประชาชนที่มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ง่ายต่อความเข้าใจ และเข้าถึงประชาชน

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกตโดยการมีส่วนร่วม การบันทึกกิจกรรมการทำงานการสื่อสารสุขภาพ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานการเขียนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชนในสภาพการณ์ที่เป็นจริง อย่างละเอียด เพื่อนำไปสังเคราะห์สรุปเป็นรูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

สื่อสิ่งพิมพ์ทั้ง 13 เรื่องส่งไปตีพิมพ์และเผยแพร่โดยแผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

1.3 สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพทั้ง 13 เรื่องเมื่อเขียนเสร็จแล้ว จะนำไปให้ประชาชนผู้อ่าน 2 กลุ่ม คือผู้ใหญ่ และเยาวชน เพื่อประเมินและแสดงความคิดเห็นโดยใช้แบบประเมินและการประชุมระดมสมอง

2. ศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน

2.1 ศึกษาวิธีการเก็บข้อมูลและออกแบบเครื่องมือการสัมภาษณ์

2.2. สัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารข้อมูลสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อประชาชน

3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

3.1. สังเคราะห์ผลการศึกษาจากขั้นตอน 1-3 และร่างรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ

3.2 นำรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพให้ที่ปรึกษาและนักเขียนที่เข้าร่วมปฏิบัติการเขียน เพื่อประเมินรูปแบบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์

3.3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน

4. นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บสำหรับนักสื่อสารสุขภาพ ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ

4.1 ออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บแบบผสมผสาน คือการฝึกอบรมในห้องเรียนกับการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต ในเรื่องทักษะการเขียน และการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ โดยใช้แนวคิดการฝึกอบรมบนเว็บ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการออกแบบการฝึกอบรม

4.2. สร้างเว็บไซต์การฝึกอบรมบนเว็บ เรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ ตามรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บสำหรับนักสื่อสารสุขภาพที่ได้ออกแบบไว้ในข้อ 4.1

4.3 ตรวจสอบและประเมินเว็บไซต์การฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมผ่านเว็บ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

4.4 การวิจัยทดลอง โดยจัดฝึกอบรมแบบผสมผสาน คืออบรมในห้องเรียน กับฝึกอบรมบนเว็บโดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน เริ่มจากการจัดฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างในห้องเรียนตามปกติ พบกับวิทยากรในห้องเรียน เป็นเวลา 1 วัน (6 ชั่วโมง) พร้อมกับประเมินผลหลังการฝึกอบรม ต่อจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บ ผ่านอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ทำงาน ที่บ้าน หรือสถานบริการอินเทอร์เน็ต ตามความสะดวกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการทำแบบฝึกหัดการเขียนสารคดีและเรื่องสั้น มีการติดต่อสื่อสารทางอีเมล ข่าวสาร และเว็บบอร์ดระหว่างวิทยากรและผู้เข้าอบรมและระหว่างผู้เข้าอบรมด้วยกันเอง ใช้เวลาทดลองฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ตพร้อมกับเขียนบทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่อง ใช้เวลา 2 เดือน

5. ประเมินและติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

5.1 ประเมินผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตใน

เรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียนสารคดี และเรื่องสั้นด้านสุขภาพ และนำเสนอทางเว็บล็อก ผู้เข้าฝึกอบรมแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานของสมาชิกในเว็บล็อก

5.2 ติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

5.3 ศึกษาความเป็นไปได้ของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อให้งานดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มตัวอย่าง

1. นักเขียน คัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 9 คน จากประชากรซึ่งมีประสบการณ์ในการเขียน การสื่อสารข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ และกำลังทำงานการเขียน การสื่อสารข้อมูลในปัจจุบัน เพื่อใช้ในการปฏิบัติการการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ อย่างน้อยคนละ 1 เรื่อง คือเรื่องสั้นสำหรับผู้ใหญ่ เรื่องสั้นสำหรับผู้ใหญ่ บทความหรือสารคดีสำหรับผู้ใหญ่ และเยาวชน และให้นักเขียนมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ

2. นักสื่อสารสุขภาพ คัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 20 คน จากประชากรซึ่งมีประสบการณ์ในการเขียน การสื่อสารข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และแนวทางการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

3. ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข คัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 32 คนจากประชากรซึ่งทำงานด้านการบริการสาธารณสุข ในศูนย์บริการสาธารณสุขในเขตต่างๆ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้ในการทดลองการฝึกอบรมทักษะการเขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการขอความร่วมมือจากสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร เพื่อคัดเลือกและส่งรายชื่อกลุ่มตัวอย่างซึ่งทำงานในศูนย์บริการสาธารณสุขในเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร (ดูรายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บ ในภาคผนวก ก หน้า 116)

4. ผู้อ่านและประเมินสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ประกอบด้วยผู้อ่านวรรณกรรมผู้ใหญ่ ผู้อ่านวรรณกรรมเยาวชน และผู้อ่านบทความสารคดี คัดเลือกอย่างเจาะจงจากประชากรที่เป็นผู้อ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นเยาวชน 9 คน และผู้ใหญ่ 15 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 24 คน เพื่อใช้ในการอ่านและประเมินสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของประชาชน (ดูรายชื่อผู้อ่านและประเมินสื่อสิ่งพิมพ์ ในภาคผนวก ค หน้า 114)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพ
2. แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพ
3. แบบประเมินผลงานเขียนของนักเขียน
4. เว็บไซต์การฝึกอบรมบนเว็บเรื่องทักษะการเขียน และทักษะการสืบค้นข้อมูล
5. แบบประเมินเว็บไซต์การฝึกอบรมบนเว็บเรื่อง ทักษะการและทักษะการสืบค้นข้อมูล
6. เว็บไซต์สำหรับนำเสนอและประเมินผลงานเขียนสารคดี และเรื่องสั้น ของผู้เข้า

ฝึกอบรม 32 คน

7. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียน
8. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บ การนำความรู้และทักษะไปใช้

ในการปฏิบัติงานจริง และความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือต่างๆ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบการสื่อสาร แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทักษะการเขียน การสืบค้นข้อมูลบนเว็บ การฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต โดยสำรวจจากสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด สำนักพิมพ์ ผู้จัดพิมพ์ เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพให้มีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
3. สร้างแบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพ
4. สร้างแบบประเมินสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพประเภทวรรณกรรมผู้ใหญ่ วรรณกรรมเยาวชน และบทความหรือสารคดี ให้มีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา
5. สร้างแบบประเมินเว็บไซต์การฝึกอบรมทักษะการเขียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้มีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา และสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
6. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมบนเว็บและความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต
7. นำเสนอแบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถามให้ที่ประชุมแผนงานวิจัย และพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รสส.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง

8. ที่ปรึกษาตรวจแก้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

9. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ และถูกต้อง

10. ออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และสร้างเว็บไซต์ตามรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ เรื่องทักษะการเขียน และการสืบค้นข้อมูล ประกอบด้วยเว็บเพจเนื้อหาทักษะการเขียนในสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ กิจกรรมเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ เว็บล็อก และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าอบรมและวิทยากร การออกแบบเว็บไซต์ใช้แนวคิดการออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การทำงานกลุ่ม การคิดสร้างสรรค์ผลงานเขียน และการปฏิบัติการเขียนบทความหรือสารคดี และเรื่องสั้นด้วยการควบคุมและนำตนเอง ซึ่งได้จัดแหล่งเรียนรู้เป็นเว็บไซต์ความรู้ด้านสุขภาพ และจัดเตรียมเว็บล็อกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำเสนอผลงานเขียน พร้อมทั้งได้แสดงความคิดเห็นวิจารณ์ และประเมินงานเขียนของผู้อื่น

การสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรมมีการปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบประเมินแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเว็บเพื่อการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม ผลการประเมินมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมบนเว็บได้

ในการสร้างเว็บไซต์ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม วิเคราะห์และออกแบบเนื้อหาการฝึกอบรม และกิจกรรมการฝึกอบรม ดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก ฎ หน้า 319)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้เรื่องหลักการเขียนบทความ สารคดีและเรื่องสั้น
 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ไปฝึกทักษะการเขียนบทความ สารคดี และเรื่องสั้นด้านสุขภาพ
 3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้เรื่องการสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพจากอินเทอร์เน็ต
- เนื้อหาการฝึกอบรม**

การวิเคราะห์และออกแบบเนื้อหาการฝึกอบรมบนเว็บ ได้เนื้อหาการฝึกอบรมทักษะการเขียนจำนวน 19 เรื่อง และการสืบค้นข้อมูล 4 เรื่อง ได้แก่

1. การเขียนบทความและบทวิเคราะห์
2. วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความ
3. วิธีการเขียนบทความและบทวิเคราะห์
4. การเขียนสารคดี
5. ประเภทของสารคดี
6. รูปแบบการเขียนสารคดี
7. องค์ประกอบของสารคดี

8. ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์บนเทกคดีย

9. องค์ประกอบของบนเทกคดีย

10. การเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทบนเทกคดีย
11. การเขียนบทบรรยายและบทสนทนา
12. การเขียนเรื่องสั้น
13. ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็ก
14. วัตถุประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็ก
15. คุณค่าของสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็ก
16. จิตวิทยาและความต้องการของเด็ก
17. หลักการเขียนสารคดีสำหรับเด็ก
18. จิตวิทยาและความต้องการของเยาวชน
19. การเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเยาวชน
20. เทคนิคการสืบค้นข้อมูลด้วย Boolean logic
21. การสืบค้นข้อมูลจาก OPAC ในห้องสมุด
22. การสืบค้นฐานข้อมูล PubMed
23. เครื่องมือการสืบค้นข้อมูล

กิจกรรมการฝึกอบรม

การฝึกอบรมใช้รูปแบบผสมผสาน คือการฝึกอบรมในห้องเรียน และการฝึกอบรมบนเว็บ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบ แนวคิดดังกล่าวประยุกต์หลักการและวิธีการของ Andragogy มีสาระสำคัญ 6 ประการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	กิจกรรมการฝึกอบรมในห้องเรียน	สื่อ / เครื่องมือ
1. การให้เกียรติซึ่งกัน หมายถึง การยอมรับคุณค่า แห่งตนของปัจเจกบุคคล ในกิจกรรมกลุ่มต่างช่วยกัน แสดงความคิดเห็น และการ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานการ เขียนทางเว็บล็อก	1. วิทยากรบรรยายหลักการเขียนบทความและ สารคดี 2. แบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-6 คน 3. แต่ละกลุ่มอ่านตัวอย่างบทความและสารคดี และร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ บทความและสารคดี 4. วิทยากรสรุปหลักการเขียนบทความและสารคดี	1. เอกสารหลักการ เขียนบทความและ สารคดี 2. ตัวอย่างบทความ 3. ตัวอย่างสารคดี 4. เอกสารหลักการ เขียนเรื่องสั้น

2. ความร่วมมือ กิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ต่างให้ความร่วมมือกัน แสดงความคิดเห็น และให้ ข้อเสนอแนะในการเขียน ผ่านเว็บล็อก	5. วิทยากรบรรยายหลักการเขียนเรื่องสั้น 6. แบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4- 6 คน 7. แต่ละกลุ่มอ่านตัวอย่างเรื่องสั้น และร่วมกัน แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์เรื่องสั้น 8. วิทยากรสรุปหลักการเขียนเรื่องสั้น 9. ประเมินผลการฝึกอบรม	5. ตัวอย่างเรื่องสั้น 6. แบบสอบถามความ คิดเห็นเกี่ยวกับการ ฝึกอบรม
แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำ ตนเอง	กิจกรรมการฝึกอบรมบนเว็บ	สื่อ / เครื่องมือ
3.ประสบการณ์เป็นแหล่ง ทรัพยากร โดยแหล่งความรู้ บนเว็บไซต์จะเป็นแหล่งที่ผู้ เข้ารับการฝึกอบรมฝึกหา ประสบการณ์ทั้งด้านการ เขียน และด้านข้อมูลความรู้ เกี่ยวกับสุขภาพ ประสบการณ์ที่ได้จาก แหล่งข้อมูล จะกลายเป็น แหล่งทรัพยากรที่สำคัญใน การฝึกปฏิบัติเขียนสารคดี และเรื่องสั้นสุขภาพ 4.การตั้งประเด็นปัญหา เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมคิดประเด็น ปัญหาทางสุขภาพ เพื่อ นำไปสู่การกำหนด จุดมุ่งหมายและเลือกเรื่องที่ จะเขียนสารคดี และเรื่องสั้น 5. การเน้นปฏิบัติ โดย การ ประยุกต์ใช้ทักษะการเขียนที่ ได้จากการฝึกอบรมในห้อง เรียนและบนเว็บ ไปเขียน สารคดีและเรื่องสั้น พร้อม	1. ศึกษาเอกสารเรื่องการเขียนบทความ สารคดี และเรื่องสั้น ที่ได้รับในการฝึกอบรมในห้องเรียนที่ คณะครุศาสตร์ 2. ศึกษาเนื้อหาการฝึกอบรม ในเว็บไซต์การ ฝึกอบรมนี้ 3. ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ สาธารณสุข จากแหล่งข้อมูลในเว็บไซต์ที่เตรียมไว้ให้แล้ว หรือ ค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ โดยใช้ search engine เช่น Google (www.google.co.th) เพื่อเลือกเรื่องที่ สนใจจะเขียนเป็นบทความ สารคดี และเรื่องสั้น 4. รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์และเขียน บทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเขียนเรื่องสั้น 1 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย 5. สอบถามหรือขอคำแนะนำจากผู้ดูแลเว็บและ วิทยากร ผ่านทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และ ข่าวสารบนเว็บ 6. ส่งผลงานให้เพื่อนที่เข้าฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรเพื่ออ่านและให้คำแนะนำแก้ไขใน เรื่องวิธีการเขียน และความถูกต้องของข้อมูล 7. ศึกษาวิธีการใช้เว็บล็อกจาก ข่าวสาร บทความ หรืออ่านหัวข้อสารถึงผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม 8. ปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์และบันทึกลง ในเว็บล็อกที่ได้เตรียมไว้ให้แล้วในเว็บไซต์การ	1. เอกสารประกอบการ ฝึกอบรม 2. เนื้อหาการฝึกอบรม บนเว็บ 16 เรื่อง 3. เว็บไซต์สุขภาพ 12 เว็บไซต์ 4. Search engine 5. เว็บล็อก 6. ไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ 7. สทนหาออนไลน์ 8. ข่าวสาร 9. แบบสอบถามความ คิดเห็นเกี่ยวกับการ ฝึกอบรมบนเว็บและ ความเป็นไปได้ของ หน่วยงานที่จะ รับผิดชอบในการ ฝึกอบรมในอนาคต

กับแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานของนักเขียน คนอื่น ๆ ด้วย 6.การนำตนเอง ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมตั้งจุดมุ่งหมายใน การทำงานด้วยตนเอง เลือก เรื่อง ค้นหาข้อมูลด้าน สุขภาพด้วยตนเองจากแหล่ง ทรัพยากรในเว็บไซต์ ลงมือ ทำงานเขียนสารคดี และ เรื่องสั้น โดยควบคุมและนำ ตนเอง ตลอดจนควบคุม พฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้	ฝึกอบรมนี้ 9. เลือกบทความหรือสารคดีที่ส่งมาในเว็บล็อกของ ผู้อบรมท่านอื่น จำนวน 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่องพร้อมแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิวิจารณ์ ใน กล่องแสดงความคิดเห็น ตอนท้ายของเว็บล็อกที่ อ่าน 9. ปรับปรุงแก้ไขผลงานในเว็บล็อกให้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น 10. ประเมินผลการฝึกอบรมบนเว็บ	
---	--	--

สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยในการตรวจสอบ แก้ไข ประเมินเครื่องมือการวิจัย และมีส่วน
ร่วมในการวิจัยประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเขียน การสื่อสารข้อมูลและการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพ
คัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 5 คน จากผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในการสื่อสารข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ต่ำ
กว่า 5 ปี เพื่อใช้ในการประเมินรูปแบบการพัฒนางานการสื่อสารสุขภาพและนักสื่อสารสุขภาพด้าน
สื่อสิ่งพิมพ์
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเว็บสำหรับการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม
คัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 3 คน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนเกี่ยวกับการเรียนอิเล็กทรอนิกส์
การเรียนการสอน การฝึกอบรมบนเว็บ หรือเป็นผู้พัฒนาเว็บเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือการ
ฝึกอบรม โดยมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี เพื่อใช้ในการประเมินรูปแบบการฝึกอบรมทักษะการ
เขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
3. วิทยากรฝึกอบรม ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 1
คน และทักษะการสืบค้นข้อมูล จำนวน 1 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ ระยะเวลา 1 เดือน
2. ศึกษาการปฏิบัติการเขียนของนักเขียนจำนวน 9 คน โดยปฏิบัติการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพอย่างน้อยคนละ 1 เรื่อง คือสิ่งพิมพ์ประเภทวรรณกรรมผู้ใหญ่ วรรณกรรมเยาวชน และบทความสารคดี พร้อมกับจดบันทึกรายละเอียดขั้นตอนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ ระยะเวลา 3 เดือน
3. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนักสื่อสารสุขภาพ จำนวน 20 คน ศึกษาหาแนวทางการพัฒนางานสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และแนวทางการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ระยะเวลา 2 เดือน
4. จัดประชุมผู้อ่านและนักเขียนเพื่อประเมินสื่อสิ่งพิมพ์ที่เขียนโดยนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ระยะเวลา 1 วัน
5. พัฒนาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนางานสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ โดยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในข้อ 2 และ 3 ระยะเวลา 2 เดือน
6. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสุขภาพ จำนวน 5 คน และนักสื่อสารสุขภาพ 2 คน ประเมินรูปแบบการพัฒนางานสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบทั้งสองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ระยะเวลา 1 เดือน
7. ออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ และพัฒนาเว็บไซต์การฝึกอบรมบนเว็บโดยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเอกสาร และการสัมภาษณ์ ระยะเวลา 3 เดือน
8. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบเว็บเพื่อการฝึกอบรม ประเมินรูปแบบการฝึกอบรมทักษะการเขียนผ่านอินเทอร์เน็ต พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ระยะเวลา 1 เดือน ผลการประเมินมีความเห็นความสอดคล้องกันว่าเว็บมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมบนเว็บได้
9. ทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ตในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต โดยจัดให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกอบรมในห้องเรียน พบวิทยากร เวลา 6 ชั่วโมง ให้เข้าฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต พร้อมกับเขียนบทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่อง ใช้เวลา 2 เดือน พร้อมกับประเมินผลงานการเขียน
10. ติดตามและประเมินผลการนำความรู้และทักษะจากการฝึกอบรมผ่านเครือข่าย ไปใช้ในการทำงานจริง และรวบรวมข้อมูลความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการจัดฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ตต่อไป ระยะเวลาเก็บข้อมูล 1 เดือน
11. การวิเคราะห์ข้อมูล การสังเคราะห์ข้อมูล และสรุปรายงานผลการวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย ใช้วิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็นความเรียง
2. ข้อมูลจากบันทึก สังเกต และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและนักสื่อสารสุขภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์ จำแนกหมวดหมู่ สังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ และนำเสนอเป็นความเรียง
3. ข้อมูลจากการประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และการประเมินรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยสถิติเบื้องต้น และเสนอด้วยตารางประกอบความเรียง
4. ข้อมูลจากแบบประเมินงานเขียนของผู้อ่านและจากการประชุมสัมมนา ใช้วิธีวิเคราะห์ จำแนกหมวดหมู่ สังเคราะห์ข้อความรู้ สรุปประเด็นสำคัญ นำเสนอเป็นความเรียง
5. ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ใช้วิธีวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน
6. ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อติดตามและประเมินผลการนำความรู้ทักษะจากการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ตไปใช้ปฏิบัติงานจริง และแบบสอบถามความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการดำเนินการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต ใช้วิธีวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น นำเสนอด้วยตารางและข้อความบรรยายประกอบตาราง

วิธีดำเนินการวิจัยใช้ เครื่องมือการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
 จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปตามตารางต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	เครื่องมือการวิจัย / กระบวนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง / แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล
1. ศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	1. การวิเคราะห์เอกสาร 2. การปฏิบัติการในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ 3. แบบประเมินผลงานเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	1. เอกสาร รายงานการวิจัย 2. นักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ 9 คน 3. ประชาชนผู้อ่าน 24 คน	วิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็นความเรียง
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	แบบสัมภาษณ์นักสื่อสารสุขภาพ	นักสื่อสารสุขภาพ 20 คน	วิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็นความเรียง
3. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ และรูปแบบการพัฒนา นักสื่อสารสุขภาพ	แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ และนักสื่อสารสุขภาพ	1. ข้อมูลจากวิเคราะห์สังเคราะห์ที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อ 2 2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ 5 คน และนักสื่อสารสุขภาพ 2 คน	1. ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ ใช้วิธีวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่สังเคราะห์นำเสนอรูปแบบเป็นแผนผังและความเรียงอธิบายรูปแบบ 2. แบบประเมินวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	เครื่องมือการวิจัย / กระบวนการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง / แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล
4. นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บไซต์ เรื่องทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	1. แบบประเมินรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บไซต์ 2. เว็บไซต์ที่นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บไซต์ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม	1. เอกสาร รายงานการวิจัย 2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบระบบการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรมบนเว็บไซต์ 3 คน 3. ผู้ปฏิบัติงานบริการสาธารณสุขที่เข้าการฝึกอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต 32 คน 4. วิทยากรฝึกอบรม 2 คน	1. ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บไซต์ ใช้วิธีสังเคราะห์และเสนอเป็นความเรียง 2. ข้อมูลจากแบบประเมินและแบบสอบถามวิเคราะห์สถิติเบื้องต้น
5. ประเมินและติดตามผลการฝึกอบรมบนเว็บไซต์	1. เว็บไซต์แสดงความคิดเห็นต่อผลงานเขียน 2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม และความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการฝึกอบรม	ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขจากศูนย์บริการสาธารณสุขสังกัดกรุงเทพมหานครที่เข้าการฝึกอบรม 32 คน	วิเคราะห์สถิติเบื้องต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 คือเพื่อศึกษากระบวนการและขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักสื่อสารสุขภาพ โดยการปฏิบัติการให้นักเขียนดำเนินการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ พร้อมกับศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ผลการศึกษาได้พบปัจจัยการเขียน และรูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ดังมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัยดังต่อไปนี้

จากการประชุมร่วมระหว่างนักวิจัยและแผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รสส.) เห็นสมควรจัดประชุมนักเขียนประมาณ 5 -10 คนนำเสนอรายงานผลการวิจัยของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข(สวรส.) เพื่อให้นักเขียนนำไปพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญ ที่นักเขียนสนใจ และนำมาย่อ สรุป และเขียนในรูปวรรณกรรมหรือบทความที่อ่านง่าย เหมาะกับผู้อ่านทั่วไป ทั้งนี้ให้เวลานักเขียนดำเนินการเขียนเป็นเวลา 3 เดือน และติดตามผลเป็นเวลา 2 เดือน

จากการดำเนินงานได้จัดประชุม 2 ครั้ง คือวันที่ 14 และ 29 มีนาคม 2549 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนงาน โดยใช้งานวิจัยด้านสาธารณสุข 2 เรื่องเป็นแหล่งข้อมูล ได้แก่งานวิจัยเรื่อง สถานการณ์การจัดบริการสาธารณสุข : โครงสร้าง รูปแบบ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณสุข และ เรื่อง ระบบบริการสาธารณสุขกับการประกันสุขภาพ : ปัญหาและข้อเสนอแนะในภาพรวม ทั้งนี้เพื่อให้นักเขียนได้นำไปพิจารณาเลือกประเด็นที่สนใจ และสรุปย่อถอดความ และเขียนใหม่เป็นบทความหรือวรรณกรรมที่ตนเองถนัด จากการพิจารณาผลการวิจัย นักเขียนเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องนโยบายหรือบริการสาธารณสุข จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารหรือหน่วยงานสาธารณสุขที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดบริการ มากกว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทั่วไปที่จะนำไปใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง นักเขียนบางคนจึงไม่ต้องการใช้รายงานการวิจัยดังกล่าว แต่จะเขียนเรื่องที่คิดว่าผู้อ่านสนใจและได้รับประโยชน์

อย่างไรก็ตามนักเขียนบางคนจะพยายามเขียนโดยใช้ข้อมูลจากผลการวิจัยดังกล่าว ทั้งนี้ให้เวลาการเขียนประมาณ 2-3 เดือน คือกำหนดให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายน 2549 เพื่อให้ทันกับงานประชุมเกี่ยวกับสาธารณสุขในเดือนสิงหาคม 2549

ผลงานของนักสื่อสารสุขภาพ

หลังจากการประชุมนักเขียน 2 ครั้ง นักเขียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินงานเขียนและส่งเรื่องต้นตามกำหนดเวลา มี 3 ท่าน นอกนั้นใช้เวลาเกินกำหนดเวลา งานเขียนที่ได้รับมี 13 เรื่องดังต่อไปนี้

ชื่อนักสื่อสารสุขภาพ	ชื่อเรื่อง	ประเภท	กลุ่มเป้าหมาย
1. นายไพบุลย์ พันธุ์เมือง	ไข่แก่น้ำมือหมอ	การ์ตูน	เยาวชน ผู้ใหญ่
2. นายไพบุลย์ พันธุ์เมือง	โจรปล้นหมอ	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
3. นายโชติ ศรีสุวรรณ	สาวน้อยเอวบาง	เรื่องสั้น	เยาวชน
4. นายโชติ ศรีสุวรรณ	วิ่งเพื่อสุขภาพ	บทความ	ทั่วไป ผู้ใหญ่
5. นายโชติ ศรีสุวรรณ	มันในรัก	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
6. นายกร ศิริวัฒน์	เท่าที่หายไป	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
7. นายกร ศิริวัฒน์	มือปราบตัวจริง	เรื่องสั้น	เยาวชน
8. นายสุริยัน สดศรีวงศ์	ครอบครัวโยคะ	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
9. นางสาวจิตต์สุกม พวงเพชร	สวยหลงยุค	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
10. นางอุทัยวรรณ เอื้ออารีพร	จันทร์กลางไพร	เรื่องสั้น	ทั่วไป ผู้ใหญ่
11. นางพรศิริ เพ็ชรภักดิ์	กบดักชีวิต	สารคดี	เยาวชน
12. นางสาวนันทยา ดันศรีเจริญ	กว่า 30 บาท จะยอมรักษาเอ็ดส์	บทความ	ทั่วไป ผู้ใหญ่
13. นางสาวกรเกษ ศิริบุญรอด	สิ่งมีชีวิตใหม่	เรื่องสั้น	เยาวชน

การศึกษากระบวนการทำงานของนักเขียน

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และสอบถามนักเขียนได้ข้อสรุปถึงกระบวนการเขียน และปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการเขียน ดังต่อไปนี้

1. การเลือกเรื่องก่อนเขียน

นักเขียนเลือกเรื่องจากรายงานการวิจัยที่ได้รับจากสวรส. โดยเลือกประเด็นที่น่าสนใจ และสามารถแปลงเป็นสารคดี บทความ เรื่องสั้นได้ง่าย แต่นักเขียนบางคนก็ไม่ได้เลือกเรื่องจากรายงานการวิจัยดังกล่าว แต่เลือกเรื่องตามความสนใจของตนเอง ตามกระแสของสังคม เรื่องที่ขัดแย้งหรือส่งผลกระทบต่อสังคม เป็นปัญหาสังคม หรือได้รับความสนใจจากสังคม และเลือกเรื่องที่ใกล้ตัวกับผู้อ่านและผู้เขียน

2. การวางโครงเรื่อง

นักเขียนอ่านเรื่องที่ตนเองสนใจ จับประเด็นของเรื่องที่จะนำมาเขียน การวางโครงเรื่อง จะต้องกำหนดปมของปัญหา หรือปมของเรื่องที่ชัดเจน สำหรับเรื่องสั้นมีการกำหนดตัวละคร ฉาก สร้างสถานการณ์ในการดำเนินเรื่อง และค้นหาข้อมูลมาประกอบการเขียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และชัดเจน

3. การค้นหาข้อมูล

การค้นหาข้อมูลมาประกอบการเขียนจะค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากประสบการณ์ของนักเขียนเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะเขียน ในส่วนการค้นหาข้อมูลของนักเขียนส่วนใหญ่แล้วนักเขียนคิดว่าแหล่งข้อมูลยังไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะค้นหาข้อมูลมาสนับสนุนงานทางการเขียน

4. วิธีการสกัดงานวิจัยด้านสุขภาพเพื่อนำไปเขียนให้ง่ายขึ้น

การเขียนเรื่องสั้น บทความ สารคดี จากงานวิจัยเพื่อนำมาเขียนให้เข้าใจง่าย ใช้วิธีอ่านซ้ำๆ กันหลายครั้ง วิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญของเรื่อง สังเคราะห์และสรุปเนื้อหาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย แปลงเนื้อหาที่เข้าใจยาก หรือภาษาวิชาการให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย จากนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียนใหม่ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะอ่าน วางโครงเรื่องใหม่ ดำเนินการเขียนโดยแปลงเนื้อหาให้เข้ากับประเภทของวรรณกรรม กล่าวคือถ้าเป็นบทความหรือสารคดีจะเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพ โน้มน้าว จูงใจให้ผู้อ่าน เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อในการดูแลสุขภาพ พร้อมกับแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ส่วนเรื่องสั้นต้องสร้างฉาก ตัวละคร กำหนดปมปัญหา สร้างสถานการณ์การดำเนินเรื่อง สร้างบทสนทนา สร้างบทสรุปของเรื่อง การเขียนเน้นการให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และแฝงไว้ด้วยแก่นของเรื่องเป็นการดูแลสุขภาพ ส่วนการ์ตูนต้องใช้ทักษะการวาดรูป และสร้างบทสนทนาสั้นๆ ที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้ มีการค้นหาข้อมูลที่ถูกต้องเพิ่มเติม หาหลักฐานที่เชื่อถือได้ หาตัวอย่างเพื่อมาสนับสนุนการเขียนในบางจุด

5. สาเหตุที่เลือกเรื่องที่จะเขียนแต่ละประเภท

การเลือกเรื่องที่จะเขียนแต่ละประเภทส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความถนัดและความสนใจของผู้เขียน สาเหตุที่บางคนเลือกเขียนนวนิยายเพราะว่า นวนิยายเป็นการดำเนินเรื่องที่มีตัวละครหลายตัว การดำเนินเรื่องเน้นความบันเทิงแต่จะมีความรู้ในเรื่องวิชาการเข้ามาแทรกอยู่บ้าง ซึ่งเหมาะกับวัยผู้ใหญ่ ลักษณะการเขียนง่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ไม่ยาก เรื่องสั้นวรรณกรรมเยาวชน เป็นเรื่องที่เยาวชนชอบอ่านความยาวไม่มากนัก เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้ง่าย ในส่วนบทความสารคดี จะเป็นข้อมูลข้อเท็จจริง และต้องอาศัยทักษะการเขียนเข้ามาช่วยซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้รับข่าวสารข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริง และได้อ่านภาษาที่ดี สำหรับการเขียนการ์ตูนนั้นเป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เหมาะกับทุกเพศทุกวัย

6. วิธีเขียนให้น่าอ่าน ใช้วิธีเลือกเขียนภาษาที่อ่านง่ายไม่ใช่ศัพท์ทางวิชาการมากเกินไป

7. ระยะเวลาในการเขียน

นักเขียนส่วนมากใช้ระยะเวลาในการเขียนบทความ สารคดี เรื่องสั้น ประมาณ 1-2 สัปดาห์ และ 1 สัปดาห์สำหรับการแก้ไขข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้อง ส่วนใหญ่จะเขียนให้เสร็จในครั้งเดียวก่อน แล้วจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป สำหรับนักเขียนบางท่านอาจจะเขียนและหยุดพักก่อนเป็นช่วงๆ และแก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนสุดท้าย และมีผู้ตรวจสอบการเขียนในขั้นตอนสุดท้ายก่อนส่งจัดพิมพ์

8. ผู้ให้คำปรึกษาในการเขียน

ในขณะที่เขียน นักเขียนจะปรึกษาเพื่อนนักเขียนด้วยกัน และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะเขียนเป็นบางครั้ง

9. เวลาที่เขียนได้ดีที่สุด

เวลาที่เขียนได้ดีที่สุดสำหรับนักเขียน ตอนที่เจียบสัจอาจจะเป็นตอนกลางคืน หรือ ตอนกลางวันก็ได้ แต่บางรายตอบว่าตอนเช้าจะเขียนหนังสือได้ดีที่สุด

10. การใช้คู่มือประกอบการเขียน

นักเขียนส่วนใหญ่จะมีคู่มือในการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความถูกต้องของการใช้ภาษาไทย เช่น พจนานุกรม สารานุกรม คู่มือเกี่ยวกับการเขียน หนังสือ ตำรา บทความด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขียน

11. การศึกษาวิธีการเขียน

นักเขียนส่วนใหญ่รักการอ่าน ได้รับการปลูกฝังจากการอ่านจนเกิดความอยากเป็นผู้เขียน ได้รับคำแนะนำจากนักเขียนที่ชื่นชอบ และศึกษาเปรียบเทียบการเขียนของนักเขียนท่านอื่นๆ

12. การเข้ารับการฝึกอบรมทักษะการเขียน

นักเขียนส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมทางด้านการเขียนงานต่างๆ จากหลายสถาบัน ในขณะเดียวกันนักเขียนบางท่านเข้าฝึกอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่นการฝึกโยคะ เพื่อศึกษาหาความรู้และฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง นำเชื่อถือสำหรับการเขียนเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพต่อไป

13. ความคาดหวังที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

นักเขียนส่วนใหญ่คิดว่างานเขียนที่เขียนขึ้นผู้อ่านได้รับความรู้ หลักการดำเนินชีวิต การรักษาสุขภาพ คุณธรรม จริยธรรม ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

14. การพิมพ์งานของนักเขียน ส่วนใหญ่นักเขียนจะพิมพ์งานเอง

15. ปัญหาการทำงานและแนวทางแก้ไข

นักเขียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องการค้นหาแหล่งข้อมูล การถอดภาษาทางด้านวิชาการ ไม่เข้าใจคำศัพท์ทางด้านวิชาการ การแก้ไขปัญหานักเขียน นักเขียนจะค้นหาจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง หรือสอบถามผู้รู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

16. ความต้องการให้มีหน่วยงานมาสนับสนุน

นักเขียนหลายท่านต้องการให้มีการจัดตั้งสมาคมนักเขียนด้านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ต้องการให้มีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเขียน การตอบคำถาม ข้อมูลด้านสุขภาพ การจัดพิมพ์ การเผยแพร่สิ่งพิมพ์สุขภาพ

17. ข้อเสนอแนะ

นักเขียนต้องการให้การเขียนงานวิจัยใช้ภาษาที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย ต้องการให้สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเข้าถึงประชาชนทุกระดับ และต้องการให้หนังสือมีราคาถูก เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์มากขึ้น

การประเมินผลงานของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์

จากการประชุมสัมมนาผู้อ่านและนักเขียนเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ โดยผู้อ่านจำนวน 24 คน เป็นเยาวชน 9 คน และผู้ใหญ่ 15 คน แต่ละคนได้รับมอบหมายให้วิพากษ์ประเมินผลงานเขียน 3 เรื่อง ผลงานเขียนมีจำนวน 13 เรื่อง จำแนกเป็นการ์ตูน 1 เรื่อง บทความหรือสารคดี 3 เรื่อง และเรื่องสั้น 9 เรื่อง แต่ละเรื่องมีผู้วิพากษ์ 5-7 คน

ผลสรุปการประเมินและวิพากษ์ผลงาน (แสดงรายละเอียดเป็นรายคนในภาคผนวก ข หน้า 148) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่าการเขียนบทความหรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพ นักเขียนสื่อสุขภาพแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนและกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านชัดเจน ชื่อเรื่องสื่อความหมาย ตรงกับเนื้อหาที่เป็นเรื่องของสุขภาพ อนามัย การนำเสนอเนื้อหาสาระ ความคิดเห็นเป็นแบบธรรมดา ไม่สร้างสรรค์หรือแปลกใหม่ วิธีการเขียนจูงใจให้ปฏิบัติตาม การเสนอแนวคิดได้ตรงประเด็น ใช้วิจารณ์ญาณที่ถูกต้อง มีเหตุผล การใช้ภาษาง่าย (1 เรื่อง) และปานกลาง (1 เรื่อง) แต่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ความยาวของเรื่องเหมาะสม (1 เรื่อง) ยาวเกินไป (1 เรื่อง)

ส่วนการเขียนเรื่องสั้นการกำหนดชื่อเรื่องสื่อความหมาย (4 เรื่อง) และไม่สื่อความหมาย (1 เรื่อง) ซึ่งเป็นลักษณะของเรื่องบันเทิงคดีที่จะต้องตั้งชื่อเรื่องให้เร้าความสนใจ น่าสนใจมากกว่าจะให้สื่อความหมายโดยตรง ผู้เขียนแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนชัดเจน (7 เรื่อง) เนื้อหามีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ (7 เรื่อง) การเสนอข้อคิดเห็นตรงประเด็น (7 เรื่อง) และเสนอข้อคิดเห็นสืบสน ไม่ตรงประเด็น (2 เรื่อง) การนำเสนอเนื้อเรื่อง จาก ตัวละคร ส่วนใหญ่นำเสนอแบบธรรมดา (5 เรื่อง) และ แปลกใหม่สร้างสรรค์ (2 เรื่อง) การเสนอจาก ตัวละคร มีความกลมกลืน (5 เรื่อง) วิธีการเขียนโน้มน้าว จูงใจ ให้ปฏิบัติตาม (5 เรื่อง) ไม่จูงใจ (2 เรื่อง) การใช้ภาษาในการถ่ายทอด สนุกสนาน

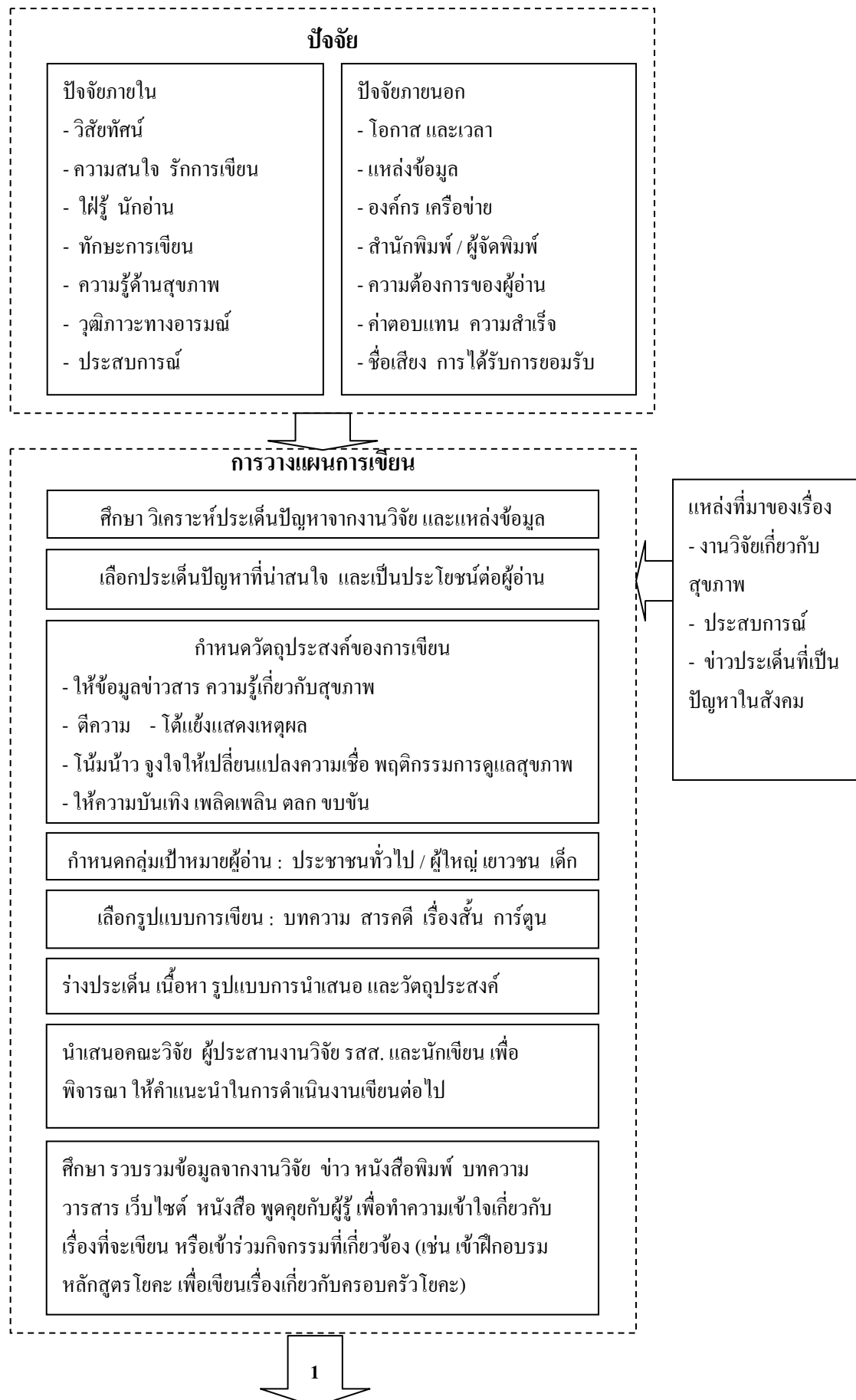
เพลิดเพลิน ไร้ใจ (7 เรื่อง) และไม่สนุกสนาน ไม่ไร้ใจ (3 เรื่อง) การใช้ภาษาง่าย (5 เรื่อง) และปานกลาง (2 เรื่อง) การใช้ภาษา มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ (8 เรื่อง) ส่วนใหญ่มีเนื้อหายาวเกินไป (6 เรื่อง) ความยาวเหมาะสม (1 เรื่อง) และสั้นเกินไป (1 เรื่อง)

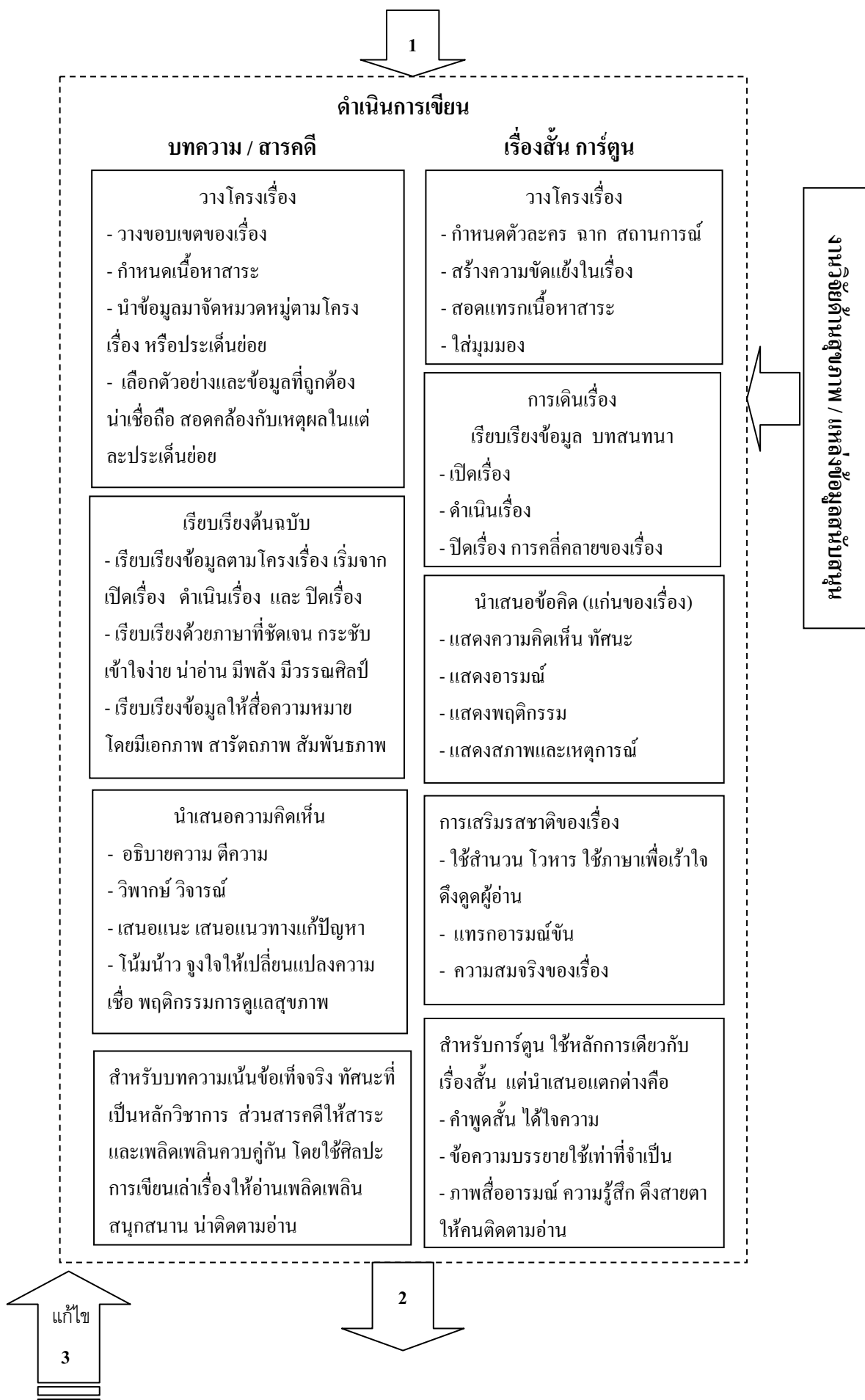
สำหรับการเขียนการ์ตูน มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับเรื่องสั้น แต่ตัวละครการ์ตูนยังมีบุคลิกหน้าตาคล้ายๆกัน ยังขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัว และภาพการ์ตูนยังไม่สื่อถึงอารมณ์เท่าที่ควร

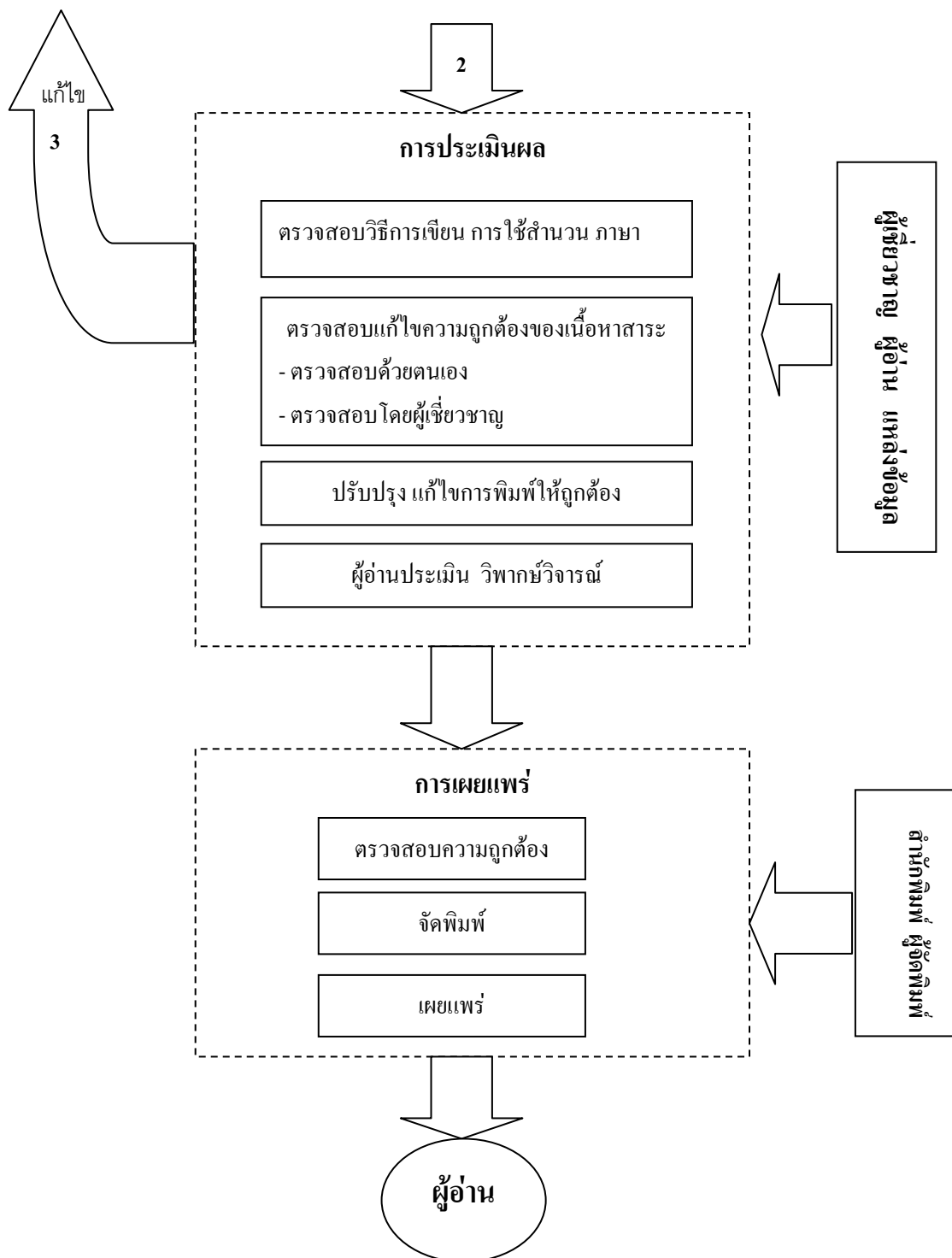
รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

จากการศึกษา สังเคราะห์กระบวนการขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจากนักเขียน ทำให้ได้รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียน การวางแผนการเขียน ดำเนินการเขียน การประเมินผล และการเผยแพร่ โดยแสดงให้เห็นขั้นตอนและความสัมพันธ์ในแผนผังต่อไปนี้

แผนผังที่ 1 รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

จากแผนผังที่ 1 รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ แสดงองค์ประกอบ ขั้นตอน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียน การวางแผนการเขียน ดำเนินการเขียน การประเมินผล และการเผยแพร่ ดังมีคำอธิบายรูปแบบสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในเป็นสิ่งที่ควรมีอยู่ในตัวนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ มีวิสัยทัศน์ ความรักในงาน

เขียนว่าเป็นศิลปะที่ทำแล้วมีความสุขทำให้เกิดความสนใจ มีความใฝ่รู้ เป็นนักอ่าน มีทักษะการเขียน มีความรู้ด้านสุขภาพ มีวิถีภาวะทางอารมณ์ และมีประสบการณ์ เห็นความสำเร็จของงานมีค่ามากกว่าเงิน ส่วนปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่สนับสนุนจากผู้อื่น หรือหน่วยงานอื่น ได้แก่การให้โอกาส และเวลา แหล่งข้อมูล องค์กร เครือข่ายที่ให้คำปรึกษา สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์ ความต้องการของผู้อ่าน ค่าตอบแทน ความสำเร็จ ชื่อเสียง การได้รับการยอมรับ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้นักเขียนเข้าสู่กระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพได้สะดวกยิ่งขึ้น

2. ขั้นตอนการวางแผนการเขียน อาศัยแหล่งที่มาของเรื่อง จากงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพ จากประสบการณ์ จากประเด็นที่ผู้เขียนมีความสนใจส่วนตัว และจากข่าวประเด็นที่เป็นปัญหาในสังคม เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการวางแผนการเขียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากงานวิจัย และแหล่งข้อมูล

2.2 เลือกประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อตีความ หรือโต้แย้งแสดงเหตุผล เพื่อโน้มน้าว จูงใจให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ หรือเพื่อให้ความบันเทิง เพลิดเพลิน

2.4 กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่าน ได้แก่ประชาชนทั่วไป ผู้ใหญ่ เยาวชน หรือ เด็ก

2.5 เลือกรูปแบบการเขียน ได้แก่ บทความ สารคดี เรื่องสั้น หรือ การ์ตูน

2.6 ร่างประเด็น เนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ และวัตถุประสงค์

2.7 นำเสนอคณะวิจัย ผู้ประสานงานวิจัย รสส. และนักเขียน เพื่อพิจารณา ให้คำแนะนำในการดำเนินงานเขียนต่อไป

2.8 ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ข่าว หนังสือพิมพ์ บทความวารสาร เว็บไซต์ หนังสือ พูดคุยกับผู้รู้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นตอนดำเนินการเขียน ต้องอาศัยงานวิจัยด้านสุขภาพ และแหล่งข้อมูลต่างๆ สนับสนุนการเขียน ในขั้นตอนนี้จำแนกตามประเภทงานเขียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือบทความ สารคดี กับ เรื่องสั้นและการ์ตูน แต่ละประเภทมีขั้นตอนดังนี้

3.1 บทความ สารคดี

3.1.1 วางโครงเรื่อง วางขอบเขตของเรื่อง กำหนดเนื้อหาสาระ นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่อง หรือประเด็นย่อย เลือกตัวอย่างและข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับเหตุผลในแต่ละประเด็นย่อย

3.1.2 เรียบเรียงต้นฉบับ เป็นการเรียบเรียงข้อมูลตามโครงเรื่อง เริ่มจาก เปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และ ปิดเรื่อง ใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย น่าอ่าน มีพลัง เรียบเรียงข้อมูลให้สื่อความหมายโดยมีเอกภาพ สारัตถภาพ และสัมพันธภาพ

เอกภาพหมายถึงการเขียนในย่อหน้าหนึ่งๆ ควรมีความคิดสำคัญที่เป็นจุดมุ่งหมายหลัก เพียงความคิดเดียว สารัตถภาพหมายถึงการเขียนในย่อหน้าหนึ่งๆ จะต้องกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างได้เนื้อหาสาระมีความชัดเจน ส่วนสัมพันธภาพหมายถึงการเขียนประโยคต่างๆ ในย่อหน้า จะต้องมีความสัมพันธ์กัน

3.1.3 นำเสนอความคิดเห็นซึ่งเป็นแก่นของเรื่อง โดยอธิบายความ ดีความ วิพากษ์วิจารณ์ เสนอแนะ เสนอแนวทางแก้ปัญหา หรือ โน้มน้าว จูงใจให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

การเขียนบทความเน้นข้อเท็จจริง ทัศนะที่เป็นหลักวิชาการ ส่วนสารคดีให้สาระและ เพลิดเพลินควบคู่กัน โดยใช้ศิลปะการเขียนเล่าเรื่องให้อ่านเพลิดเพลิน สนุกสนาน น่าติดตามอ่าน ไม่หนักสมอง

3.2 เรื่องสั้น การ์ตูน

3.2.1 วางโครงเรื่อง โดยกำหนดตัวละคร ฉาก สถานการณ์ สร้างความขัดแย้งในเรื่อง สอดแทรกเนื้อหาสาระ เลือกใส่มุมมองในการเดินเรื่อง หาแก่นหรือสาระสำคัญของเรื่อง

3.2.2 การเดินเรื่อง เป็นการเรียบเรียงข้อมูล บทสนทนา เริ่มจากการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และ ปิดเรื่อง เป็นการคลี่คลายของเรื่อง

3.2.3 การเสริมรสชาติของเรื่อง เป็นการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมโดยเลือกใช้สำนวนโวหาร ใช้ภาษาเพื่อเข้าใจ ดึงดูดผู้อ่าน หรือ แทรกอารมณ์ขัน ความสมจริงของเรื่อง

สำหรับการ์ตูน ใช้หลักการเดียวกับเรื่องสั้น แต่นำเสนอแตกต่างคือ บทสนทนา หรือคำพูดต้องสั้น แต่ได้ใจความ ข้อความบรรยายใช้เท่าที่จำเป็น ภาพต้องสื่ออารมณ์ ความรู้สึก ดึงดูดสายตาให้ผู้อ่านติดตามอ่าน

4. ขั้นตอนการประเมินผล ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา วิธีการเขียน ผู้อ่าน และ ใช้แหล่งข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การประเมินผลประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ตรวจสอบวิธีการเขียน การใช้สำนวน ภาษา

4.2 ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาสาระโดยตรวจสอบด้วยตนเองจาก แหล่งข้อมูล และให้ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ

4.3 ปรับปรุงแก้ไขการพิมพ์ให้ถูกต้อง

4.4 ผู้อ่านประเมิน วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นต่อผลงาน

4.5 ปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนที่ 3 คือการเขียนให้สมบูรณ์

5. ขั้นตอนการเผยแพร่ อาศัยผู้จัดพิมพ์ หรือสำนักพิมพ์เป็นผู้ดำเนินงาน ในกรณีของงานวิจัยนี้ ผู้จัดพิมพ์ได้แก่แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รสส.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) การเผยแพร่ประกอบด้วย การตรวจสอบความถูกต้อง จัดพิมพ์ และการ

เผยแพร่ให้ประชาชนผู้อ่าน ในขั้นตอนนี้ผู้เขียนอาจให้ข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีพบว่าข้อมูลยังไม่ถูกต้อง หรือไม่แน่ใจ

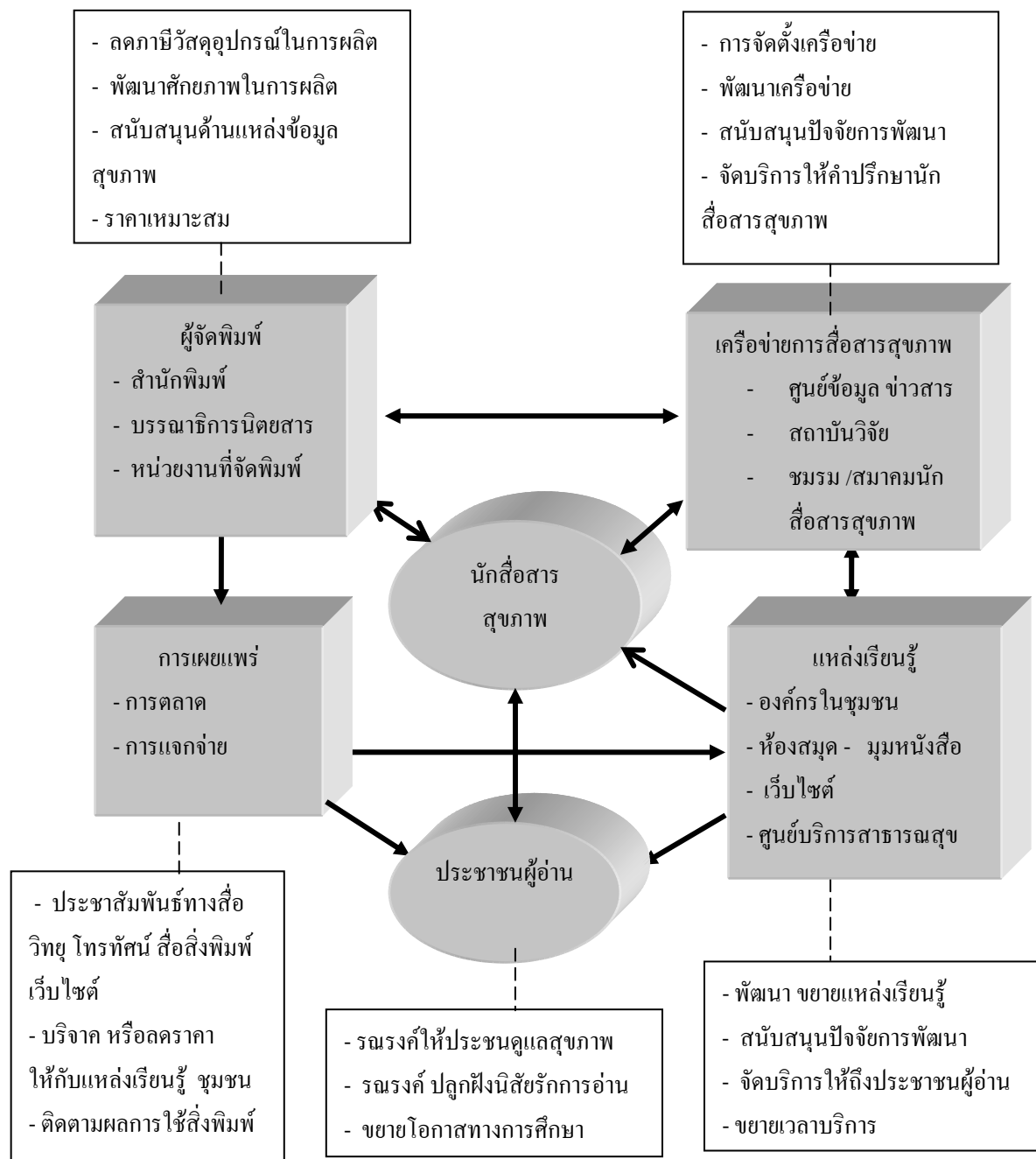
ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2 และข้อ 3 มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 3 ดังนั้นการนำเสนอผลการวิจัย จึงเสนอรวมเข้าไว้ในตอนเดียวกัน คือเป็นตอนที่ 2 ดังมีผลสรุปดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

การพัฒนางานการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการพัฒนาการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจะต้องพัฒนาองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการเขียนไปพร้อมๆกัน 6 องค์ประกอบได้แก่ ผู้จัดพิมพ์ การเผยแพร่ ประชาชนผู้อ่าน แหล่งข้อมูล เครือข่าย และนักสื่อสารสุขภาพ ดังแสดงให้เห็นขั้นตอนและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในแผนผังต่อไปนี้

แผนผังที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

จากแผนผังที่ 2 แสดงองค์ประกอบ ขั้นตอน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ของการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเขียนไปพร้อมๆกัน 6 องค์ประกอบได้แก่ ผู้จัดพิมพ์ การเผยแพร่ ประชาชนผู้อ่าน แหล่งข้อมูล เครือข่าย และนักสื่อสารสุขภาพ ดังมีคำอธิบายแผนผังรูปแบบการสื่อสารสุขภาพ ดังต่อไปนี้

1. ผู้จัดพิมพ์จะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีศักยภาพในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์

สุขภาพที่มีคุณภาพ เนื้อหาถูกต้อง น่าเชื่อถือ สนองความต้องการของสังคม และราคาถูก โดยรัฐควรลดภาษีวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต และให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลสุขภาพ

2. ระบบการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญ จะต้องมีการกลไกนำสื่อสิ่งพิมพ์ไปถึงประชาชน ไปสู่แหล่งเรียนรู้ และศูนย์ข้อมูลต่างๆ อย่างทั่วถึง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การขายควรลดราคาในบางโอกาส หรือบริจาคให้แหล่งเรียนรู้ และชุมชน สำหรับสิ่งพิมพ์สุขภาพของหน่วยงานจัดพิมพ์เพื่อแจกฟรี จะต้องมีการแจกจ่ายถึงประชาชนผู้อ่านอย่างแท้จริง และมีการติดตามผลการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ด้วย

3. ประชาชนผู้อ่านเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองเป็นความจำเป็นของประชาชนโดยตรง สื่อสิ่งพิมพ์จะเป็นสื่อสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกในการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพอนามัย ดังนั้นประชาชนควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการอ่าน นิยัรักการอ่าน และการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขภาพตนเองด้วยการปฏิบัติตนให้ถูกต้องและด้วยการศึกษาหาความรู้จากการอ่านสิ่งพิมพ์สุขภาพ พร้อมกับขยายโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น

4. แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชน ห้องสมุดโรงเรียน ตลอดจนมุมหนังสือในโรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย สถานบริการสุขภาพ สถานบันเทิง สถานนันทนาการ สถานที่ทำงานของหมู่บ้าน ตำบล วัด จัดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมเผยแพร่ความรู้ ที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรง องค์กรที่รับผิดชอบจะต้องร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนปัจจัยการพัฒนาโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียนอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ในส่วนของแหล่งเรียนรู้จะต้องจัดกิจกรรมและบริการให้เข้าถึงผู้อ่าน จัดกิจกรรมให้ประชาชนสนใจการอ่าน รักการอ่าน และขยายเวลาบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้หน่วยงานด้านวิชาการ การวิจัย ศูนย์ข้อมูลควรจัดทำเว็บไซต์เสนอข้อมูล ความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ทันสมัย และมีเนื้อหาสมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เสมือนอีกช่องทางหนึ่งสำหรับนักสื่อสารสุขภาพ และประชาชนโดยทั่วไป

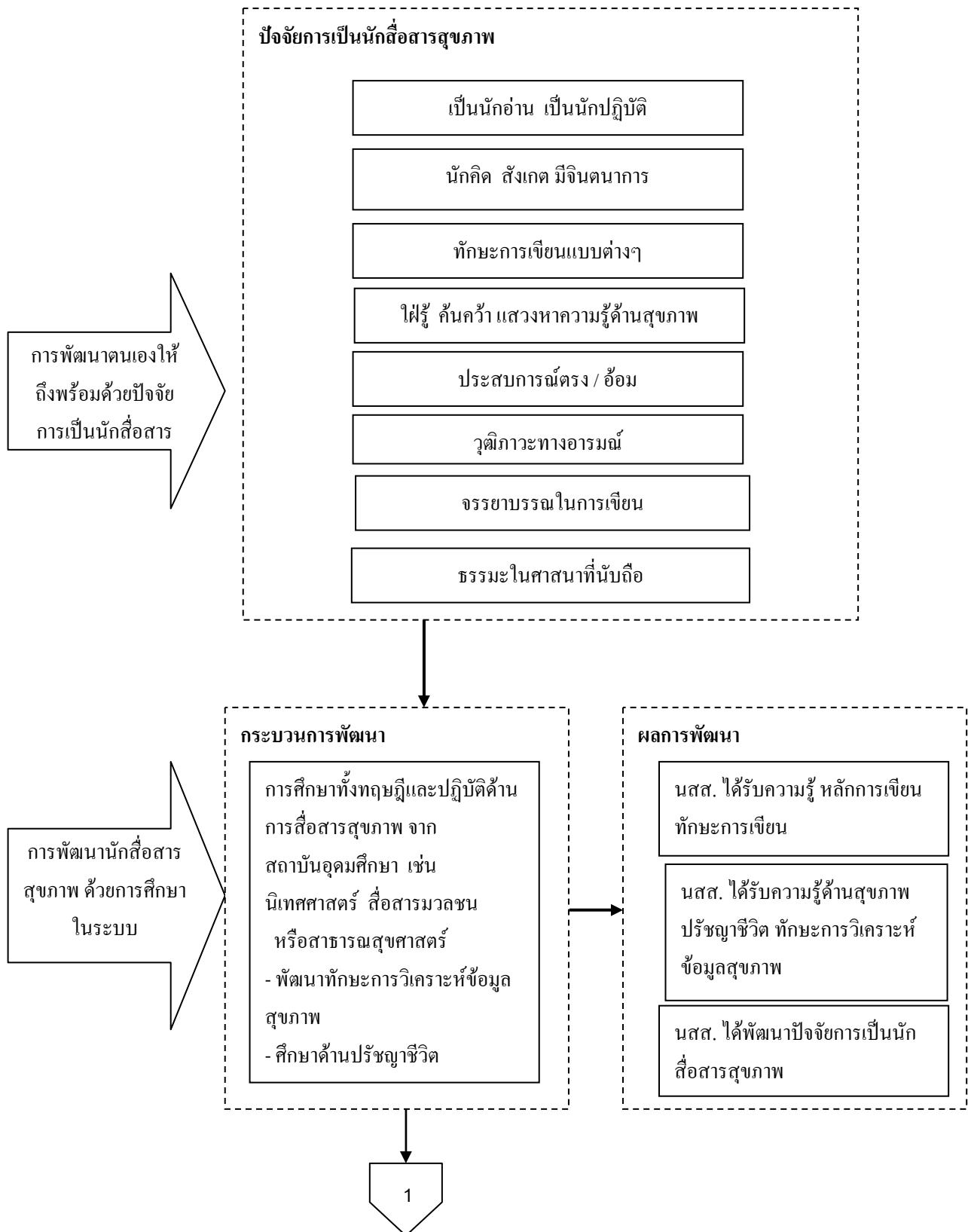
5. การสร้างเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่สถาบันวิจัยด้านสุขภาพ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสุขภาพเป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยที่มีเนื้อหาสาระด้านสุขภาพครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย น่าเชื่อถือ เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงของการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ในขณะเดียวกันควรจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพ ประกอบด้วยนักสื่อสารสุขภาพ นักวิชาการทางการแพทย์ และสาธารณสุข เพื่อให้ความรู้ ให้คำปรึกษานักสื่อสารสุขภาพ ช่วยแก้ไข ประเมิน ตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

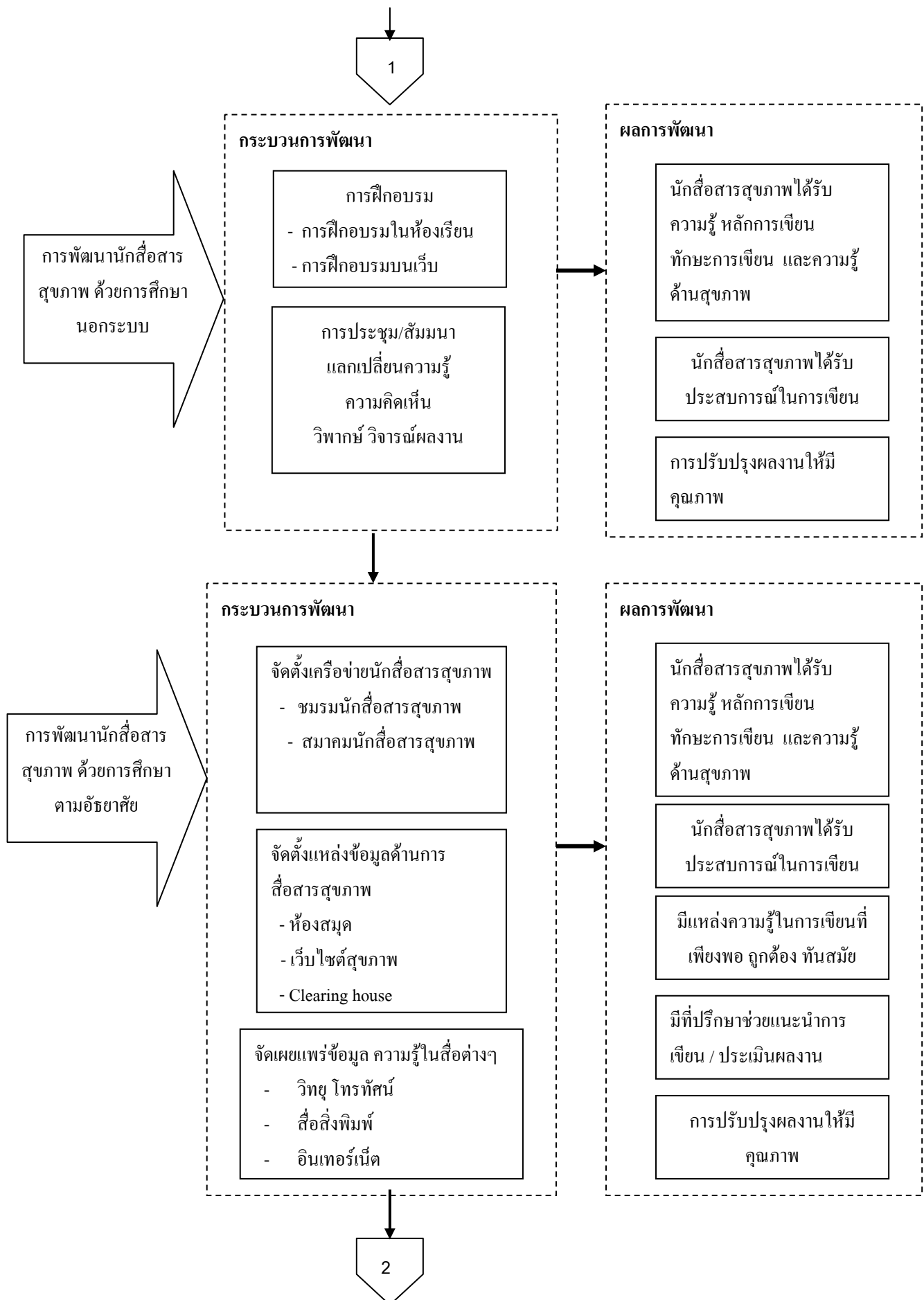
6. นักสื่อสารสุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพแสดงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

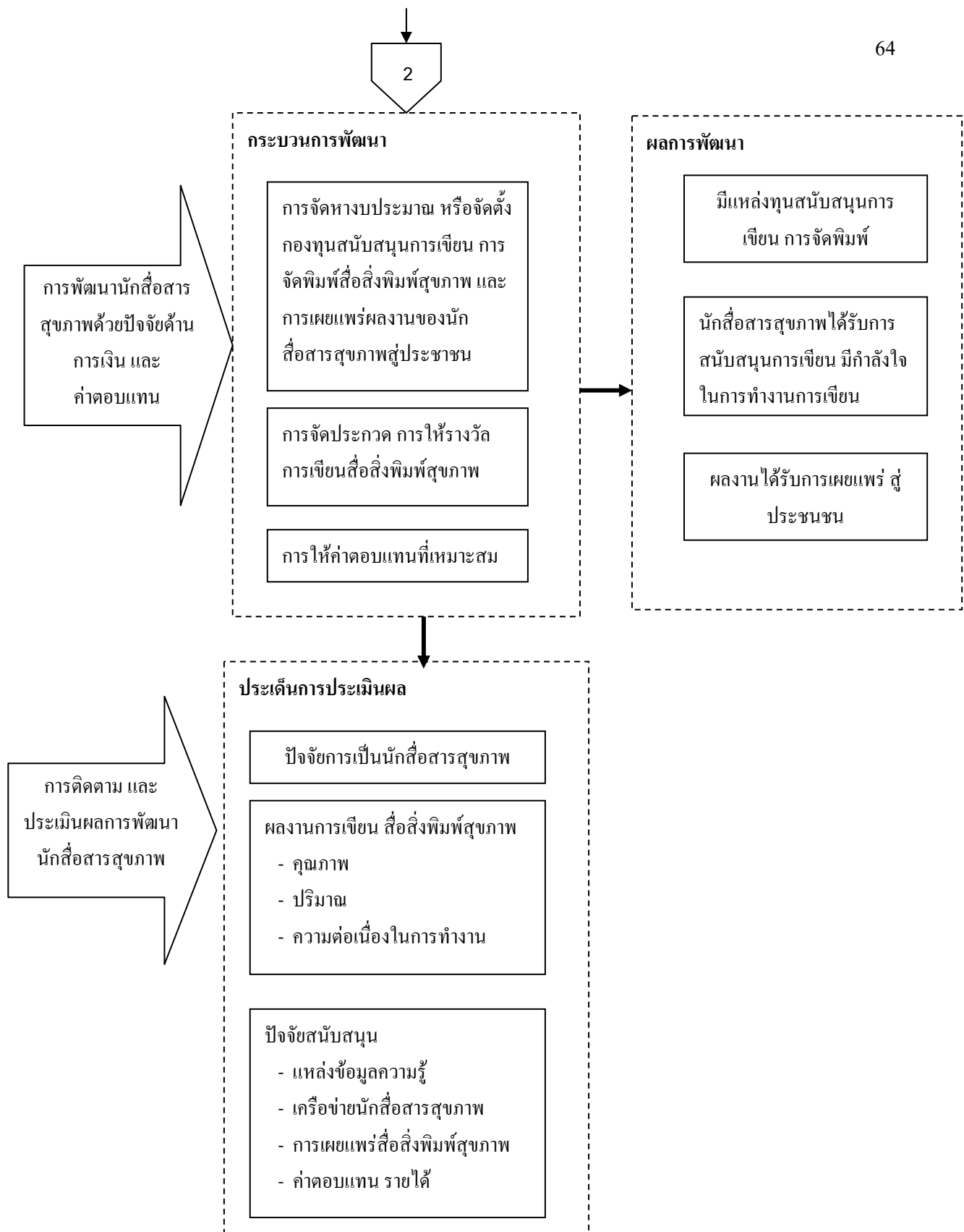
รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

จากรูปแบบการพัฒนากสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ดังแสดงในแผนผังที่ 2 ข้างต้น นักสื่อสารสุขภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดจะต้องพัฒนาเพราะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้เกิดการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ จากการศึกษา พบว่ารูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์มีองค์ประกอบสำคัญคือ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ในแต่ละองค์ประกอบมีปัจจัย กระบวนการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ และผลของการพัฒนา ดังแสดงให้เห็นองค์ประกอบ ขั้นตอน และความสัมพันธ์ในแผนผังที่ 3 ดังต่อไปนี้

แผนผังที่ 3 รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

จากแผนผังที่ 3 แสดงองค์ประกอบ ขั้นตอนและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ของรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือ การพัฒนาปัจจัย การเป็น นักสื่อสารสุขภาพ การพัฒนาด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ

การศึกษาตามอัธยาศัย ในแต่ละองค์ประกอบมีปัจจัย กระบวนการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ และ ผลของการพัฒนา สรุปเป็นคำอธิบายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่การเป็นนักอ่าน นักปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นักคิด นักสังเกต มีจินตนาการ มีทักษะการเขียนแบบต่างๆ ใฝ่รู้ ค้นคว้า แสวงหาความรู้ ด้านสุขภาพ มีประสบการณ์ตรง และประสบการณ์โดยอ้อมในเรื่องที่เขียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จรรยาบรรณในการเขียน และธรรมะในศาสนาที่นับถือ นักสื่อสารสุขภาพจะต้องพัฒนาตนเองให้ถึงพร้อมด้วยปัจจัยต่างๆ โดยการพัฒนาดตนเองเป็นก้าวแรก

2. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ด้วยการศึกษาระบบ เป็นวิธีการพัฒนาการศึกษาทั้ง ทฤษฎีและปฏิบัติการด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนใน สถาบันอุดมศึกษา ในคณะหรือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ และศึกษาด้านปรัชญาชีวิตด้วย

ผลการพัฒนาจะได้บัณฑิตที่มีความรู้หลักการเขียน มีทักษะ ประสบการณ์การเขียนสื่อ สิ่งพิมพ์สุขภาพ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพ ปรัชญาชีวิต สามารถวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ และได้ พัฒนาดตนเองให้ถึงพร้อมด้วยปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพตามข้อ 1

3. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยการศึกษานอกระบบ เป็นการพัฒนารูปแบบที่ไม่ใช่การศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษา ได้แก่รูปแบบการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมใน ห้องเรียน นอกห้องเรียน และการฝึกอบรมบนเว็บ การประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและวิพากษ์ วิจัยผลงานเขียน

ผลของการพัฒนาทำให้นักสื่อสารสุขภาพได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการเขียน ได้ฝึกทักษะ การเขียน และความรู้ด้านสุขภาพ นักสื่อสารสุขภาพได้รับประสบการณ์ในการเขียน สามารถ ปรับปรุงผลงานเขียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันนักสื่อสารสุขภาพก็ได้รับรู้ ตระหนัก และ พัฒนาให้ถึงพร้อมด้วยปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพด้วย

4. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการพัฒนาเป็นการ พัฒนาโดยอ้อม ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทให้อำนวยความสะดวกแก่นักสื่อสารสุขภาพ โดยนักสื่อสารสุขภาพอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือไม่มีส่วนร่วม ก็ขึ้นอยู่กับนักสื่อสาร สุขภาพเอง กระบวนการพัฒนาในข้อนี้ ได้แก่การจัดตั้งเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ ชมรมหรือ สมาคมนักสื่อสารสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ให้คำปรึกษาในการเขียน จัดตั้งแหล่งข้อมูลด้าน การสื่อสารสุขภาพ ห้องสมุด เว็บไซต์สุขภาพ Clearing house (เพื่อกลั่นกรองข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย) พร้อมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ด้านสุขภาพในสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต

ผลของการพัฒนาด้วยกระบวนการนี้ ช่วยให้นักสื่อสารสุขภาพได้รับความรู้ หลักการเขียน

ทักษะการเขียน และความรู้ด้านสุขภาพ ได้รับประสบการณ์ในการเขียน มีแหล่งความรู้ในการเขียนที่สมบูรณ์ ถูกต้อง ทันสมัย มีที่ปรึกษาช่วยแนะนำการเขียน หรือประเมินผลงาน นำไปสู่การปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

5. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยปัจจัยทางการเงินและค่าตอบแทน

กระบวนการพัฒนาได้แก่การจัดหางบประมาณ หรือจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน และการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ การจัดประกวด การให้รางวัลการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ การเผยแพร่ผลงานของนักสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ผลของการพัฒนาทำให้มีแหล่งทุนสนับสนุนการเขียน การจัดพิมพ์ นักสื่อสารสุขภาพได้รับการสนับสนุนการเขียน มีกำลังใจในการทำงานการเขียน ผลงานได้รับการเผยแพร่สู่ประชาชน

6. การติดตาม และประเมินผลการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ประเด็นที่ประเมินผล

ประกอบด้วย การประเมินปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ การประเมินผลงานการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพทั้งด้าน คุณภาพ ปริมาณ และความต่อเนื่องในการผลิตผลงาน นอกจากนี้ควรประเมินปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ แหล่งข้อมูลความรู้ เครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ การเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และค่าตอบแทนหรือรายได้จากการเขียน

การประเมินรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพ และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ

จากการประเมินรูปแบบโดยทรงคุณวุฒิด้านการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ จำนวน 5 คน และนักสื่อสารสุขภาพ 2 คน ได้ข้อค้นพบดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

ประเด็นการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ผู้จัดพิมพ์ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีศักยภาพในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพที่มีคุณภาพ เนื้อหาถูกต้อง น่าเชื่อถือ	4.83	.41	มากที่สุด
2. รัฐควรลดภาษีวัสดุอุปกรณ์ในการพิมพ์ และให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลสุขภาพ	4.00	1.10	มาก
3. ระบบการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพควรมีกลไกนำสื่อสิ่งพิมพ์ไปถึงประชาชน	4.83	.41	มากที่สุด
4. ประชาชนผู้อ่านควรได้รับการพัฒนาในการพึ่งพาตนเองเรื่องสุขภาพ โดยศึกษาหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	5.00	.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ (ต่อ)

ประเด็นการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
5. ประชาชนควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องการอ่าน นิยัรการอ่าน	5.00	.00	มากที่สุด
6. แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชน จัดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมความรู้ ที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรง	5.00	.00	มากที่สุด
7. องค์การภาครัฐและเอกชนควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างทั่วถึง	4.33	.82	มาก
8. แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชนควรจัดกิจกรรมและบริการให้เข้าถึงประชาชนผู้อ่าน	5.00	.00	มากที่สุด
9. ควรสร้างและพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพ ได้แก่สถาบันวิจัย ศูนย์ข้อมูลให้เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยที่มีเนื้อหาสาระด้านสุขภาพครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย น่าเชื่อถือ	4.83	.41	มากที่สุด
10. ควรจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพ เพื่อให้ความรู้ให้คำปรึกษาในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	4.50	.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดจำนวน 8 ข้อ องค์ประกอบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี 4 ข้อ คือเรื่องประชาชนผู้อ่านควรได้รับการพัฒนาในการพึ่งพาตนเองเรื่องสุขภาพโดยศึกษาหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ ประชาชนควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องการอ่าน นิยัรการอ่าน แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชน จัดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมความรู้ ที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรง และเรื่อง แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชนควรจัดกิจกรรมและบริการให้เข้าถึงประชาชนผู้อ่าน (ค่าเฉลี่ย 5.00)

องค์ประกอบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือเรื่องรัฐควรลดภาษีวัสดุอุปกรณ์ในการพิมพ์ และให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลสุขภาพ และเรื่อง องค์การภาครัฐและเอกชนควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 4.33 ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

ประเด็นในการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. นักสื่อสารสุขภาพ ควรพัฒนาตนเองให้เป็นนักอ่าน นักคิด ช่างสังเกต มีจินตนาการ มีทักษะการเขียนแบบต่างๆ ใฝ่รู้ ค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้านสุขภาพ และมีจรรยาบรรณในการเขียน	5.00	.00	มากที่สุด
2. ควรจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนด้านการสื่อสารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา ในคณะหรือสาขาวิชานิติศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์	4.83	.41	มากที่สุด
3. ควรจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	4.83	.41	มากที่สุด
4. การประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานเขียนเป็นกิจกรรมที่ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง	4.67	.52	มากที่สุด
5. ควรจัดตั้งเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ ชมรมหรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ให้คำปรึกษาในการเขียน	4.50	.55	มากที่สุด
6. ควรพัฒนาแหล่งข้อมูลด้านการสื่อสารสุขภาพ ห้องสมุด เว็บไซต์ สุขภาพ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของนักสื่อสารสุขภาพ	4.67	.52	มากที่สุด
7. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน การจัดพิมพ์ การเผยแพร่ผลงาน และให้ค่าตอบแทนในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพในอัตราที่เหมาะสม	4.33	.82	มาก
8. ควรมีการติดตาม และประเมินผลการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพอย่างต่อเนื่อง	4.83	.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่าองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดจำนวน 7 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ องค์ประกอบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเรื่อง นักสื่อสารสุขภาพ ควรพัฒนาตนเองให้เป็นนักอ่าน นักคิด ช่างสังเกต มีจินตนาการ มีทักษะการเขียนแบบต่างๆ ใฝ่รู้ ค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้านสุขภาพ และมีจรรยาบรรณในการเขียน (ค่าเฉลี่ย 5.00) รองลงมาคือเรื่อง ควรจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนด้านการสื่อสารสุขภาพในสถาบันอุดมศึกษา ในคณะหรือสาขาวิชานิติศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์ เรื่อง ควรจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ และเรื่อง ควรมีการติดตาม และประเมินผลการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.83)

องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรสุขภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือ เรื่อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน การจัดพิมพ์ การเผยแพร่ผลงาน และให้ค่าตอบแทนในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพในอัตราที่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.33)

ตอนที่ 3 รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 4 เป็นการนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ วิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมบนเว็บ แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูล พร้อมกับศึกษาข้อมูลจากตอนที่ 2 และการประชุมร่วมกับคณะกรรมการแผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน จากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

วิธีการฝึกอบรม

วิธีการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพเป็นวิธีการฝึกอบรมแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียนเป็นเวลา 1 วัน และฝึกอบรมบนเว็บ ฝึกปฏิบัติการเขียนบทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่อง ใช้เวลา 2 เดือน

แนวคิดพื้นฐานการออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

แนวคิดพื้นฐานที่ใช้ในการออกแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ในแนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แนวคิดนี้ประยุกต์หลักการและวิธีการของ Andragogy มีสาระสำคัญ 6 ประการ

1. การให้เกิดอิทธิพลซึ่งกัน หมายถึง การยอมรับคุณค่าแห่งตนของปัจเจกบุคคล ซึ่งสะท้อนปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต่างช่วยกันแสดงความคิดเห็นประเมินผลงานการเขียนทางเว็บบล็อก
2. ความร่วมมือ การที่ผู้เข้ารับการอบรมให้ความร่วมมือกันแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในการเขียน ทั้งในห้องเรียน และในเว็บไซด์ผ่านเครื่องมือสนทนาออนไลน์ เว็บบอร์ด และเว็บบล็อก
3. ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแหล่งทรัพยากรความรู้บนเว็บไซด์ ได้จัดเตรียมไว้ให้ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพ เพื่อนำมาเป็นแหล่งข้อมูลในการฝึกปฏิบัติเขียนสารคดี และเรื่องสั้นสุขภาพ
4. การตั้งประเด็นปัญหา เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดประเด็น

ปัญหาทางสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายและเลือกเรื่องที่จะเขียนสารคดี และเรื่องสั้น เพื่อตอบปัญหาดังกล่าว

5. การเน้นปฏิบัติ โดย การประยุกต์ใช้ทักษะการเขียนที่ได้จากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเว็บ ไปเขียนสารคดีและเรื่องสั้น พร้อมกับแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานของนักเขียนคนอื่นๆด้วย

6. การนำตนเอง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานด้วยตนเอง เลือกเรื่อง ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรในเว็บไซด์ ลงมือทำงานเขียนสารคดี และเรื่องสั้น โดยควบคุมและนำตนเอง ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ทักษะจากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเว็บ

องค์ประกอบของรูปแบบฝึกอบรมบนเว็บ

องค์ประกอบของรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. เนื้อหาการฝึกอบรม ได้แก่ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม แหล่งข้อมูล หรือทรัพยากรการเรียนรู้

2. เครื่องมือในอินเทอร์เน็ต ได้แก่

2.1 เครื่องมือติดต่อสื่อสารเครือข่าย World Wide Web

2.2 เครื่องมือติดต่อสื่อสารต่างเวลา ได้แก่อีเมล กระดานข่าว เว็บบล็อก ถาม-ตอบ

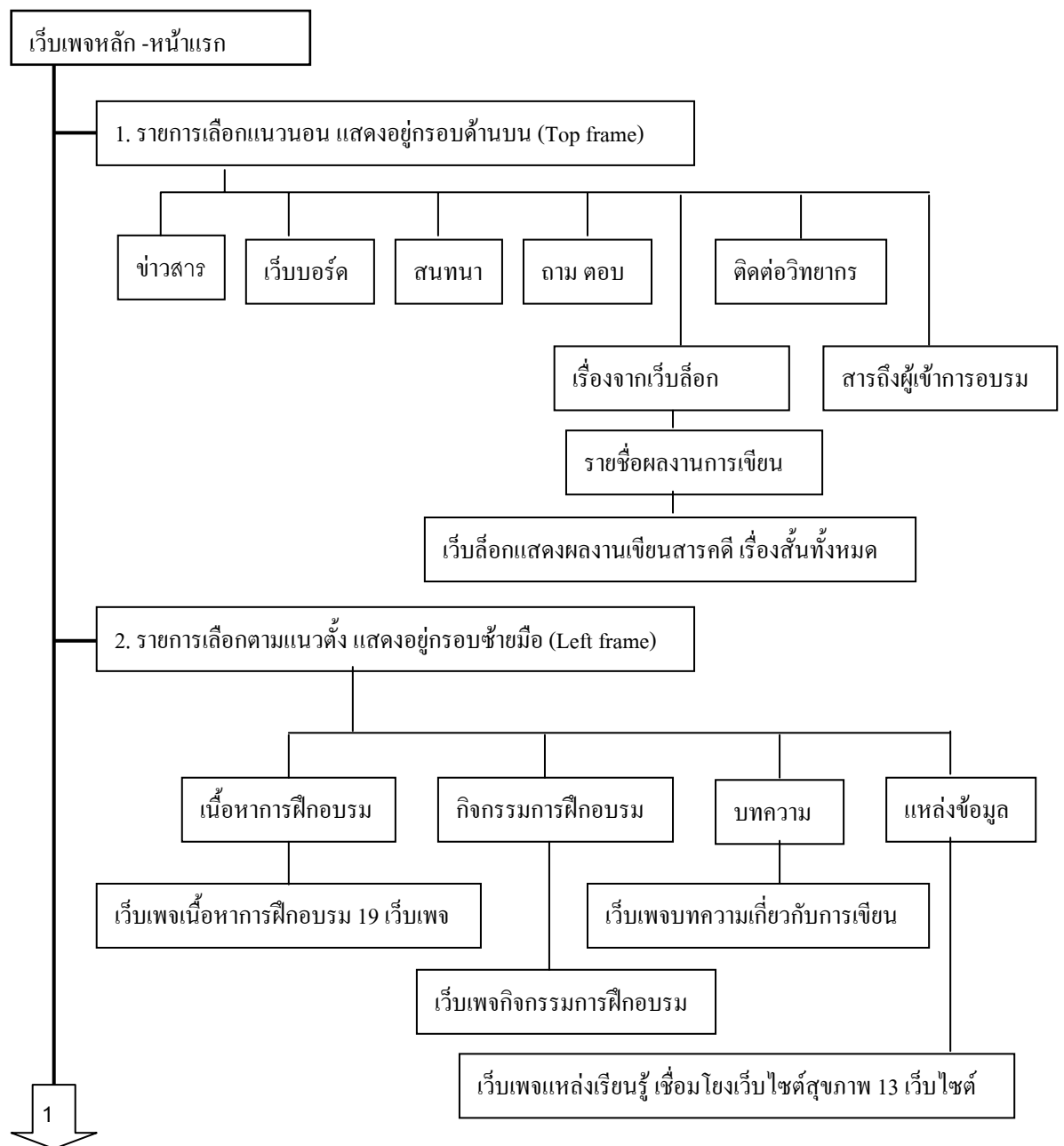
2.3 เครื่องมือติดต่อสื่อสารในเวลาเดียวกัน ได้แก่สนทนาออนไลน์

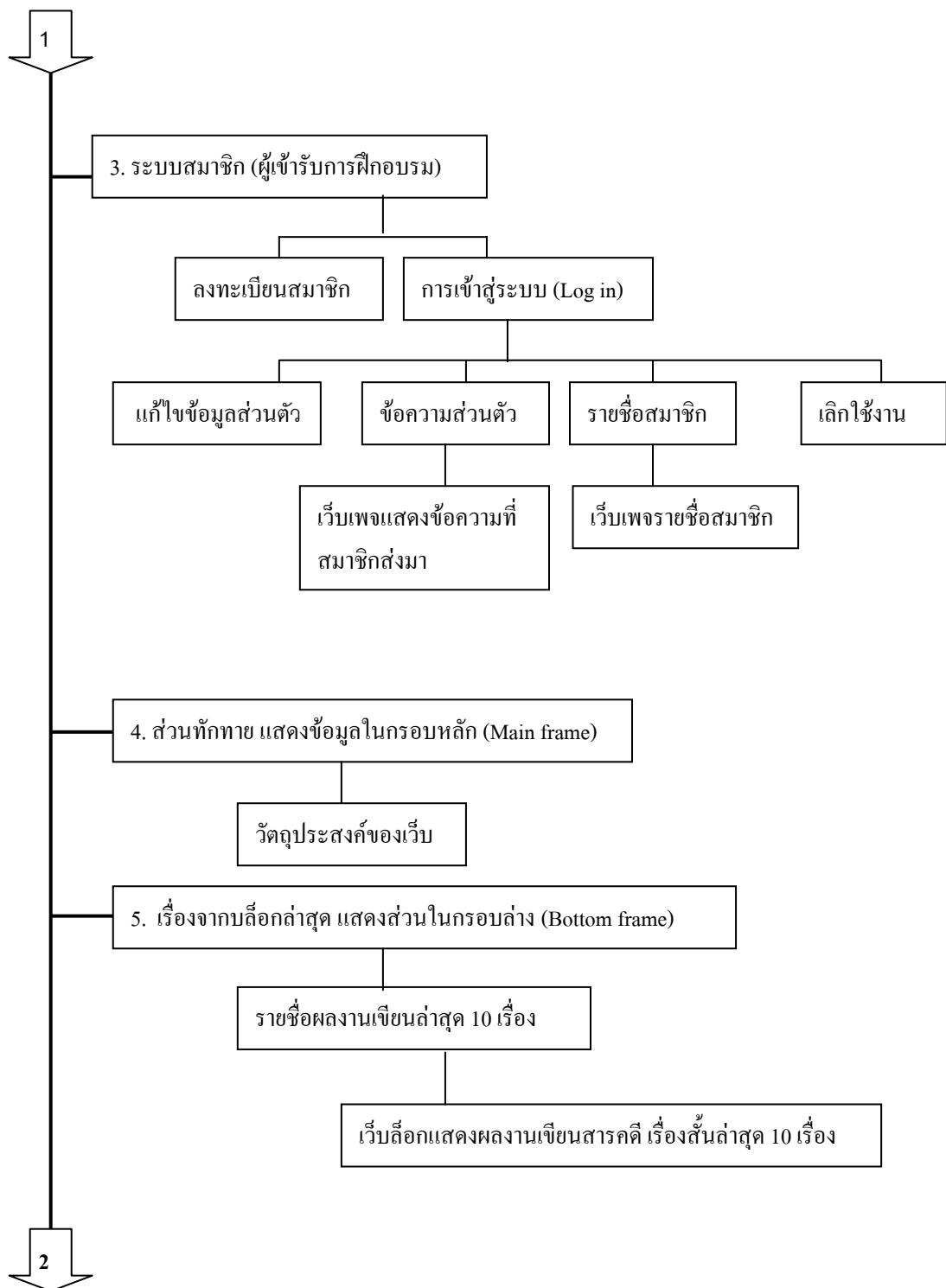
3. โปรแกรมและอุปกรณ์อินเทอร์เน็ต ได้แก่โปรแกรม HTML(Hypertext Markup Language) และ PHP ระบบปฏิบัติการ Unix ฐานข้อมูล MySQL และ Web Server

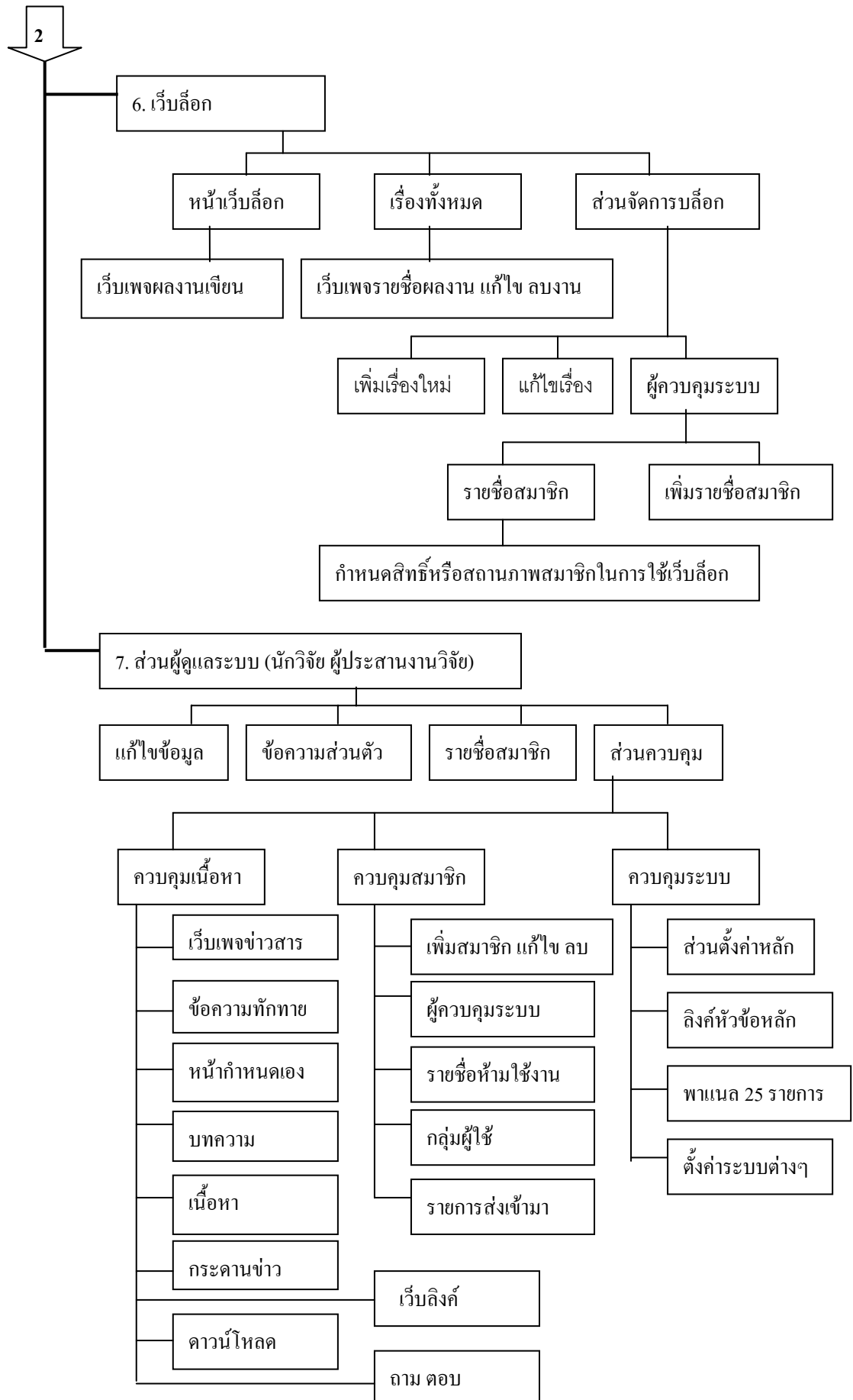
โครงสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรม

โครงสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรมแสดงด้วยแผนผังเว็บเพจ ประกอบด้วยหน้าเว็บเพจหลัก (Home page) แสดงส่วนประกอบหลัก 7 ส่วน คือ รายการเลือกตามแนวนอน รายการเลือกตามแนวตั้ง หน้าทักทาย ระบบสมาชิก เรื่องจากบล็อกล่าสุด เว็บบล็อก และส่วนผู้ดูแลระบบ แต่ละส่วนเชื่อมโยงไปสู่เว็บเพจที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงส่วนประกอบ และความเชื่อมโยงในแผนผังเว็บไซต์ดังต่อไปนี้

แผนผังที่ 4 แสดงโครงสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรม

บทบาทของวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

บทบาทของวิทยากร ในการฝึกอบรมในห้องเรียนได้แก่การเตรียมเนื้อหาการฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้เรื่องทักษะการเขียนให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม การนำสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิเคราะห์วรรณกรรม ส่วนการฝึกอบรมบนเว็บ วิทยากรทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาการฝึกอบรมบนเว็บ ติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางเว็บ กระดานข่าว อีเมล ให้คำปรึกษาแนะนำ ตอบปัญหาเกี่ยวกับการเขียนสิ่งพิมพ์

บทบาทของผู้ประสานงาน ได้แก่เตรียมเนื้อหาการฝึกอบรม แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ควบคุมติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บ กระดานข่าว อีเมล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เว็บล็อก ติดตามผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการเขียนสารคดี เรื่องสั้นสุขภาพ การส่งผลงานในเว็บล็อก และการแสดงความคิดเห็นต่อผลงานเขียนของสมาชิก เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

บทบาทผู้เข้ารับการอบรม ศึกษาเนื้อหาการฝึกอบรมในเว็บไซด์ ทำกิจกรรมการอ่าน วิเคราะห์ และเขียนสิ่งพิมพ์ ส่งผลงานบันทึกเก็บไว้ในเว็บล็อก เพื่อให้ผู้อื่นได้อ่าน ผู้เข้ารับการอบรมอ่าน วิเคราะห์ผลงานของผู้อื่นและแสดงความคิดเห็น ติดต่อวิทยากร สอบถามวิธีการฝึกอบรม การทำกิจกรรม สอบถามปัญหาต่างๆเกี่ยวกับทักษะการเขียน โดยติดต่อสื่อสารในเวลาเดียวกัน (Synchronous) ด้วยเครื่องมือสนทนาออนไลน์ และต่างเวลา (Asynchronous) ด้วยเครื่องมือกระดานข่าว อีเมล และถาม-ตอบ ผู้เข้ารับการอบรมให้ความร่วมมือในการเรียนตามขั้นตอนกับวิทยากร และเพื่อนๆ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการปฏิสัมพันธ์ แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการฝึกปฏิบัติการเขียน ผู้เข้าฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้เกิดขึ้นกับตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมเองโดยตรง (Self-directed) การเรียนรู้เป็นไปตามความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการอบรมเอง (Self-pacing) สามารถทบทวนบทเรียนและเนื้อหาได้ตลอดเวลา สามารถซักถามหรือเสนอแนะ หรือถามคำถามได้ด้วยเครื่องมือบนเว็บ สามารถแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้โดยเครื่องมือสื่อสารในระบบอินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 4 การทดลองฝึกอบรมและการติดตามผลการฝึกอบรมบนเว็บ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 5 คือ ประเมินและติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต การดำเนินการวิจัยเป็นการทดลองการฝึกอบรมเรื่องทักษะการเขียนและทักษะการสืบค้นข้อมูล ซึ่งเป็นรูปแบบการฝึกอบรมแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียน กับฝึกอบรมบนเว็บ การฝึกอบรมให้ห้องเรียน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง เพื่อให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทักษะการเขียนบทความ หรือสารคดี และเรื่องสั้น หลังจากนั้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไป

ศึกษาต่อทางเว็บไซต์ พร้อมกับวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่เสนอทางเว็บล็อก ประเมินผลงานเขียน พร้อมกับเขียนบทความหรือสารคดีสุขภาพ 1 เรื่อง เรื่องสั้นสุขภาพ 1 เรื่อง โดยเสนอในเว็บล็อกส่วนตัวของแต่ละคน การศึกษาและการเขียนใช้เวลา 2 เดือน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการฝึกอบรม ใช้วิธีเลือกอย่างเจาะจง จากผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณสุข โดยขอความร่วมมือจากสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้เสนอชื่อผู้ที่สมควรเข้ารับการฝึกอบรม จากศูนย์บริการสาธารณสุข จากเขตต่างๆ ได้กลุ่มตัวอย่าง 32 คน

การติดตามผลการทดลองฝึกอบรม ใช้แบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 28 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นพยาบาลในศูนย์บริการสาธารณสุข เขตต่างๆ สังกัด กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นเป็นบุคลากรสาธารณสุขอื่นๆ ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อายุเฉลี่ย 40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 17 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64 และปริญญาโทร้อยละ 36

ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตและการเขียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตและการเขียนดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความถี่และร้อยละของประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตและการเขียน

ประเด็นคำถาม	ความถี่	ร้อยละ
1. การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้เข้ารับการอบรม		
1.1 ใช้ประจำและใช้คล่อง	7	25.0
1.2 ใช้เป็นบางครั้ง	21	75.0
2. การมีเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือไม่		
2.1 มี	25	89.3
2.2 ไม่มี	3	10.7

ตารางที่ 3 ความถี่และร้อยละของประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตและการเขียน (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความถี่	ร้อยละ
3. ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใด		
3.1 ที่บ้าน	16	57.1
3.2 ที่ทำงาน	12	42.9
4. การอ่านหนังสือด้านสุขภาพ		
4.1 อ่านประจำ	17	60.7
4.2 อ่านเป็นบางครั้ง	11	39.3
4.3 ไม่ชอบการอ่าน	0	0
5. ประสบการณ์การเขียนบทความหรือสารคดี		
5.1 เคยเขียน	7	25.0
5.2 ไม่เคยเขียน	19	67.9
5.3 ไม่ตอบ	2	7.1
6. ประสบการณ์การเขียนเรื่องสั้น		
6.1 เคยเขียน	3	10.7
6.2 ไม่เคยเขียน	25	89.3
7. ในหน่วยงานมีการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ และเผยแพร่ให้ประชาชน		
7.1 จัดพิมพ์เป็นประจำ	2	7.1
7.2 นานๆครั้ง	14	50.0
7.3 ไม่จัดพิมพ์	12	42.9
8. การมีส่วนร่วมในการจัดทำสิ่งพิมพ์สุขภาพในหน่วยงาน		
8.1 เคย	14	50.0
8.2 ไม่เคย	14	50.0

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสบการณ์และการใช้อินเทอร์เน็ตและการเขียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 75.0) ส่วนใหญ่มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่บ้าน (ร้อยละ 83.9) ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน (ร้อยละ 57.1) กลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือสุขภาพเป็นประจำ (ร้อยละ 60.7) แต่ไม่มีประสบการณ์ในการเขียนสารคดี และเรื่องสั้น (ร้อยละ 67.9 และ 89.3 ตามลำดับ) ในหน่วยงานมีการจัดพิมพ์และเผยแพร่สิ่งพิมพ์ให้กับประชาชนนานๆครั้ง (ร้อยละ 50.0) และกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ

สิ่งพิมพ์ในหน่วยงานของตนเอง (ร้อยละ 50.0) และไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์
ในหน่วยงานของตนเอง จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.0)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพดัง
แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม

ข้อที่	ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	SD.	ความหมาย
1.	ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียนที่คณะครุศาสตร์	3.96	.43	มาก
2	ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนบนเว็บผ่านอินเทอร์เน็ต	3.86	.53	มาก
3	ก่อนการฝึกอบรมตามข้อ 1 และ 2 ท่านมีความสามารถในการเขียนบทความหรือสารคดีเพียงใด	2.18	.82	น้อย
4	ก่อนการฝึกอบรมตามข้อ 1 และ 2 ท่านมีความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นเพียงใด	1.96	.84	น้อย
5	หลังการฝึกอบรมตามข้อ 1 และ 2 ท่านมีความสามารถในการเขียนบทความหรือสารคดีเพิ่มขึ้นเพียงใด	3.36	.49	ปานกลาง
6	หลังการฝึกอบรมตามข้อ 1 และ 2 ท่านมีความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นเพิ่มขึ้นเพียงใด	3.32	.54	ปานกลาง
7	ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.54	.58	มาก
8	ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.50	.64	มาก
9	สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้	3.86	.71	มาก
10	ท่านมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น	3.82	.39	มาก
11	ท่านมีความสามารถค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ด้านสุขภาพเพียงใด	3.71	.81	มาก
12	ท่านสามารถส่งผลงานการเขียนในเว็บสื่อได้	3.43	.69	ปานกลาง

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นความคิดเห็น	$\bar{x}$	SD.	ความหมาย
13	ท่านคิดว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียน ไปใช้ ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.64	.68	มาก
14	ท่านคิดว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียน ไปใช้ ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.43	.74	ปานกลาง
15	ท่านเข้าไปอ่านสารคดี หรือเรื่องสั้นของคนอื่นในเว็บล็อก มากน้อยเพียงใด	3.00	.82	ปานกลาง
16	ท่านจะส่งเสริมให้หน่วยงานของท่านจัดพิมพ์และเผยแพร่ สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับประชาชนเพียงใด	3.00	.77	ปานกลาง
17	ท่านจะเสนอให้จัดตั้งแผนงานในหน่วยงานของท่าน เพื่อ รับผิดชอบการจัดพิมพ์เผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ให้กับประชาชน เพียงใด	2.57	.79	ปานกลาง
18	ท่านยอมรับความสามารถและเห็นคุณค่าในงานการเขียน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เสนอในเว็บล็อกเพียงใด	3.57	.64	มาก
19	ในการฝึกอบรมที่คณะครุศาสตร์ ท่านได้ให้ความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่มเพียงใด	3.50	.64	มาก
20	ในการฝึกอบรมบนเว็บ ท่านได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ สมาชิกทางอินเทอร์เน็ตเพียงใด	2.14	.71	น้อย
21	ท่านได้ใช้เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ ที่จัดเตรียมไว้ใน เว็บไซต์ www.hcstraining.net เพียงใด	2.89	.83	ปานกลาง
22	ก่อนตัดสินใจเลือกเรื่องในการเขียนสารคดี และเรื่องสั้น ท่านได้ตั้งประเด็นปัญหาไว้หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้อง กับกลุ่มผู้อ่าน	3.25	.70	ปานกลาง
23	ท่านสามารถนำตนเองและควบคุมตนเองให้บรรลุเป้าหมาย ในการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นเพียงใด	3.32	.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น พบว่าส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับ
มากและปานกลาง คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และประโยชน์จากการ
ฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียนที่คณะครุศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมาคือ ได้รับความรู้

และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนบนเว็บผ่านอินเทอร์เน็ต และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.86) มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.82) และคิดว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต (ค่าเฉลี่ย 3.64)

ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย คือ ก่อนการฝึกอบรมมีความสามารถในการเขียนเรื่องสั้น และบทความหรือสารคดีในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.96 และ 2.18 ตามลำดับ) และในการฝึกอบรมบนเว็บได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกทางอินเทอร์เน็ตในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.14)

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างความสามารถในการเขียนก่อนและหลังการฝึกอบรม และระหว่างความรู้จากการฝึกอบรมในห้องเรียนกับการฝึกอบรมบนเว็บ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (Paired Samples T-Test)

กลุ่มที่	$\bar{x}$	SD.	ค่า t	sig.
1. ความสามารถในการเขียนสารคดีก่อนการฝึกอบรม	2.18	.82	-6.11*	.00
2. ความสามารถในการเขียนสารคดีหลังการฝึกอบรม	3.36	.49		
3. ความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นก่อนการฝึกอบรม	1.96	.84	-7.26*	.00
4. ความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นหลังการฝึกอบรม	3.32	.55		
5. ความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียน	3.96	.43	1.80	.08
6. ความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนบนเว็บ	3.86	.53		

* p < .05

จากตารางที่ 5 พบว่าหลังการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเขียนสารคดี และเรื่องสั้น สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียน กับฝึกอบรมบนเว็บ (กลุ่มที่ 5 กับ 6) พบว่าไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นระหว่างกลุ่มที่อ่านหนังสือเป็นประจำ (กลุ่ม 1) กับกลุ่มที่อ่านเป็นบางครั้ง (กลุ่ม 2) แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (Independent Samples T-Test)

ประเด็นความคิดเห็น	กลุ่ม 1 n=17		กลุ่ม 2 n=11		ค่า t	sig.
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.59	.50	3.45	.69	.592	.559
2. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.53	.62	3.45	.69	.298	.768
3. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้	4.00	.71	3.64	.67	1.353	.188
4. ท่านมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น	3.88	.33	3.73	.47	1.029	.313
5. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.82	.64	3.36	.67	1.826	.079
6. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.53	.62	3.27	.91	.891	.381

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อ่านหนังสือเป็นประจำกับกลุ่มที่อ่านเป็นบางครั้งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการเขียนไม่แตกต่างกัน และมีความรู้และทักษะในการเขียนไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์ (กลุ่ม 1) และกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการเขียนบทความหรือสารคดี (กลุ่ม 2) แสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (Independent Samples T- Test)

ประเด็นความคิดเห็น	กลุ่ม 1 n=7		กลุ่ม 2 n=19		ค่า t	sig.
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.57	.53	3.58	.61	-.029	.977
2.สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.57	.54	3.53	.69	.155	.878
3. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้	3.86	.90	3.84	.69	.046	.964
4. ท่านมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น	4.00	.00	3.74	.45	2.535*	.021
5. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต	4.00	.82	3.58	.61	1.431	.165
6. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.14	.90	3.58	.69	-1.316	.201

* p < .05

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีและไม่มีประสบการณ์ในการเขียนบทความหรือสารคดีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการเขียนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อเดียวคือมีความรู้และทักษะในการเขียนเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเขียนบทความหรือสารคดี มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการเขียน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างกลุ่มที่อายุต่างกัน (กลุ่ม 1 อายุ 43 ปีขึ้นไป กลุ่ม 2 อายุต่ำกว่า 43 ปี) แสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (Independent Samples T-Test)

ประเด็นความคิดเห็น	กลุ่ม 1 n=12		กลุ่ม 2 n=16		ค่า t	sig.
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.42	.67	3.63	.50	-.945	.353
2. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.42	.67	3.56	.61	-.591	.560
3. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้	3.83	.84	3.88	.62	-.152	.880
4. ท่านมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น	3.75	.45	3.88	.34	-.835	.412
5. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.33	.65	3.88	.62	-2.241*	.034
6. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.17	.84	3.63	.62	-1.671	.107

* $p < .05$

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการเขียนไม่แตกต่างกัน มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อเดียวคือเรื่องจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดีหรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 43 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 43 ปีขึ้นไป

การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่างกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (กลุ่ม 1) กับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (กลุ่ม 2) แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (Independent Samples T-Test)

ประเด็นความคิดเห็น	กลุ่ม 1 n=18		กลุ่ม 2 n=10		ค่า t	sig.
	$\bar{x}$	SD.	$\bar{x}$	SD.		
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.56	.51	3.50	.71	.240	.812
2. สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพได้	3.50	.62	3.50	.71	.000	1.00
3. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้	3.72	.58	4.10	.89	-1.381	.179
4. ท่านมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น	3.89	.32	3.70	.48	1.240	.226
5. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดี หรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.50	.62	3.90	.74	-1.532	.138
6. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต	3.22	.81	3.80	.42	-2.484*	.020

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการเขียนไม่แตกต่างกัน มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อเดียวคือเรื่องจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียน ไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดี และเรื่องสั้น

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความถี่และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดีและเรื่องสั้น
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

หัวข้อ	ความถี่	ร้อยละ
1. วิธีการเลือกเรื่องหรือประเด็นในการเขียน		
1.1 เรื่องหรือประเด็นที่เป็นปัญหาในสังคม	21	33.33
1.2 ประเด็นหรือเรื่องที่หน่วยงานของท่านให้ความสนใจ	19	30.16
1.3 ประเด็นที่เป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์	7	11.11
1.4 เรื่องที่ตนเองสนใจ	16	25.40
2. แหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในการเขียน		
2.1 เอกสาร สิ่งพิมพ์ในห้องสมุด	10	8.85
2.2 เอกสาร สิ่งพิมพ์ในหน่วยงานที่ท่านทำ	19	16.81
2.3 เว็บไซต์ที่จัดเตรียมไว้ให้ใน www.hcstraining.net	11	9.73
2.4 เว็บไซต์อื่นๆ	17	15.04
2.5 เอกสารรายงานการวิจัย	15	13.27
2.6 ผู้เชี่ยวชาญที่ท่านรู้จัก	3	2.65
2.7 จากประสบการณ์ในการทำงาน	26	23.01
2.8 จากผู้เข้ารับบริการสาธารณสุข	12	10.62
3. กลวิธีในการเขียนเรื่องสั้นด้านสุขภาพให้เรื่องสนุก น่าติดตาม		
3.1 การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	26	32.10
3.2 เนื้อหาแปลกใหม่ สร้างสรรค์	4	4.94
3.3 ผูกเรื่องที่ทำให้ผู้อ่านมีจินตนาการ	18	22.22
3.4 ใช้สำนวน หรือ เรื่องราว ส่อเสียดเหตุการณ์ต่างๆ	5	6.17
3.5 สร้างตัวละครที่ผู้อ่านรู้จักคุ้นเคย	10	12.35
3.6 สร้างฉากให้เหมือนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง	18	22.22
4. กลวิธีในการเขียนสารคดีด้านสุขภาพให้เข้าใจง่าย น่าติดตาม		
4.1 แสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนให้ชัดเจน	15	21.43
4.2 เสนอเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์	4	5.71
4.3 เสนอข้อคิดเห็นตรงประเด็น และไม่มียอคติ	13	18.57
4.4 สำนวนภาษาสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน และผ่อนคลายความตึงเครียด	14	20.00
4.5 ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย	24	34.29

ตารางที่ 10 ความถี่และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดีและเรื่องสั้น (ต่อ)
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

หัวข้อ	ความถี่	ร้อยละ
5. ก่อนส่งเรื่องท่านให้ใครตรวจสอบต้นฉบับ หรือตรวจแก้ไขความถูกต้อง		
5.1 ตัวท่านเอง	22	44.90
5.2 บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น	8	16.33
5.3 เพื่อน	19	38.78
6. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียนสำหรับผู้่าน		
6.1 ให้ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น	18	30.00
6.2 โน้มน้าว จูงใจให้ผู้อ่านเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และปฏิบัติตาม	22	36.67
6.3 มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความคิดทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ	20	33.33

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดี และเรื่องสั้น พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีวิธีการเลือกเรื่องหรือประเด็นที่เป็นปัญหาในสังคมเพื่อนำมาเขียน (ร้อยละ 33.33) รองลงมาเลือกประเด็นหรือเรื่องที่หน่วยงานของท่านให้ความสนใจ (ร้อยละ 30.16) ในการค้นคว้าหาข้อมูลนำมาใช้ในการเขียน กลุ่มตัวอย่างค้นจากแหล่งประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 23.01) รองลงมาใช้แหล่งเอกสาร สิ่งพิมพ์ในหน่วยงานที่ทำ และ ค้นจากเว็บไซต์อื่นๆที่จัดเตรียมไว้ให้ (ร้อยละ 16.81 และ 15.04 ตามลำดับ)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีกลวิธีในการเขียนเรื่องสั้นให้เรื่องสนุกสนานติดตามโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย (ร้อยละ 32.10) รองลงมาคือ ผูกเรื่องที่ทําให้ผู้อ่านมีจินตนาการ และสร้างฉากให้เหมือนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (ร้อยละ 22.22) ส่วนกลวิธีในการเขียนสารคดี ให้เข้าใจง่ายน่าติดตามเหมือนกันคือใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รองลงมาคือแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนให้ชัดเจน และใช้สำนวนภาษาสร้างความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน และผ่อนคลายความตึงเครียด (ร้อยละ 34.29 ร้อยละ 21.43 และ 20.00 ตามลำดับ)

ก่อนส่งเรื่องเพื่อเผยแพร่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตรวจสอบต้นฉบับหรือตรวจแก้ไขความถูกต้องด้วยตนเอง (ร้อยละ 44.90) รองลงมาให้เพื่อนช่วยตรวจสอบ (ร้อยละ 38.78) สำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าว จูงใจให้ผู้อ่านเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและปฏิบัติตาม (ร้อยละ 36.67) รองลงมาคือ มุ่งให้ผู้อ่านได้รับความคิดทัศนคติที่ดีต่อการดูแล (ร้อยละ 33.33) และเพื่อให้ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น (ร้อยละ 30.00)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียน ปัญหาการเขียน และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับกระบวนการเขียน และปัญหาในการเขียน ได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

1. ในการเขียนสารคดี กลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการเขียนโดยเริ่มจากทบทวนความรู้จากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเว็บ การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ศึกษาปัญหาสุขภาพที่ตนเองสนใจ และศึกษาประสบการณ์จากการทำงานกับประชาชนที่เข้ามารับบริการสาธารณสุข เลือกหัวข้อจากปัญหาที่พบบ่อยจากการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ปัญหาจากผู้ให้บริการ เรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ระดมความคิดเรื่องที่จะเขียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการเขียน กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ โดยเน้นให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ พฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมายได้แล้วจึงค้นหาข้อมูลจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ต อ่าน วิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญ ตั้งชื่อเรื่อง กำหนดโครงสร้างในการเขียน กำหนดหัวข้อ ประเด็นที่จะเขียน นำเนื้อหามาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่อง เลือกสรรข้อมูลที่สอดคล้องมาเขียน เลือกประเด็นที่อยู่ในขอบเขต ลงมือเขียนพร้อมกับแก้ไขซ้ำๆ หลายครั้ง ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างมาก เมื่อเขียนเสร็จมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและการใช้ภาษา พร้อมกับให้เพื่อนร่วมงานช่วยอ่านวิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากกระบวนการหรือขั้นตอนการเขียนสารคดีดังกล่าว ขั้นตอนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ คือการเลือกหัวข้อการเขียนจากปัญหาที่พบบ่อยจากการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ปัญหาจากผู้ให้บริการ และ เลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน (ผู้ตอบ 18 ราย) การค้นคว้าข้อมูล รวบรวมเนื้อหาจากที่ต่างๆ เอกสาร หนังสือ เว็บไซต์ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (ผู้ตอบ 12 ราย) วางโครงเรื่อง (ผู้ตอบ 9 ราย) การกำหนดหัวข้อ ประเด็น เนื้อเรื่อง ที่จะเขียน (ผู้ตอบ 8 ราย) โดยพยายามกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้อ่าน กำหนดขอบเขตของเรื่อง เวลา เนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาและเนื้อหาที่น่าสนใจ ใช้โครงร่างจากประสบการณ์จริง สอดแทรกความรู้ด้านสุขภาพ ใช้รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการเรียบเรียง การใช้ภาษาในการเขียน (ผู้ตอบ 9 ราย) โดยพยายามเรียบเรียงด้วยภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย อ่านง่าย มีพลัง คำนึงถึงประเด็นหลักในการเขียน ใช้ภาษาให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้อ่าน และพยายามนำเสนอให้เป็นขั้นเป็นตอน

2.. สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้มาก่อน จึงมีปัญหาค่อนข้างมาก ทั้งการเลือกเรื่อง และการเขียน ส่วนใหญ่เริ่มจากทบทวนประสบการณ์จากการทำงาน จากประชาชนที่เข้ามารับบริการสาธารณสุข และเลือกเรื่องที่แปลก น่าสนใจที่ตนเองเคยประสบในการทำงานกับประชาชนผู้เข้ารับบริการสาธารณสุข

เลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน จากนั้นจึงวางโครงเรื่องที่น่าสนใจ กำหนดตัวละคร 2-3 คน กำหนดฉาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน ในศูนย์บริการสาธารณสุข ประจำเขตในกรุงเทพมหานคร ก่อนลงมือเขียนได้ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ตำรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง พยายามจดบันทึกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เพื่อตอบคำถาม ตอบ ปัญหา สร้างบทสนทนาให้กับตัวละคร การลงมือเขียนค่อนข้างยากมาก ต้องทบทวน แก้ไข หรือ เขียนใหม่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง และใช้เวลานานกว่าการเขียนสารคดี เมื่อเขียนเสร็จมีการตรวจสอบ ความถูกต้องของเนื้อหา ตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา พร้อมกับให้เพื่อนร่วมงานช่วยอ่านวิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ผลงานมีสาระพร้อมกับให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

จากกระบวนการหรือขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเลือกเรื่องที่จะเขียน (ผู้ตอบ 14 ราย) โดยเลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เลือกเรื่องที่ตนเองสนใจที่เกิดขึ้นจริงในการทำงาน เลือกแนวคิดด้านพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ควรปฏิบัติ และเลือกหัวข้อที่มีความขัดแย้งใกล้ชิดตัวเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินเรื่อง รองลงมาคือการวางโครงเรื่องที่น่าสนใจ (ผู้ตอบ 9 ราย) วางโครงเรื่องให้สนุก ไม่น่าเบื่อมากแต่ให้แทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง เรื่องไม่ยาวจนเกินไป จับประเด็นให้รู้เฉพาะเรื่องเดียว ไม่ให้ความรู้มากหลายเรื่อง นอกจากนี้ให้ความสำคัญกับการเรียบเรียง การใช้ภาษาเรียบง่าย เข้าใจง่าย (ผู้ตอบ 8 ราย) การกำหนดตัวละคร (ผู้ตอบ 5 ราย) และการสรุปหรือปิดเรื่อง (ผู้ตอบ 5 ราย)

3. ปัญหาการเขียนสารคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการเขียน ยังขาดความรู้และทักษะการเขียน บางคนไม่ชอบการเขียน ขาดความคิดสร้างสรรค์ ในการค้นคว้า แหล่งข้อมูลพบว่า ข้อมูลมีมากเกินไป ต้องคัดออกให้กระชับ ต้องทำความเข้าใจกับเรื่องที่จะเขียนอย่างมาก และต้องหาข้อมูลมากๆ ข้อมูลทางวิชาการเข้าใจยาก ต้องแปลความหมายให้คนอ่านเข้าใจ ซึ่งก็ทำได้ยาก นอกจากนี้มีปัญหาการวางแผนการเขียน การวางโครงเรื่องของสารคดี และพบปัญหาการใช้ภาษาในการเขียน ในการตรวจสอบความถูกต้องของสารคดี ปัญหาที่สำคัญอีกประการคือไม่มีเวลาเขียน เพราะต้องทำงานประจำด้วย

จากปัญหาต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่อง การใช้ภาษา เรียบเรียงที่น่าสนใจ เข้าใจ น่าติดตาม น่าอ่าน สำนวนภาษาไม่ค่อยดี (ผู้ตอบ 10 ราย) ศัพท์ทางการแพทย์เข้าใจยาก และเป็นการยาก ต้องใช้เวลาใช้ความพยายามในการเขียนอธิบายให้เข้าใจง่ายๆ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าและเขียน เพราะต้องทำงานประจำด้วย (ผู้ตอบ 5 ราย)

4. ปัญหาการเขียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาคล้ายๆ กับการเขียนสารคดี คือ ขาดประสบการณ์ ทักษะการเขียน ไม่มีความสามารถในการเขียน เพราะการเขียนเป็นพรสวรรค์ เฉพาะตัวทั้งด้านการใช้ภาษาและจินตนาการ บางคนไม่ชอบอ่านเรื่องสั้น นอกจากนี้มีปัญหาการ

วางโครงเรื่อง คิดโครงเรื่องยากมาก คิดโครงเรื่องไม่ออก ใช้เวลาคิดมาก คิดไม่ออก บางคนยังติดกับประสบการณ์เดิม ทำให้แนวคิดแคบ ไม่สามารถคิดนอกกรอบได้ การคิดโครงเรื่องจึงยากมาก ปัญหาการกำหนดตัวละคร ฉาก บทสนทนา ปัญหาการสร้างจินตนาการให้ตัวละครสามารถสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย ไม่สามารถผูกเรื่องราวของตัวละครที่จะสื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตามไปด้วย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างพบปัญหาการใช้ภาษาไทย การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารในการเขียนเรื่องสั้นให้น่าสนใจ เร้าใจ สนุกสนาน เพลิคเพลิน ตอนจบของเรื่องหรือปิดเรื่องก็ คิดไม่ออกกว่าจะเขียนอย่างไร นอกจากนี้มีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการเขียนสารคดี คือ ไม่มีเวลาเขียน เพราะต้องทำงานประจำด้วย และการเขียนเรื่องสั้นถือว่าเป็นงานในหน้าที่โดยตรง จึงทำให้ขาดความสนใจ ใส่ใจในการเขียน ไม่มีแรงจูงใจในการเขียน ขาดแรงบันดาลใจในการเขียน เพราะหลังเลิกงานประจำก็หมดแรงแล้ว

จากปัญหาต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องไม่มีเวลาหรือมีเวลาน้อย ในศึกษา เรียบเรียง และตรวจสอบแก้ไขผลงาน (ผู้ตอบ 8 ราย) และประสบปัญหาการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องสั้น (ผู้ตอบ 8 ราย)

5. สำหรับปัญหาในการฝึกอบรมบนเว็บพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการติดตามศึกษาเนื้อหาจากเว็บไซต์ได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องทำงานประจำคือการให้บริการสาธารณสุข แม้ว่าจะมีคอมพิวเตอร์ในหน่วยงาน ก็ไม่สามารถใช้ได้ตามต้องการ เพราะมีจำนวนจำกัด และเป็นคอมพิวเตอร์สำหรับการทำงานประจำ จึงต้องคอยรอใช้ตอนพักกลางวัน หรือไม่มีใครใช้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดทักษะการพิมพ์ พิมพ์ได้ช้า ทำให้การพิมพ์เนื้อหาลงในเว็บล็อกทำได้ยากใช้เวลามากขึ้น รวมทั้งไม่มีทักษะในการใช้อินเทอร์เน็ต ดังนั้นการใช้เว็บล็อกเพื่อนำเสนอผลงานเขียน บางคนต้องใช้วิธีส่งผลงานทางอีเมลให้ผู้ประสานงานช่วยส่งเรื่องทางเว็บล็อกแทน นอกจากนี้ยังมีปัญหาคอมพิวเตอร์ขัดข้อง เข้าใช้เว็บไซต์ช้าหรือช้า การใช้อินเทอร์เน็ตไม่สะดวกเพราะอยู่ห่างไกล บางแห่งสกปรก บางแห่งมีผู้เล่นเกม เสียงดังมาก

จากปัญหาดังกล่าว พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องไม่มีเวลา หรือมีเวลาน้อยในการใช้เว็บไซต์ เพราะภาระงานประจำมาก (ผู้ตอบ 12 ราย) ปัญหารองลงมาคือ ใช้อินเทอร์เน็ตไม่คล่อง (ผู้ตอบ 6 ราย) และพิมพ์ช้า (ผู้ตอบ 5 ราย)

6. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพ เป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ (ผู้ตอบ 11 ราย) แต่การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการอบรมควรระบุคุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรมที่มีความรู้ความสามารถด้านการเขียน มีความรู้ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความพร้อม และมีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน และควรเลือกคนที่ทำงานฝ่ายวิชาการ ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ เพราะมีภาระงานมากต้องทำรายงานมากอยู่แล้ว ในการฝึกเขียนควร

ให้ทำงานเป็นกลุ่มจะได้ช่วยกันคิดช่วยกันเขียน ควรให้ความรู้ขั้นตอนการเขียน วิธีการเขียนอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นการฝึกอบรม และควรใช้เวลาฝึกอบรมมากขึ้น

ความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพในอนาคต ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความถี่และค่าร้อยละของหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในการฝึกอบรม
(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

หน่วยงาน	ความถี่	ร้อยละ
1. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านภาษาศาสตร์ ภาษาไทย เช่น คณะอักษรศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ หรือ คณะศิลปศาสตร์	7	7.70
2. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสื่อสารมวลชน เช่น คณะนิเทศศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	17	18.70
3. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านสาธารณสุข เช่น คณะสาธารณสุขศาสตร์	20	22.00
4. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)	14	15.40
5. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	16	17.60
6. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรช.)	7	7.70
7. สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	11	12.10
8. เครือข่ายหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ	6	6.60
9. สำนักพิมพ์เอกชนที่จัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ	12	13.20

จากตารางที่ 11 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสนอให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางด้านสาธารณสุข เช่น คณะสาธารณสุขศาสตร์ (ร้อยละ 22.00) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมบนเว็บเรื่องทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพต่อไปในอนาคต รองลงมา เป็นสถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน เช่น คณะนิเทศศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (ร้อยละ 18.70) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (ร้อยละ 17.60) และ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) (ร้อยละ 15.40) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านอินเทอร์เน็ต ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ
6. เพื่อประเมินและติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพของนักเขียน จำนวน 9 คน โดยให้ลงมือปฏิบัติการเขียนเอกสารสิ่งพิมพ์ จำนวน 13 เรื่อง การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสังเกตโดยการมีส่วนร่วม การบันทึกกิจกรรมการทำงานการสื่อสารสุขภาพ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงานการเขียน การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชนในสภาพการณ์ที่เป็นจริงอย่างละเอียด
2. สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพทั้ง 13 เรื่องเมื่อเขียนเสร็จแล้วนำไปให้ประชาชนผู้อ่าน 2 กลุ่ม คือ ผู้ใหญ่ และเยาวชน เพื่อประเมินและแสดงความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม
3. ศึกษาความคิดเห็นของนักสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชนโดยการสัมภาษณ์
4. สร้าง ประเมิน และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน
5. สร้าง ประเมิน และนำเสนอรูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน
6. พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ เรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ
7. สร้างเว็บไซต์การฝึกอบรมนักสื่อสารสุขภาพ ในเรื่องทักษะการเขียนและการสืบค้นข้อมูลสุขภาพ ตามรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บที่พัฒนาขึ้น

8 การวิจัยทดลอง โดยจัดฝึกอบรมแบบผสมผสาน คืออบรมในห้องเรียน กับฝึกอบรมบนเว็บ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน เริ่มจากการจัดฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างในห้องเรียน ตามปกติ พบกับวิทยากรในห้องเรียน เป็นเวลา 1 วัน (6 ชั่วโมง) ต่อจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการฝึกอบรมบนเว็บ ผ่านอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ทำงาน ที่บ้าน หรือสถานบริการอินเทอร์เน็ต ตามความสะดวกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีการทำแบบฝึกหัดการเขียนสารคดีและเรื่องสั้น มีการติดต่อสื่อสารทางอีเมลและเว็บบอร์ดระหว่างวิทยากร ผู้ประสานงานและผู้เข้าอบรมและระหว่างผู้เข้าอบรมด้วยกันเอง ใช้เวลาทดลองฝึกอบรมบนเว็บพร้อมกับเขียนสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่อง เป็นเวลา 2 เดือน

9. ติดตามผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นการนำความรู้และทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้ง ศึกษาความเป็นไปได้ของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะรับผิดชอบดำเนินการฝึกอบรมบนเว็บเพื่อให้กิจกรรมดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 รูปแบบการเขียนของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

การศึกษากระบวนการทำงานของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

1. การเลือกเรื่องก่อนเขียน นักเขียนเลือกเรื่องจากรายงานการวิจัยที่ได้รับจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข โดยเลือกประเด็นที่น่าสนใจ และสามารถแปลงเป็นสารคดี บทความเรื่องสั้นได้ง่าย นักเขียนบางคน เลือกเรื่องตามความสนใจของตนเอง ตามกระแสของสังคม เรื่องที่ขัดแย้งหรือส่งผลกระทบต่อสังคม เป็นปัญหาสังคม หรือได้รับความสนใจจากสังคม
2. การวางโครงเรื่อง เริ่มจากการอ่านเรื่องที่ตนเองสนใจ จับประเด็นของเรื่องที่จะนำมาเขียน การวางโครงเรื่องจะต้องกำหนดปมของปัญหา หรือปมของเรื่องที่ชัดเจน สำหรับเรื่องสั้นมีการกำหนดตัวละคร จาก สร้างสถานการณ์ในการดำเนินเรื่อง และค้นหาข้อมูลการประกอบการเขียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน
3. การค้นหาข้อมูล จะค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากประสบการณ์ของนักสื่อสารสุขภาพเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะเขียน
4. วิธีการสกัดงานวิจัยด้านสุขภาพเพื่อนำไปเขียนให้ง่ายขึ้น ใช้วิธีอ่านซ้ำๆกันหลายครั้ง วิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญของเรื่อง สังเคราะห์และสรุปเนื้อหาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย แปลงเนื้อหาที่เข้าใจยาก หรือภาษาวิชาการให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียนใหม่ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะอ่าน วางโครงเรื่องใหม่

ดำเนินการเขียนโดยแปลงเนื้อหาให้เข้ากับประเภทของวรรณกรรม กล่าวคือถ้าเป็นบทความหรือสารคดีจะเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพ โน้มน้าว จูงใจให้ผู้อ่าน เปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อในการดูแลสุขภาพ ส่วนเรื่องสั้นต้องสร้างฉาก ตัวละคร กำหนดปมปัญหา สร้างสถานการณ์การดำเนินเรื่อง สร้างบทสนทนา สร้างบทสรุปของเรื่อง การเขียนเน้นการให้ความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และแฝงไว้ด้วยแก่นของเรื่องเป็นการดูแลสุขภาพสุขภาพ ส่วนการ์ตูนต้องใช้ทักษะการวาดรูป และสร้างบทสนทนาสั้นๆที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้มีการค้นหาข้อมูลที่ต้องเพิ่มเติม หาหลักฐานที่เชื่อถือได้ หาตัวอย่างเพื่อมาสนับสนุนการเขียนในบางจุด

5. สาเหตุที่เลือกเรื่องที่จะเขียนแต่ละประเภท ขึ้นอยู่กับความถนัดและความสนใจของผู้เขียน การเลือกเรื่องสั้นเพราะการเขียนง่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ไม่ยาก ส่วนเรื่องสั้นสำหรับเยาวชนเป็นเรื่องที่เยาวชนชอบอ่าน ความยาวไม่มากเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้ง่าย ในส่วนบทความสารคดี จะเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงช่วยให้ผู้อ่านได้รับข่าวสารข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง สำหรับการเขียนการ์ตูนนั้นเป็นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เหมาะกับทุกเพศทุกวัย

6. การศึกษาวิธีการเขียน ส่วนใหญ่จะเริ่มจากความรักการอ่านของนักสื่อสารสุขภาพ ปลุกฝังจนเกิดความอยากเป็นผู้เขียน จากคำแนะนำของนักสื่อสารสุขภาพที่ชื่นชอบ และการเปรียบเทียบการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพท่านอื่นๆ นอกจากนี้ก็เขียนส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมทางด้านการเขียนงานต่างๆ จากหลายสถาบัน

7. นักเขียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องการค้นหาแหล่งข้อมูล การถอดภาษาทางด้านวิชาการ ไม่เข้าใจคำศัพท์วิชาการทางการแพทย์ สาธารณสุข ต้องการให้มีการจัดตั้งสมาคมนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ เพราะต้องการให้ช่วยเหลือในด้านการตอบคำถามข้อมูลด้านสุขภาพ ตลอดจนดูแลในเรื่องการจัดพิมพ์หนังสือสุขภาพ

การประเมินผลงานของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

ผลสรุปการประเมินและวิพากษ์ผลงาน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่าการเขียนบทความหรือสารคดีเกี่ยวกับสุขภาพ นักเขียนสื่อสารสุขภาพแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนและกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านชัดเจน ชื่อเรื่องสื่อความหมาย ตรงกับเนื้อหาที่เป็นเรื่องของสุขภาพ อนามัย การนำเสนอเนื้อหาสาระ ความคิดเห็นเป็นแบบธรรมดา ไม่สร้างสรรค์หรือแปลกใหม่ วิธีการเขียนจูงใจให้ปฏิบัติตาม การเสนอแนวคิดได้ตรงประเด็น ใช้วิจารณ์ญาณที่ถูกต้อง มีเหตุผล การใช้ภาษาง่าย มีความสอดคล้องกับเนื้อหา ความยาวของเรื่องมีทั้งเหมาะสมและยาวเกินไป

ส่วนการเขียนเรื่องสั้นส่วนใหญ่กำหนดชื่อเรื่องสื่อความหมาย ผู้เขียนแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนชัดเจน เนื้อหามีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การเสนอข้อคิดเห็นตรงประเด็น แต่ยังมีบางท่านเสนอข้อคิดเห็นสับสน ไม่ตรงประเด็น การนำเสนอเนื้อเรื่อง ฉาก ตัวละคร ส่วนใหญ่นำเสนอ

แบบธรรมดาไม่แปลกใหม่หรือสร้างสรรค์ การเสนอจาก ตัวละคร มีความกลมกลืน วิธีการเขียน โนม่น้าว จูงใจ ให้ปฏิบัติตาม มีบางเรื่องที่ไม่จูงใจ การใช้ภาษาในการถ่ายทอด ส่วนใหญ่ถ่ายทอด ได้สนุกสนาน เพลิดเพลิน ไร้ใจ แต่บางเรื่องไม่สนุกสนาน ไม่ไร้ใจ การใช้ภาษาง่าย สอดคล้อง กับเนื้อหาสาระ การนำเสนอเรื่องส่วนใหญ่มีเนื้อหายาวเกินไป

สำหรับการเขียนการ์ตูน มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับเรื่องสั้น แต่ตัวละคร การ์ตูนยังมีบุคลิกหน้าตาคล้ายๆกัน ยังขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัว และภาพการ์ตูนยังไม่สื่อถึงอารมณ์ เท่าที่ควร

รูปแบบการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

จากการศึกษากระบวนการขั้นตอนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ พบว่ามีองค์ประกอบและ ขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียน การวางแผนการเขียน ดำเนินการเขียน การ ประเมินผล และการเผยแพร่ สรุปได้ดังต่อไปนี้ (ดูขั้นตอนและความสัมพันธ์ในแผนผังที่ 1 หน้า 53-55)

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ประกอบด้วยปัจจัยภายใน และปัจจัย ภายนอก ปัจจัยภายในเป็นสิ่งที่ควรมีอยู่ในตัวนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ ทัศนคติ ความสนใจ ความใฝ่ รู้ เป็นนักอ่าน มีทักษะการเขียน มีความรู้ด้านสุขภาพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และมีประสบการณ์ ส่วนปัจจัยภายนอก เป็นสิ่งที่สนับสนุนจากผู้อื่น หรือหน่วยงานอื่น ได้แก่ การให้โอกาส และเวลา แหล่งข้อมูล องค์กร เครือข่ายที่ให้คำปรึกษา สำนักพิมพ์ หรือ ผู้จัดพิมพ์ ความต้องการของผู้อ่าน ค่าตอบแทน ความสำเร็จ ชื่อเสียง และการได้รับการยอมรับ ปัจจัยต่างๆเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนให้ นักเขียนเข้าสู่กระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพได้สะดวกยิ่งขึ้น

2. ขั้นตอนการวางแผนการเขียน อาศัยแหล่งที่มาของเรื่อง จากงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพ จากประสบการณ์ และข่าวประเด็นที่เป็นปัญหาในสังคม เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการวางแผนการ เขียน โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการศึกษา วิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากงานวิจัย และแหล่งข้อมูล เลือกประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน กำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเพื่อตีความ หรือโต้แย้งแสดงเหตุผล เพื่อโน้มน้าว จูงใจให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ หรือเพื่อความบันเทิง เพลิดเพลิน จากนั้นจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่าน เลือกรูปแบบการเขียนได้แก่ บทความ สารคดี เรื่องสั้น หรือ การ์ตูน ร่างประเด็น เนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ และวัตถุประสงค์ นำเสนอคณะวิจัย ผู้ประสานงานวิจัย แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน และนักเขียน เพื่อ พิจารณาให้คำแนะนำในการดำเนินงานเขียนต่อไป

เมื่อผ่านความเห็นชอบจึง ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ข่าว หนังสือพิมพ์ บทความวารสาร เว็บไซต์ หนังสือ พูดคุยกับผู้รู้ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. ขั้นตอนดำเนินการเขียน ต้องอาศัยงานวิจัยด้านสุขภาพ และแหล่งข้อมูลต่างๆ สนับสนุนการเขียน ในขั้นตอนนี้จำแนกตามประเภทงานเขียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือบทความ สารคดี กับ เรื่องสั้นและการ์ตูน แต่ละประเภทมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเขียนบทความ สารคดี เริ่มจากการวางโครงเรื่อง วางขอบเขตของเรื่อง กำหนดเนื้อหาสาระ นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่อง หรือประเด็นย่อย เลือกตัวอย่างและข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับเหตุผลในแต่ละประเด็นย่อย ต่อมาจึงเรียบเรียงต้นฉบับ เป็นการเรียบเรียงข้อมูลตามโครงเรื่อง เริ่มจาก เปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และ ปิดเรื่อง ใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย น่าอ่าน มีพลัง มีวรรณศิลป์ เรียงเรียงข้อมูลให้สื่อความหมายโดยมีเอกภาพ สारตถภาพ และสัมพันธภาพ ในขั้นสุดท้ายจะนำเสนอความคิดเห็นหรือแก่นของเรื่อง โดยอธิบายความ ดีความ วิพากษ์ วิจารณ์ เสนอแนะ เสนอแนวทางแก้ปัญหา หรือ โน้มน้าว จูงใจให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

3.2 เรื่องสั้น การ์ตูน เริ่มจากการวางโครงเรื่อง โดยกำหนดตัวละคร ฉาก สถานการณ์ สร้างความขัดแย้งในเรื่อง สอดแทรกเนื้อหาสาระ เลือกใส่มุมมองในการเดินเรื่อง หาแก่นหรือสาระสำคัญของเรื่อง จากนั้นจึงดำเนินเรื่อง โดยเรียบเรียงข้อมูล บทสนทนา เริ่มจากการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และ ปิดเรื่อง เป็นการคลี่คลายของเรื่อง ในขั้นสุดท้ายเป็นการเสริมรสชาติของเรื่อง เป็นการตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมโดยเลือกใช้สำนวนโวหาร ใช้ภาษาเพื่อเร้าใจ ดึงดูดผู้อ่าน หรือ แทรกอารมณ์ขัน ความสมจริงของเรื่อง

สำหรับการ์ตูน ใช้หลักการเดียวกับเรื่องสั้น แต่นำเสนอแตกต่างคือ บทสนทนาหรือคำพูดต้องสั้น แต่ได้ใจความ ข้อความบรรยายใช้เท่าที่จำเป็น ภาพต้องสื่ออารมณ์ ความรู้สึก ดึงดูดสายตาให้คนติดตามอ่าน

4. ขั้นตอนการประเมินผล ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา วิธีการเขียน ผู้อ่าน และใช้แหล่งข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การประเมินผลประกอบด้วยขั้นตอนการตรวจสอบวิธีการเขียน การใช้สำนวน ภาษา ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหาสาระโดยตรวจสอบด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูล และให้ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบให้ จากนั้นทำการปรับปรุง แก้ไขการพิมพ์ให้ถูกต้อง นำเสนอให้ผู้อ่านประเมิน วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นต่อผลงาน ขั้นสุดท้ายเป็นการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5. ขั้นตอนการเผยแพร่ อาศัยผู้จัดพิมพ์ หรือสำนักพิมพ์เป็นผู้ดำเนินงาน ในกรณีของงานวิจัยนี้ ผู้จัดพิมพ์ได้แก่แผนงานวิจัยและพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน (รศส.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และได้รับการสนับสนุนจากสำนักกองทุนสนับสนุนการ

สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) การเผยแพร่ประกอบด้วย การตรวจสอบความถูกต้อง การจัดพิมพ์ และการเผยแพร่ให้ประชาชนผู้อ่าน ในขั้นตอนนี้ผู้เขียนอาจให้ข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่พบว่าข้อมูลยังไม่ถูกต้อง หรือไม่แน่ใจ

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนาหนังสือสุขภาพ

รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

การพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเขียนไปพร้อมๆ กัน 6 องค์ประกอบได้แก่ (ดูขั้นตอนและความสัมพันธ์ในแผนผังที่ 2 หน้า 59)

1. ผู้จัดพิมพ์จะต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีศักยภาพในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพที่มีคุณภาพ เนื้อหาถูกต้อง น่าเชื่อถือ สนองความต้องการของสังคม และราคาถูก โดยรัฐควรลดภาษีวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต และให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูลสุขภาพ
2. ระบบการเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ จะต้องมีการกลไกนำสื่อสิ่งพิมพ์ไปถึงประชาชนไปสู่แหล่งเรียนรู้ และศูนย์ข้อมูลต่างๆ อย่างทั่วถึง
3. ประชาชนผู้อ่านเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการพัฒนาให้พึ่งพาตนเองด้านดูแลสุขภาพ สื่อสิ่งพิมพ์จะสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุกในการพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพอนามัย ประชาชนควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการอ่าน นิยรักการอ่าน และการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ
4. แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดในชุมชน ห้องสมุดโรงเรียน ตลอดจนมุมหนังสือในสถานที่ทำงานของชุมชน จัดเป็นแหล่งเก็บรวบรวมเผยแพร่ความรู้ ด้านสุขภาพที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้โดยตรง องค์กรที่รับผิดชอบจะต้องร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนปัจจัยการพัฒนาโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพให้กับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ห้องสมุดประชาชนอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
5. การสร้างเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพ ให้เป็นแหล่งค้นคว้าวิจัยที่มีเนื้อหาสาระด้านสุขภาพครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย น่าเชื่อถือ เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงของการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ และการเขียนของนักสื่อสารสุขภาพ ในขณะเดียวกันควรจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพ เพื่อให้ความรู้ ให้คำปรึกษาการเขียน
6. นักสื่อสารสุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพแสดงรายละเอียดในหัวข้อถัดไป

รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ สรุปได้ดังนี้ (ดูขั้นตอนและความสัมพันธ์ในแผนผังที่ 3 หน้า 62-64)

1. นักสื่อสารสุขภาพควรได้รับการพัฒนาปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่การเป็นนักอ่าน นักคิด นักสังเกต มีจินตนาการ มีทักษะการเขียนแบบต่างๆ ใฝ่รู้ ค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้านสุขภาพ มีประสบการณ์ตรง และประสบการณ์โดยอ้อมในเรื่องที่เขียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จรรยาบรรณในการเขียน และมีธรรมะในศาสนาที่ตนนับถือ

2. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ด้วยการศึกษาในระบบ เป็นวิธีการพัฒนาการศึกษาด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนสาขาวิชานิติศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์

3. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยศึกษานอกระบบ เป็นการพัฒนารูปแบบที่ไม่ใช่การศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษา ได้แก่รูปแบบการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมในห้องเรียน นอกห้องเรียน และการฝึกอบรมบนเว็บ การประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและวิพากษ์ วิจารณ์ผลงานเขียน

4. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการพัฒนาเป็นการพัฒนาโดยอ้อม ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทให้อำนวยความสะดวกแก่นักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่การจัดตั้งเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ ชมรมหรือสมาคมนักสื่อสารสุขภาพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ให้คำปรึกษาในการเขียน จัดตั้งแหล่งข้อมูลด้านการสื่อสารสุขภาพ ห้องสมุด เว็บไซต์ สุขภาพ Clearing house พร้อมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ด้านสุขภาพในสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต

5. การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยปัจจัยทางการเงินและค่าตอบแทน โดยจัดหางบประมาณ หรือจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน และการจัดพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ การจัดประกวด การให้รางวัลการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ การเผยแพร่ผลงานของนักสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชน การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม

6. การติดตาม และประเมินผลการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ในด้านปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ ผลงานการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพทั้งด้าน คุณภาพ ปริมาณ และความต่อเนื่องในการผลิตผลงาน ประเมินปัจจัยสนับสนุน ได้แก่แหล่งข้อมูลความรู้ เครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ การเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

ตอนที่ 3 รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียนเป็นเวลา 1 วัน และฝึกอบรมบนเว็บ ฝึกปฏิบัติการเขียนบทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 เรื่อง ใช้เวลา 2 เดือน โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นฐานในการออกแบบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการคือ 1) การให้เกียรติซึ่งกัน การยอมรับคุณค่าแห่งตนของปัจเจกบุคคล ซึ่งสะท้อนให้เห็นในงานเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต่างช่วยกันแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานการเขียนทางเว็บล็อก 2) ความร่วมมือกันแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะในการเขียน ทั้งในห้องเรียน และในเว็บไซต์ผ่านเครื่องมือ สนทนาออนไลน์ เว็บบอร์ด และเว็บล็อก 3) ประสบการณ์เป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญในการฝึกปฏิบัติเขียน 4) การตั้งประเด็นปัญหาทางสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายและเลือกเรื่องที่จะเขียนสารคดี และเรื่องสั้น เพื่อตอบปัญหาดังกล่าว 5) การเน้นปฏิบัติโดย การประยุกต์ใช้ทักษะการเขียนที่ได้จากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเครือข่าย ไปเขียนสารคดีและเรื่องสั้น พร้อมกับแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานของนักเขียนคนอื่นๆ 6) การนำตนเองโดยเริ่มจากการตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานด้วยตนเอง เลือกเรื่อง ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรในเว็บไซต์ ลงมือทำงานเขียนสารคดี และเรื่องสั้น โดยควบคุมและนำตนเอง ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ทักษะจากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเว็บ

องค์ประกอบของรูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) เนื้อหาการฝึกอบรม ได้แก่ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม แหล่งข้อมูล หรือทรัพยากรการเรียนรู้ 2) เครื่องมือในอินเทอร์เน็ต และ 3) โปรแกรมและอุปกรณ์อินเทอร์เน็ต

โครงสร้างเว็บไซต์การฝึกอบรม ประกอบด้วยหน้าเว็บเพจหลัก แสดงส่วนประกอบหลัก 7 ส่วน คือ รายการเลือกตามแนวนอน รายการเลือกตามแนวตั้ง หน้าทักทาย ระบบสมาชิก เรื่องจากบล็อกล่าสุด เว็บล็อก และส่วนผู้ดูแลระบบ แต่ละส่วนเชื่อมโยงไปสู่เว็บเพจที่เกี่ยวข้อง (ดังแสดงส่วนประกอบ และความเชื่อมโยงในแผนผังเว็บไซต์ หน้า 71-773)

ตอนที่ 4 การทดลองฝึกอบรมและการติดตามผลการฝึกอบรมบนเว็บ

หลังจากการทดลองฝึกอบรมบนเว็บ ระยะเวลา 2 เดือน ได้ติดตามผลโดยใช้แบบสอบถามได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับมากและปานกลาง ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียนที่ คณะครุศาสตร์ รองลงมาคือได้รับความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนบนเว็บ ผ่านอินเทอร์เน็ต และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้ มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น และคิดว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดีหรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต

ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อย คือ ก่อนการฝึกอบรมมีความสามารถในการเขียนเรื่องสั้นและบทความหรือสารคดีในระดับน้อย และในการฝึกอบรมบนเว็บได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกทางอินเทอร์เน็ตในระดับน้อย

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการเขียนก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรมทักษะการเขียนในห้องเรียน กับฝึกอบรมบนเว็บผ่านอินเทอร์เน็ต พบว่าไม่แตกต่างกัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีและไม่มีประสบการณ์ในการเขียนบทความหรือสารคดีมีความคิดเห็นแตกต่างกันข้อเดียว คือเรื่องมีความรู้และทักษะในการเขียนเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเขียนบทความหรือสารคดี มีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการเขียน

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันเพียงข้อเดียว คือเรื่องจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนสารคดีหรือบทความสุขภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 43 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีอายุ 43 ปีขึ้นไป

5. กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันข้อเดียวคือ เรื่องจะนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นเกี่ยวกับสุขภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. ในการเขียนสารคดี กลุ่มตัวอย่างมีกระบวนการขั้นตอนการเขียนโดยเริ่มจากทบทวนความรู้จากการฝึกอบรมในห้องเรียนและบนเว็บ การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ ศึกษาปัญหาสุขภาพที่ตนเองสนใจ และศึกษาประสบการณ์จากการทำงานกับประชาชนที่เข้ามารับบริการสาธารณสุข เลือกรวบรวมข้อมูลจากปัญหาที่พบบ่อยจากการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ปัญหาจากผู้ให้บริการ เรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ระดมความคิดเรื่องที่จะเขียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการเขียน กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ โดยเน้นให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพ พฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมายได้แล้วจึงค้นหาข้อมูลจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ต อ่าน วิเคราะห์ สรุปสาระสำคัญ ตั้งชื่อเรื่อง กำหนดโครงร่างในการเขียน กำหนดหัวข้อ ประเด็นที่จะเขียน นำเนื้อหามาจัดหมวดหมู่ตามโครงเรื่อง เลือกสรรข้อมูลที่สอดคล้องมาเขียน เลือกประเด็นที่อยู่ในขอบเขต ลงมือเขียนพร้อมกับแก้ไขซ้ำๆ หลายครั้ง ซึ่งใช้เวลาก่อนข้างมาก เมื่อเขียนเสร็จจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและการใช้ภาษา พร้อมกับให้เพื่อนร่วมงานช่วยอ่านวิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากกระบวนการขั้นตอนการเขียนสารคดีดังกล่าว ขั้นตอนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมาก คือการเลือกหัวข้อการเขียนจากปัญหาที่พบบ่อยจากการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ปัญหาจากผู้ให้บริการ เลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และการค้นคว้าข้อมูล รวบรวมเนื้อหาจากที่ต่างๆ เอกสาร หนังสือ เว็บไซต์ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.. สำหรับกระบวนการหรือขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มจากทบทวนประสบการณ์จากการทำงาน จากประชาชนที่เข้ามารับบริการสาธารณสุข และเลือกเรื่องที่น่าสนใจที่ตนเองเคยประสบในการทำงานกับประชาชนผู้เข้ารับบริการสาธารณสุข เลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน จากนั้นจึงวางโครงเรื่องที่น่าสนใจ กำหนดตัวละคร 2-3 คน กำหนดฉาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน ในศูนย์บริการสาธารณสุข ประจำเขตในกรุงเทพมหานคร ก่อนลงมือเขียนได้ค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร หนังสือ ตำรา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง พยายามจดบันทึกสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เพื่อตอบคำถาม ตอบปัญหา สร้างบทสนทนาให้กับตัวละคร การลงมือเขียนค่อนข้างยากมาก ต้องทบทวน แก้ไข หรือเขียนใหม่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง และใช้เวลานานกว่าการเขียนสารคดี เมื่อเขียนเสร็จจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ตรวจสอบการใช้สำนวนภาษา พร้อมกับให้เพื่อนร่วมงานช่วยอ่านวิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ผลงานมีสาระพร้อมกับให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

จากกระบวนการขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากกับการเลือกเรื่องที่จะเขียน โดยเลือกเรื่องที่น่าสนใจเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เลือกเรื่องที่ตนเองสนใจที่เกิดขึ้นจริงในการทำงาน เลือกแนวคิดด้านพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ควรปฏิบัติ และเลือกหัวข้อที่มีความขัดแย้งใกล้ตัวเพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินเรื่อง

3. ปัญหาการเขียนสารคดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหามากที่สุดในเรื่อง การใช้ภาษาเรียบเรียงให้น่าสนใจ เข้าใจ น่าติดตาม น่าอ่าน สำนวนภาษาไม่ค่อยดี ศัพท์ทางการแพทย์เข้าใจยาก และเป็นการยาก ต้องใช้เวลาใช้ความพยายามในการเขียนอธิบายให้เข้าใจง่ายๆ รองลงมาคือปัญหาไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าและเขียน เพราะต้องทำงานประจำด้วย นอกจากนี้ยังประสบปัญหาขาดประสบการณ์ในการเขียน ขาดความรู้และทักษะการเขียน ขาดความคิดสร้างสรรค์ และปัญหาการวางโครงเรื่องของสารคดี

4. ปัญหาการเรียนเรื่องสั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหามากที่สุดคือเรื่องไม่เวลาหรือมีเวลาน้อยในศึกษา เรียบเรียง และตรวจสอบแก้ไขผลงาน เพราะต้องทำงานประจำด้วย รองลงมาคือปัญหาการใช้ภาษาในการเขียนเรื่องสั้น การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารในการเขียนให้น่าสนใจ เข้าใจ สนุกสนาน เพลิคเพลิน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาขาดประสบการณ์ ทักษะการเขียน ปัญหาการวางโครงเรื่อง การกำหนดตัวละคร ฉาก บทสนทนา ปัญหาการสร้างจินตนาการให้ตัวละครสามารถสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย ไม่มีแรงจูงใจ ขาดแรงบันดาลใจในการเขียน

5. ปัญหาการฝึกอบรมบนเว็บพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการติดตามศึกษาเนื้อหาจากเว็บไซต์ได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องทำงานประจำคือการให้บริการสาธารณสุข ปัญหารองลงมาคือใช้อินเทอร์เน็ตไม่คล่องและพิมพ์ช้า การใช้คอมพิวเตอร์ในหน่วยงานไม่สะดวก เพราะมีจำนวนจำกัด และเป็นคอมพิวเตอร์สำหรับการทำงานประจำ การใช้ร้านบริการอินเทอร์เน็ตไม่สะดวก เพราะอยู่ห่างไกล บางแห่งสกปรก บางแห่งมีเสียงดังมาก

6. ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์ด้านสุขภาพ เป็นเรื่องที่ดีมีประโยชน์ แต่การคัดเลือกบุคคลเข้ารับการอบรมควรระบุคุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรมที่มีความรู้ความสามารถด้านการเขียน มีความรู้ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มีความพร้อม และมีคอมพิวเตอร์ที่บ้าน และควรเลือกคนที่ทำงานฝ่ายวิชาการ ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ เพราะมีภาระงานมาก นอกจากนี้ควรให้ความรู้ขั้นตอนการเขียน วิธีการเขียนอย่างละเอียด ตั้งแต่เริ่มต้นการฝึกอบรม และควรใช้เวลาฝึกอบรมมากขึ้น

ความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดฝึกอบรม

สำหรับความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพในอนาคต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสนอให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางด้านสาธารณสุข เช่นคณะสาธารณสุขศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน รองลงมาเป็นสถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน เช่นคณะนิเทศศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องได้แก่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1. รูปแบบการเขียนของนักเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพ

จากการศึกษากระบวนการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพจากนักเขียน พบว่ามีองค์ประกอบและขั้นตอนต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและกระบวนการเขียนของนักวิชาการ (อวยพร พานิช , 2548 ; สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์ , 2549) ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งเสริมการเขียน การวางแผนการเขียน ดำเนินการเขียน การประเมินผล และการเผยแพร่ พบว่านักสื่อสารสุขภาพต้องมีคุณสมบัติค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการมีความรู้ด้านสุขภาพ อนามัย ทำให้นักสื่อสารสุขภาพต้องใฝ่หาความรู้มาก ผู้ที่ไม่ได้ศึกษาทางด้านสาธารณสุข ก็ยังต้องขวนขวายศึกษาหาความรู้มากขึ้น หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่นเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตร โยคะ เพื่อเขียนเรื่องเกี่ยวกับโยคะ (สัมภรณ์ สุริยัน สุคศรีวงศ์ , 2549) การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านสุขภาพ อาจเป็นอุปสรรคที่จะก้าวสู่อาชีพนักสื่อสารสุขภาพ นอกจากจะได้รับการกระตุ้น หรือมีผู้สนับสนุนด้านปัจจัย ค่าตอบแทนที่สูง

การเขียนเรื่องสุขภาพจากงานวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นเรื่องยาก เพราะงานวิจัยใช้ภาษาทางวิชาการ ยากแก่การเข้าใจ จึงต้องใช้เวลามากขึ้นในการศึกษา ทำความเข้าใจ และมีความยากในการถ่ายทอดให้เป็นสารคดี และเรื่องสั้นที่เน้นให้ความบันเทิง (สัมภรณ์ ไพบุลย์ พันธุ์เมือง , 2549)

หลังจากเขียนเสร็จแล้วจะต้องตรวจสอบ ประเมินผลงาน ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเช่นกัน เนื่องจากผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญไม่มีเวลาตรวจสอบแก้ไข

ตอนที่ 2 รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาชน และรูปแบบการพัฒนา นักสื่อสารสุขภาพ

รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

การพัฒนาการสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการเขียนไปพร้อมๆ กัน 6 องค์ประกอบได้แก่ ผู้จัดพิมพ์ การเผยแพร่ ประชาชนผู้อ่าน แหล่งข้อมูล เครือข่าย และนักสื่อสารสุขภาพ จะเห็นว่าการพัฒนาปัจจัยด้านต่างๆ นี้ ส่วนใหญ่ต้องอาศัยกลไกของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการจัดหาทรัพยากร งบประมาณ เพื่อพัฒนาการจัดพิมพ์ให้มีคุณภาพ แต่ราคาถูก ลดภาษีกระดาษและอุปกรณ์การพิมพ์ จัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ให้ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึง การพึ่งงบประมาณภาครัฐ คงเป็นไปได้ยาก หรือแม้แต่การขอลดภาษีกระดาษและอุปกรณ์การพิมพ์ก็อาจทำให้รัฐบาลรายได้ จึงเป็นประเด็นปัญหาในการพัฒนา

ประเด็นปัญหาในการพัฒนาอีกด้านหนึ่งคือ การผลักดันให้ประชาชนผู้อ่านให้พึ่งพาตนเองด้านการดูแลสุขภาพ โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก และ ประชาชนควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมในเรื่องการอ่านนิยักรักการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย “ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ (ของกระทรวงศึกษาธิการ 2546) เนื่องจากส่วนใหญ่ประชาชนยังขาดนิยักรักการอ่าน (ปรินดา เฉชะฤกษ์ ใน <http://gotoknow.org/blog/parinda/13869>) สาเหตุหลักของการไม่อ่านหนังสือของคนไทยในทุกวัยคือ การชอบฟังวิทยุ ดูทีวี มากกว่าการอ่าน การชอบฟังวิทยุ ดูทีวีเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้วัยเด็กไม่อ่านหนังสือ ไม่ชอบอ่านหรือไม่สนใจอ่าน และอ่านหนังสือไม่ออก (<http://www.thaihealth.or.th/news.php?id=2063>)

ส่วนการสร้างเครือข่ายการสื่อสารสุขภาพ และการจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือสมาคม นักสื่อสารสุขภาพ เพื่อให้ความรู้ ให้คำปรึกษาการเขียน มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนนักสื่อสารสุขภาพ จากการสำรวจเว็บไซต์ก็พบว่าเกือบทุกหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข มีแหล่งข้อมูลและจัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูลสุขภาพ (<http://www.moph.go.th>)

รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์

รูปแบบการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ มีองค์ประกอบสำคัญคือ การพัฒนาปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพ การพัฒนาด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย ในแต่ละองค์ประกอบมีปัจจัย กระบวนการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ และ ผลของการพัฒนา สำหรับปัจจัยการเป็นนักสื่อสารสุขภาพในเรื่องการแสวงหาความรู้ด้านสุขภาพ จะเป็นไปค่อนข้างยาก ถ้านักสื่อสารสุขภาพไม่ได้ศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ สาธารณสุข ดังนั้นจึงอาจเป็นอุปสรรคในกระบวนการเข้าสู่อาชีพนักสื่อสารสุขภาพ

การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ด้วยการศึกษาในระบบ เป็นวิธีการพัฒนาการศึกษาด้านการสื่อสารสุขภาพ โดยจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ในคณะหรือสาขาวิชานิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือสาธารณสุขศาสตร์ การพัฒนาด้วยวิธีการนี้นับเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสถาบันการศึกษา ซึ่งกำลังศึกษาวิจัยเพื่อเปิดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในอนาคต

สำหรับการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยศึกษานอกระบบ เป็นกิจกรรมที่สำนักพิมพ์ดำเนินการในสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ โดยจัดการประชุม สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น แต่ยังไม่ตรงกับพัฒนานักสื่อสารสุขภาพ ส่วนการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมในห้องเรียน นอกห้องเรียน และการฝึกอบรมบนเว็บ มีการจัดเป็นครั้งคราว ไม่ต่อเนื่อง

การพัฒนานักสื่อสารสุขภาพด้วยการศึกษาตามอัธยาศัย ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหรือบริบทให้อำนวยความสะดวกแก่นักสื่อสารสุขภาพ เป็นเรื่องที่เครือข่ายองค์กรเอกชน และภาครัฐได้ให้ความสนใจ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น สมาคมสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) (<http://www.hsro.or.th>)

ส่วนการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพโดยการจัดหางบประมาณ หรือจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเขียน นับว่าเป็นแนวทางที่ดี แต่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก เพราะเป็นภาระหนัก และขาดองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง อย่างไรก็ตามสำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) น่าจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักสื่อสารสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากหน้าที่ความรับผิดชอบในการสนับสนุนการวิจัยและสร้างความรู้เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ และ พัฒนาความสามารถของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในการสร้างเสริมสุขภาพ (<http://www.thaihealth.or.th/>)

ตอนที่ 3 รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ

รูปแบบการฝึกอบรมบนเว็บ ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบผสมผสาน คือฝึกอบรมในห้องเรียน และฝึกอบรมบนเว็บ เป็นรูปแบบที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากการฝึกอบรมในห้องเรียน วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ในเรื่องทฤษฎีหลักการให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการศึกษาด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติในกลุ่มย่อย สนับสนุนการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นทำได้ทันทีทันใด ในเวลาเดียวกัน สร้างความคุ้นเคยได้ดีกว่าการฝึกอบรมบนเว็บ ส่วนการฝึกอบรมบนเว็บเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในเวลาและสถานที่ใดก็ได้ที่มีอินเทอร์เน็ต โดยไม่กระทบกับเวลาการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่พบว่าผู้เข้าอบรมมีอิสระ มีเวลาทำงานในเวลาและสถานที่ใดๆ ก็ได้ (Relan, Aju and Gillani, Bijan B., 1999 ; Horton, 2000 ; อัจฉรา พัฒนาศิริรักษ์ , 2544; ชมพูนุท จิระชานนท์ , 2545) ในการฝึกอบรมครั้งนี้ผู้เข้าอบรมซึ่งมีความคุ้นเคยกันแล้วในห้องเรียน ก็มีความพร้อมที่จะ

ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกันได้ ด้วยเครื่องมือสื่อสารของอินเทอร์เน็ต เช่น ห้องสนทนาออนไลน์ เว็บบอร์ด เว็บล็อก ข่าวสาร และอีเมล

นอกจากนี้การ ฝึกปฏิบัติการเขียนบทความหรือสารคดี 1 เรื่อง และเรื่องสั้น 1 จะต้องใช้เวลานาน ไม่สามารถทำได้ในห้องเรียน การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการฝึกอบรบบนเว็บจึงอำนวยความสะดวกได้ดีกว่า แต่การศึกษาด้วยตนเองต้องมียุติกำกับควบคุมตนเอง ช่วยเหลือตนเอง จึงสมควรใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นฐานในการออกแบบการฝึกอบรบ โดยจัดแหล่งทรัพยากรความรู้บนเว็บไซต์ให้พร้อม สำหรับเป็นแหล่งข้อมูลในการฝึกปฏิบัติเขียนสารคดี และเรื่องสั้นสุขภาพ การฝึกอบรบเน้นปฏิบัติ โดยการประยุกต์ใช้ทักษะการเขียนที่ได้จากการฝึกอบรบในห้องเรียนและบนเว็บ ไปเขียนสารคดีและเรื่องสั้น พร้อมกับแสดงความคิดเห็น ประเมินผลงานของนักเขียนคนอื่นๆด้วย จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรบบนเว็บทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรบสามารถพัฒนาประสิทธิภาพได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรบได้สามารถพัฒนาประสิทธิภาพและหรือเสริมสร้างทักษะพึงประสงค์ต่าง ๆ (จินตนา พุ่มเพชร , 2545)

แนวคิดที่สำคัญคือการนำตนเอง ผู้เข้ารับการฝึกอบรบตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานด้วยตนเอง เลือกรื่อง ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรในเว็บไซต์ ลงมือทำงานเขียนสารคดี และเรื่องสั้น โดยควบคุมและนำตนเอง ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ทักษะจากการฝึกอบรบในห้องเรียน และบนเว็บ ดังนั้นรูปแบบการฝึกอบรบแบบผสมผสานจึงอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ โดยการนำข้อดีของการฝึกอบรบในห้องเรียน และข้อดีของการฝึกอบรบบนเว็บมาประยุกต์ใช้ด้วยกัน

ตอนที่ 4 การทดลองฝึกอบรบและการติดตามผลการฝึกอบรบบนเว็บ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่างๆ ที่พบว่า การฝึกอบรบบนเว็บทำให้ผู้รับการฝึกอบรบได้รับความพึงพอใจในระดับมาก (สรวงสุดา ปานสกุล , 2544 ; วรณัฐ เนตรพิศาลวนิช, 2544) สำหรับการฝึกอบรบจากการวิจัยนี้พบว่าประเด็นที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น ได้รับความรู้และประโยชน์จากการฝึกอบรบทักษะการเขียนในห้องเรียนที่คณะครุศาสตร์ เนื่องจากการอบรบในห้องเรียนวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการได้ดีกว่าการศึกษาด้วยตนเอง ส่วนการฝึกอบรบบนเว็บก็ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรบมีความสามารถในการเขียนบทความหรือสารคดีเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรบไปใช้ในการเขียนบทความ หรือสารคดีได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้

อย่างไรก็ตามประเด็นการนำความรู้และประสบการณ์ในการเขียนไปใช้ในการเขียนเรื่องสั้นสุขภาพในอนาคต เป็นเรื่องที่ยาก และคงทำไม่ได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีงานประจำคือการให้บริการสาธารณสุขในชุมชน จึงไม่มีเวลาในการเขียน และไม่มีทักษะ ขาดประสบการณ์ในการเขียนเรื่องสั้น

ปัญหาการเรียนเรื่องสั้น คือขาดแหล่งข้อมูลในการเขียน การค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการทำได้ค่อนข้างยาก ข้อมูลที่ค้นได้ก็มีสาระสำคัญแตกต่างกัน จนไม่แน่ใจว่าความจริงคืออะไร นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้ภาษาไทย การใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารในการเขียนเรื่องสั้นให้น่าสนใจ เข้าใจ สนุกสนาน เพลิคเพลิน ปัญหาดังกล่าวนี้นับว่าเป็นอุปสรรคในการเขียนเรื่องสั้น (วณิช จรุงกิจอนันต์ , 2538)

สำหรับปัญหาในการฝึกอบรมบนเว็บพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการติดตามศึกษาเนื้อหาจากเว็บไซต์ได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องทำงานประจำคือการให้บริการสาธารณสุข แม้ว่าจะมีคอมพิวเตอร์ในหน่วยงาน ก็ไม่สามารถใช้ได้ตามต้องการ เพราะมีจำนวนจำกัด และเป็นคอมพิวเตอร์สำหรับการทำงานประจำ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขาดทักษะการพิมพ์ พิมพ์ได้ช้า ทำให้การพิมพ์เนื้อหาลงในเว็บล็อกทำได้ยากขึ้น

สำหรับความเป็นไปได้ของหน่วยงานที่ควรรับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมทักษะการเขียนสื่อสิ่งพิมพ์สุขภาพในอนาคต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เสนอให้สถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตทางด้านสาธารณสุขศาสตร์ อธิบายได้ว่าสถาบันการศึกษาดังกล่าวมีฐานความรู้ด้านสุขภาพ มีการเรียนการสอนด้านการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ จึงมีความพร้อม สามารถรับผิดชอบงานดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนความคิดเห็นรองลงมาที่เสนอสถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน หรือนิติศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบอธิบายได้ว่าสถาบันการศึกษามีฐานความรู้ด้านการสื่อสาร และจัดการเรียนการสอนในเรื่องดังกล่าวอยู่แล้ว จึงมีศักยภาพในการดูแลและรับผิดชอบงานดังกล่าวได้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาด้านสาธารณสุขที่มีเนื้อหาด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การฝึกอบรมบนเว็บ พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนยังขาดทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และทักษะการพิมพ์ ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรเพิ่มการฝึกปฏิบัติการใช้อินเทอร์เน็ตในห้องเรียน ก่อนที่จะเข้าฝึกอบรมบนเว็บ

2. การฝึกปฏิบัติการเขียนสารคดีและเรื่องสั้นพบว่าผลงานยังขาดแหล่งข้อมูลอ้างอิง และบางเรื่องคัดลอกผลงานของผู้อื่น จึงสมควรให้ความรู้เรื่องลิขสิทธิ์ และการอ้างอิงหลักฐานในการเขียนให้ถูกต้อง ในขณะเดียวกันควรจัดเตรียมแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพ จัดเตรียมห้องบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลสำหรับการเขียน

3. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าฝึกอบรมเป็นผู้ที่ทำงานบริการสาธารณะในเขตต่างๆ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพ และมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่จะเขียน จึงทำให้ง่ายในการเลือกเรื่องที่จะเขียน จึงสมควรขยายกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากสาขาอื่นๆ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ครู นักข่าว สื่อมวลชน

4. การฝึกปฏิบัติการเขียนสารคดี และเรื่องสั้นระยะเวลา 2 เดือน จำเป็นต้องมีวิทยากรให้คำแนะนำ ช่วยปรับแก้ไขผลงานเขียน แต่ในทางปฏิบัติโครงการวิจัยไม่มีค่าตอบแทนวิทยากรในระยะเวลา 2 เดือน วิทยากรมีภาระงานประจำ จึงไม่มีเวลาให้ความช่วยเหลือแนะนำได้ ดังนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการฝึกอบรมบนเว็บ จะต้องจัดเตรียมวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านทักษะการเขียน และด้านเนื้อหาสุขภาพ พร้อมกับจัดเตรียมค่าตอบแทนในช่วงเวลาฝึกปฏิบัติด้วย เพื่อติดตาม ดูแล ให้คำแนะนำการเขียนตลอดเวลา ผ่านเครื่องมือสื่อสารแบบต่างเวลาและเวลาเดียวกัน โดยใช้เว็บบอร์ด เว็บล็อก ข่าวสาร อีเมล และสนทนาออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกอบรมเรื่องทักษะการเขียน โดยใช้รูปแบบต่างกัน และ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมในห้องเรียน การฝึกอบรมบนเว็บ และการฝึกอบรมแบบผสมผสาน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลในระยะยาวเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะการเขียน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การสร้างเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ไปสู่ประชาชนผู้อ่าน และติดตามผลการอ่าน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพของประชาชน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้เป็นนักสื่อสารสุขภาพ ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชน และเป็นผู้นำในชุมชนที่ประชาชนยอมรับนับถือ
4. ควรมีการศึกษาวิจัยสร้างเครือข่ายนักสื่อสารสุขภาพ โดยรวมนักสื่อสารสุขภาพด้านสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในเครือข่ายด้วย ทั้งนี้เพื่อเสริมศักยภาพนักสื่อสารสุขภาพในขอบเขตที่กว้างและลึก เพื่อดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์แนวคิดและตัวอย่างการวิจัย. กรุงเทพฯ :

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. เขียนบทความอย่างไรให้น่าอ่าน . พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

ซีกเซสมิเดีย, 2547

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 4-8 (พ.ศ. 2520-2544). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี,

2540.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529). กรุงเทพมหานคร : ยูไนเต็คโปรดักชั่น,

2524.

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9. แผนพัฒนาการสุขภาพ

แห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.

2545-49)

คมพล สุวรรณภู. การศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการดูแลสุขภาพ

สุขภาพเพื่อการพึ่งพาตนเองด้านสาธารณสุขของชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.

2549). กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.

ครรชิต มาลัยวงศ์. ทศนะไอที. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. มกราคม

2540.

จกกลณี ชูติมาเทวินทร์. การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน

มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

จินตนา พุ่มเพชร. ผลของการฝึกอบรมผ่านเว็บเรื่อง กระบวนการตัดสินใจต่อความสามารถในการแก้ปัญหา

ทางการทางการบริหารของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอานนท์มหิดล. 2545.

ชมพูนุท จิระชานนท์. การนำระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการฝึกอบรม กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาข้าราชการ

ราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต โครงการ

บัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2545.

ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย , 2548.

ไชยยง รัตนอังกู. ผลกระทบวิกฤตการณ์เศรษฐกิจสื่อสิ่งพิมพ์ กลุ่มเมเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ถนอมพร เลหาจรัสแสง. Design E-learning : หลักการออกแบบและสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน

- สอน. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์, 2545
- ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานนท์. การศึกษาทางไกลในสหัสวรรษใหม่.
http://www.learn.in.th/distance_edu/body_chapter.html (2544ก)
- ถวัลย์วงศ์ ไกรโรจนานนท์. สื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. <http://www.learn.in.th/tawanwong01.html> (2544ข)
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. คุณลักษณะที่พึงประสงค์และการรวมกลุ่มนักศึกษาสื่อสารสุขภาพ. รายงานการวิจัย
 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2549.
- ทวีป อภิสิทธิ์. การเขียนหนังสือสำหรับชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการศึกษา
 นอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2527
- ธิดิมา รุญเจริญ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อ
 โทรศัพท์และสื่อสิ่งพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543
- ธีรพงษ์ แก้วหาญ. ทศวรรษใหม่การสาธารณสุขมูลฐานการพัฒนาสุขภาพเพื่อมวลชน.
 ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา, 2543.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ และคณะ. เทคนิคการเขียนบทความให้ประสบความสำเร็จ. ขอนแก่น : สถาบันวิจัย
 และพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532
- นุชจรี บุญเกิด. การนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมในงานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 ตามแนวคิดวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษาใน
 สถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2546
- บงกช. คู่มือนักเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เนชั่น บุ๊คส์ , 2547.
- บุญเรือง เนียมหอม , กำพล คำรงค์ และ ปรียาพร ฤกษ์พินัย. การศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อ
 สุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข , 2547.
- ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารชุดรวมพลังความคิดสู่ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ เรื่องที่ 2 ภูมิ
 ปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, ม.ป.ป.
- ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงาน. เอกสารชุดรวมพลังความคิดสู่ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ เรื่องที่ 6 การ
 คุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, ม.ป.ป.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. เทคโนโลยีการฝึกอบรมครูในอนาคต : WBT: Web-Based Training. วารสาร
 ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 14, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2542) : 79-80.
- ประเวศ วะสี. “แนวความคิดเกี่ยวกับระบบพัฒนาการเรียนรู้.” สานปฏิรูป 2 (มีนาคม 2542) : 31.
- ประเวศ วะสี, 2541 อ้างถึงใน อนงค์นุช ภูยานนท์. น.อ. หญิง ., 2544.
- ประเวศ วะสี. “หนังสือคือยาป้องกันสุดพิเศษ.” กรุงเทพธุรกิจ: จุดประกาย. (7 ธันวาคม 2539) :2.
- เพลินดา (รวบรวมเรียบเรียง) โรงเรียนนักเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : บ้านหนังสือ , 2546.
- ยาขอบ. ลินในหมึก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า , 2543.

พรพรรณ ภูมิภู. มิติใหม่แห่งการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พยาบาลบุคคล. วารสารนักฝึกอบรมแห่งประเทศไทย, 2544.

รังสรรค์ สุกันทา. การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่านเว็บแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับบุคลากรองค์กรธุรกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2546.

วรนุช เนตรพิศาลวนิช. การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผ่านเว็บด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับพยาบาลวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.

วานิช จรุงกิจอนันต์. ศาสตร์แห่งเรื่องสั้นและนิยาย. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : อุฬิมพ์เพกา , 2538.

วิชุดา รัตนเพียร. การเรียนการสอนผ่านเว็บ : ทางเลือกใหม่ของเทคโนโลยีการศึกษา. วารสาร ครุศาสตร์ 27 (มีนาคม 2542) : 29-35.

วิลาศ มณีวัต. โฉมหน้าของนักพันธ์. พระนคร , 2501.

ศิริพรรณ สายหงษ์. การเขียนหนังสือสำหรับชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาการศึกษา นอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน , 2535.

ศุภกฤตา สายทองคำ. การนำเสนอแนวทางการเลือกวิธีการฝึกอบรมบนเว็บ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2546.

สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ต่อชีวิตความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ : พชรกานต์ การพิมพ์ [ม.ป.ป]

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง มณีกาญจน์. กลเม็ดการเขียนให้เก่ง. กรุงเทพฯ : สถาพรบุ๊คส์ , 2549.

สรวงสุดา ปานสกุล. การนำเสนอรูปแบบ การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์แบบร่วมมือ ในองค์กรบนอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2544.

สาธารณสุข, กระทรวง, กองสุขศึกษา. “สื่อการศึกษาเพื่อผู้ป่วยในโรงพยาบาล”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร, 2526.

สิริภัทร์ วงศ์ธีรุตม์. อยากรเป็นนักเขียน ต้องอ่าน. นครปฐม : คนรุ่นใหม่ , 2545.

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. การเขียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 1-7 และ 8-15. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

อนงค์นุช ภูยานนท์, น.อ. หญิง . **อนาคตภาพบทบาทการพยาบาลเพื่อการพัฒนาการดูแล
สุขภาพตนเองของประชาชนในทศวรรษหน้า**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2544.

อวยพร พานิช และคณะ. **ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2548.

อาชัญญา รัตนอุบล. **กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน**.
กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2540

อาชัญญา รัตนอุบล. **การเรียนรู้และการพัฒนาของผู้ใหญ่**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540 (อัดสำเนา)

Anslie Group Inc. Online Training. [Online]. Available from : <http://www.ansliegroup.vom/online.html>
[2000]

Bannan, G. and Milhelm, W.D. **Web-Based Instruction**. New Jersey : Englewood Cliffs, 1977.

Clark, G. Glossary of CBT/WBT Teams [Online]. Available from:
<http://www.clark.net/pub/nractive/alt5.htm>. [1996]

Denis Maquail. **Mass Communication Theory: An Introduction** .2d ed. [Paperback] 1987.

Driscoll, M.M. **Web-Based Training in the Workplace**. Adult Learning. 10(4); 21-25.

Driscoll, M.M. **Web-Based Training : Creating E-Learning Experiences**. 2d ed. San
Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 2002.

Driscoll, M.M. **Web-Based Training : Using Technology to Design Adult Learning
Experiences**. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 1998.

Driscoll, R.(1996). **Longitudinal study to assess the impact of instructor training on use
performance: A field experience**. Dissertation Abstracts International.57.p.2990.

Gayle and Jay, L. Gofigure . **A hypermedia Web-based case**. Computer Education, 1998.

Griffin, C. **Curriculum Theory in Adult Lifelong Learning Education**. London: Croom Helm, 1983.

Guglielmino, 1997 อ้างถึงใน รังสรรค์ สุกันทา, 2546.

Hall, B. “Benefits of Interactive Training”. **Multimedia and Internet Training Newsletter** 4(5) 1997a : 9.

Hall, B. **Web-Based Training Cookbook**. New York: Wiley Computer Publishing, 1997b.

Hall, B. **FAQs About Web-Based Training**. [Online] Available from:
<http://brandon-hall.com/faqs2.html> [2000]

Hiemstra, R. “Self-Directed Learning”. **The International Encyclopedia of Education**. Exeter : BPC
Wheatons, 1994

- Hiemstra, R. and Brockett, R.G. **From Behaviorism to Humanism : Incorporating Self-Directed in Learning Concept into the Instructional Design Process.** In Long, Huey B and Associates. **New Ideas about Self-Directed Learning.** Oklahoma Research Center for Continuing Professional and Higher Education of the University of Oklahoma, 1994.
- Hiemstra, R. and Burns, J. **Self-Directed Learning : Present and Future.** [Online]
Available from: <http://home.twny.rr.com/hiemstra/nonstrsdl.html> [1999]
- Hmelo, C.E. "Computer Assisted Instruction in Health Professional Education : A Review of Published Literature" **JETS** 8,2: 83-101.
- Horton, W. **Designing Web-Based Training.** New York: John Wiley and Sons, 2000.
- Hutchins, S.E. **Adult Perspective on Self-Directed Learning.** Doctoral Dissertation. The Fielding Institute, 2000.
- Khan, B. H. **Web-Based Instruction.** Englewood Cliff, N.J.: Educational Technology Publications, 1997.
- Kleinman, A., Eiserberg, L.& Good, B. "Culture, illness and care". **Annals of Internal Medicine.**88 (1978) : 251-258.
- Knowles, M.S. **Andragogy in Action : Applying Modern Principles of Adult Learning.** San Francisco :Jossey-Bass, 1984
- Levin, L. "Self-care in Health : Potentials and Pitfalls". **World Health Forum.** 2(2) (1981) : 177-184.
- Marha, J. Garrett and M.J. Wysocki. "SEARO' S Role in the Thai Health Future Program." **Health Policy and Planning Journal (Thailand)** 2 (April-June 1998) : 64-67.
- Michael, K.S. . Beyond Entertainment : Using Interactive Games in Web Based instruction. **Journal of Instruction Delivery Systems** 11,2 (1997) : 18-20.
- Relan, A. and Gillani, B.B. **Web-Based Instruction and the Traditional Classroom: Similarities and Differences.** In Khan, B. H. ,1997 : pp 41-46)
- Skinder, B.F. **The Information Navigation System : A Web Based Instruction and Reference Tools,**1997. Online Service : ERIC.
- World Health Organization. **Report of a WHO Task Force Meeting.** Geneva : Switzerland, 1985.
- World Health Organization. "Global Strategy for Health for All by the Year 2000". **Health for All.** Series No.3 Geneva : WHO, 1981.
- Zhu, E. **Hypermedia Interface Design : The Effects of Number of Links and Granularity of Nodes** (Instructional Design, Searching, Learning Performance) [CD ROM].1997.